

การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย

บทที่ 1

สถานการณ์ปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และการดำรงอยู่ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่แทรกซึมวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทุกรูปแบบ ทำให้คนไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง และเต็มไปด้วยสถานการณ์ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน นอกจากนี้ การไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่สังคมไทยด้วยกระบวนการทางทุนนิยมและบริโภคนิยม ในขณะที่วัฒนธรรมดั้งเดิมนับวันแต่จะอ่อนแอลง ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าวจนนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และความล้มเหลวทั้งทางด้านการศึกษา และความไม่มั่นคงในอนาคต

เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันจำนวนไม่น้อยที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ในสังคม ทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีต แม้ว่าผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และคนทำงานด้านเด็กจะใช้ความรัก ความปรารถนาดีอย่างมากมาเพียงใดก็ตาม ก็ไม่อาจพิทักษ์ ปกป้อง และคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ปลอดภัย หรือมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวังได้ จากการประมวลสถิติข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่างๆ พบว่า เด็กและเยาวชนทั้งที่เป็นนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอื่นๆ ส่วนหนึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้นหมกมุ่น และเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกมจนนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ตนเองและสังคม
2. นิยมประลองความเร็ว โดยการแข่งรถมอเตอร์ไซด์ มีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ที่ผิดกฎหมาย เป็นนักซิ่งวัยใส และเป็นสก็อย (สาวน้อยซ้อนท้ายหนุ่มนักซิ่ง)
3. ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท จับกลุ่มรวมตัวกันสร้างความปั่นป่วนในชุมชนไปจนถึงการยกพวกตีกัน

4. มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น เป็นพ่อแม่ตั้งแต่อายุน้อย มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันตนเอง
ขาดความรับผิดชอบ

5. เข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย เริ่มจากการใช้บุหรี่ เหล้า ยาบ้า ยาไอซ์ ยาเลิฟ และ
สารอันตรายที่แพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

6. ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนา ค่านิยมความเป็นไทย
ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างเปราะบาง ติดเพื่อน ติดสื่อ และให้ความสำคัญกับวัตถุ
มากกว่าความมีคุณธรรมน้ำใจ

จากข้อมูลพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนทั้ง 6 ลักษณะ ดังได้กล่าวข้างต้น
สอดคล้องกับข้อมูลของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ ในปี 2557 ที่ระบุว่าวิกฤติการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนที่สังคมไทยกำลังวิตกกังวล
ประกอบด้วย

1. การใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาระหว่างเด็กกับเด็กและผู้ใหญ่กับเด็ก ส่งผลให้
มีผู้ใช้ความรุนแรงและผู้ถูกใช้ความรุนแรง การใช้ความรุนแรงเริ่มตั้งแต่การล้อเลียน การกลั่นแกล้ง
การใช้กำลังทำร้ายรังแกกันเอง การยกพวกเช่นฆ่าด้วยความคึกคะนอง ก่อให้เกิดความสูญเสีย
อย่างประเมินค่าไม่ได้

2. การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ไม่สร้างสรรค์และหมกมุ่นอยู่กับการใช้สื่อที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์
ต่อตนเองและผู้อื่น แชนด้ากันทางโซเชียลมีเดีย โพสต์ภาพลามกอนาจาร ใช้เป็นช่องทางในการ
หมิ่นประมาท ให้อายผู้อื่น และเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่สร้างสรรค์

3. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีเพศสัมพันธ์แบบใจเร็วด่วนได้ง่ายๆ และไม่ปลอดภัย
ทำให้กลายเป็นแม่วัยใส เป็นผู้ติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์ ตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์

4. การใช้สารเสพติดให้โทษ โดยเริ่มจากการสูบบุหรี่ ดื่มเบียร์ ไวน์ เหล้า และใช้สารเสพติด
ที่มีโทษร้ายแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ตกเป็นเหยื่อของผู้ค้า เป็นเครื่องมือในการแพร่ระบาด เป็นห่วงโซ่
ความเลวร้ายของวงจรการค้ายาเสพติด

5. การใช้รถมอเตอร์ไซด์ซิ่ง ประชันขันแข่งความเร็วบนท้องถนนทั่วไป สร้างความหวาดเสียว
และความเดือดร้อนรำคาญให้กับผู้คนในสังคม

6. มีภาวะทางจิตเวช จิตใจ อารมณ์ไม่เป็นปกติ ซึมเศร้า เครียด นำไปสู่การพยายาม
ฆ่าตัวตาย

อย่างไรก็ตามสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นผลมาจากปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยเสี่ยงจากสภาพครอบครัว

ครอบครัวเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม ส่งเสริมให้แสดงออกในทางที่ไม่ถูกต้อง ปล่อยปละละเลย เรียนรู้การใช้ความรุนแรงจากสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวแตกแยก ผู้ปกครองบีบบังคับ กดดัน และคาดหวังในตัวเด็กเกินกว่าความเป็นจริง ไม่มีบรรยากาศที่สร้างความรัก ความอบอุ่น ความสัมพันธ์สามัคคี เต็มโต ในท่ามกลางความสับสน ไม่มีความหวัง ขาดการอบรมบ่มนิสัย และไม่มีจุดหมายปลายทางในชีวิต

2. ปัจจัยเสี่ยงจากโรงเรียน

โรงเรียนเป็นบ้านหลังที่สองของเด็ก เป็นบ่อเกิดของคุณงามความดี โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของเด็กและเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคม แต่โรงเรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดความพร้อมที่จะทำให้เด็กและเยาวชนเป็นคนที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหวังของสังคม จากการติดตามพบว่า โรงเรียนขาดการดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างจริงจัง ขาดการจัดการที่เหมาะสมต่อการพิทักษ์ ปกป้อง คัดกรอง และให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเท่าทัน ทั่วถึง ถูกต้อง และเป็นธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความสำคัญกฎระเบียบมากกว่าชีวิตจิตใจของนักเรียน พัฒนาผู้เรียนโดยไม่คำนึงถึงองค์รวม ตลอดถึงการจัดการกับปัญหาของนักเรียนโดยขาดการมีส่วนร่วม และยังเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน

3. ปัจจัยเสี่ยงจากชุมชนและสังคม

ความล้มเหลวในชีวิตของเด็กและเยาวชน เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจและต้นทุนทางความรู้สึกรู้สีกของผู้ปกครองอย่างประเมินค่าไม่ได้ สังคมไทยยังละเลยต่อการจัดระเบียบแบบแผนในชุมชน ชุมชนอ่อนแอ ขาดสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในสังคม ต่างคนต่างอยู่ เอาหูไปนาเอาตาไปไร่ ปล่อยให้มีการแสวงหาผลประโยชน์จากเด็กและเยาวชน ยอมรับการเติบโตและขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ไม่สร้างสรรค์ ละเลยต่อปัญหาของเด็กและเยาวชน ไม่ให้ความสำคัญต่อหน้าที่ของเด็กและเยาวชน มองเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาด้วยทัศนคติและท่าทีที่ตอกย้ำซ้ำเติม

4. ปัจจัยเสี่ยงจากเพื่อน

เพื่อนเป็นปัจจัยที่สำคัญในชีวิตของเด็กและเยาวชน เป็นธรรมชาติที่เด็กและเยาวชนทุกคนต้องมี แต่เพื่อนก็เป็นดาบสองคมที่อาจทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยก้าวพลาด เช่น เพื่อนที่มีนิสัยเกเร เป็นอันตราย เสเพล สามีเลเทเมา การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมโน้มเอียงไปในทางก้าวร้าว เสี่ยงภัย มั่วสุม เบี่ยงเบน หรือการได้รับแรงบีบคั้น กดดัน ข่มขู่ หรือการไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น

5. ปัจจัยเสี่ยงจากบุคลิกภาพหรือตัวนักเรียน

เด็กและเยาวชนแต่ละคนมีภาวะด้านพัฒนาการแตกต่างกัน มีบุคลิกภาพภายในและภายนอกตามสภาพความเป็นตัวตนที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น มีข้อจำกัดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสมองและการรับรู้ ไม่มีความตระหนักในคุณค่าความสำคัญของตนเอง ขาดทักษะในการคิดบกพร่องทางการเรียนรู้ ปฏิเสธค่านิยมหรือหลักศาสนาที่คนส่วนใหญ่นับถือ ไม่มีทักษะในการสื่อสาร ปฏิเสธไม่เป็น ควบคุมอารมณ์และความเครียดไม่ได้ รวมทั้งการมีปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ในปีการศึกษา 2557 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน ได้ศึกษาสำรวจข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาด้านต่างๆ พบว่ามีนักเรียนไม่น้อยกว่า 30,000 คน มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต มีภาวะซึมเศร้า เครียด และเป็นโรคอารมณ์ 2 ขั้ว (ไบโพลาร์ ดิสออเดอร์)

นอกจากนี้ ศูนย์ดังกล่าวยังได้มีการสำรวจพฤติกรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ครูหนักใจ พบว่า พฤติกรรมนักเรียนมัธยมศึกษาที่ครูส่วนใหญ่หนักใจ ได้แก่

1. การไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ฝ่าฝืนกฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน
2. มาสาย ไม่เข้าเรียน หนีเรียน ไม่ตั้งใจเรียน
3. ไม่เชื่อฟังครู ตี้อารมณ์ กระด้างกระเดื่อง
4. ล้อเลียน กลั่นแกล้ง ข่มขู่ ทำร้ายรังแกเพื่อน
5. ลักขโมย รีดไถ ใช้อิทธิพลแสวงหาประโยชน์จากเพื่อนหรือเพื่อนนักเรียนที่อ่อนแอ
6. ทำลายทรัพย์สินสาธารณสมบัติของโรงเรียน
7. ติดเกม เล่นการพนัน และชอบเสี่ยงโชค
8. หมกมุ่นในการใช้โซเชียลมีเดียและใช้เทคโนโลยีอย่างไม่สร้างสรรค์
9. ติดบุหรี่ ดื่มเหล้า และใช้สารเสพติด

10. มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร
11. พกพาอาวุธและสิ่งผิดกฎหมายเข้ามาในโรงเรียน
12. ใช้รถยนต์หรือไซค์ซึ่งสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ชุมชน
13. ทำผิดกฎหมาย ถูกดำเนินคดี

ด้วยสภาพและปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนดังได้กล่าวถึงข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเห็นความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของกรมสุขภาพจิตและกรมสามัญศึกษาในอดีต จะเป็นเครื่องมืออีกชิ้นหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ใช้เป็นกลไกในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแวดล้อมไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเร็ว ร้อน แรงแ และร้ายได้อย่างเท่าทัน ทัวถึง ถูกต้อง และเป็นธรรมกับเด็กและเยาวชนทุกคน

บทที่ 2

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ภูมิหลัง

ครูและบุคลากรในโรงเรียนล้วนต้องทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะความสามารถ มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่ง คนดี คนที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุข ตามเจตนารมณ์และเป้าประสงค์ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่การที่ครูและบุคลากรของโรงเรียนจะสร้างผู้เรียน ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพได้นั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และปัจจัยหลายอย่าง อาทิ นโยบายและแผนงาน ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ความรู้ความสามารถของครู การให้ความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม และที่สำคัญคือ ความพร้อมของตัวผู้เรียน เพราะความพร้อมของผู้เรียนเป็นปัจจัยชี้ขาดว่า การจัดการเรียนรู้จะดำเนินไปได้อย่างราบรื่นหรือล้มลุก ชลุกชลัก การจัดการเรียนรู้จึงแตกต่าง จากการสอน เพราะการสอนนั้นเป็นเพียงแค่การให้ข้อมูลได้อย่างครอบคลุมตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดก็เป็นอันหมดหน้าที่ของผู้สอน แต่การจัดการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของตนเอง ผู้เรียนในแต่ละชั้นเรียนซึ่งมีจำนวนมากมีความแตกต่างกัน ในทุกด้าน ภูมิหลังและพื้นฐานความสามารถของผู้เรียนมีความหลากหลาย จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่ครูจะจัดการเรียนรู้ และบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ครูจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทำงานที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกลไกในการพัฒนาผู้เรียน ทั้งในทางส่งเสริมพัฒนาการ ป้องกันแก้ไข และให้ความช่วยเหลืออย่างสอดประสาน เชื่อมโยง ผสมกลมกลืนไปกับการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย

แต่เดิมโรงเรียนยังไม่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนเป็นเพียงการดูแล ไปตามความเอาใจใส่ของครูแต่ละคน สอนจบ สอบเสร็จ ก็เป็นอันหมดภาระ ต่างคนต่างไป มักปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง หรือครูที่มีจิตอาสาทำหน้าที่ดูแล แก้ไขพฤติกรรมที่ครู

และโรงเรียนเห็นว่าเป็นปัญหา มักยึดกฎระเบียบ ข้อบังคับ และการลงโทษผู้เรียนให้เด็ดขาด เกิดความกลัว ไม่กล้าขัดคำสั่ง ปกครองให้ผู้เรียนสยบ สงบเสงี่ยมอยู่ภายใต้อำนาจของผู้บริหาร และฝ่ายปกครอง การดูแลนักเรียนจึงเน้นไปที่การควบคุม ส่วนงานแนะแนวในโรงเรียนแม้จะเป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์ ใช้หลักจิตวิทยาแก้ปัญหา ดูแลช่วยเหลือ และพยายามปรับเปลี่ยน พฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการจัดการเชิงบวก แต่งานแนะแนวก็มีข้อจำกัดหลายประการ อาทิ ครูแนะแนวไม่เพียงพอ หรือไม่มีเลยในบางโรงเรียน ส่วนครูที่ทำหน้าที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการแนะแนว ครูแนะแนวมีคาบสอน มีภาระที่จะต้องให้บริการด้านการแนะแนว ทั้งในเรื่องการศึกษาต่อ การแนะแนวอาชีพ การจัดบริการด้านทุนการศึกษา ซึ่งเป็นไปได้ยากมากที่การดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะอยู่ในความรับผิดชอบของครูแนะแนว เพราะการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบันครอบคลุมไปในหลายมิติ ทั้งทางด้านสุขภาพกาย ใจ ด้านการเรียนรู้ ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย ด้านการปกป้องคุ้มครอง รวมทั้งการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การดูแลนักเรียนที่ยังไม่เป็นระบบ ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนบ้าง ไม่ทั่วถึงบ้าง ไม่ทันเวลาบ้าง ไม่ถูกต้อง ไม่มีข้อมูล ไม่เป็นธรรมกับผู้เรียนบางกลุ่มบางคน ยิ่งสถานการณ์ปัญหาสังคมที่มีความรุนแรงมากขึ้น และเริ่มขยายตัวเข้าสู่โรงเรียนอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวซึ่งขาดความมั่นคง แข็งแรง มีแนวโน้มสูงที่จะออกกลางคัน สถิติการออกกลางคันของแต่ละโรงเรียน สะท้อนให้เห็นความล้มเหลวทางการศึกษา การออกกลางคันนอกจากเป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาแล้วยังเป็น ระเบิดเวลาของปัญหาสังคมที่รัฐบาลจะต้องใช้งบประมาณสูงมากขึ้นไปอีก เพื่อการจัดการกับ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ปัญหาของเด็กและเยาวชนจึงนำไปสู่ความเดือดร้อนของครอบครัว ความไม่สงบสุขของสังคม และพัฒนาไปสู่ความไม่มั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความตระหนักต่อสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว จึงมีนโยบายให้สถานศึกษามีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็น กลไกในการประคับประคองและส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้อยู่ในระบบการศึกษา ได้ตลอดหลักสูตร ให้เป็นระบบที่สามารถดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้เรียนทุกคน ทั้งในมิติ สุขภาพ สวัสดิภาพ สติปัญญา อารมณ์สังคม โดยผู้เรียนแต่ละคนได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่าง รอบด้าน ผู้เรียนแต่ละคนมีเจ้าภาพหลัก เจ้าภาพร่วม มีการแสวงหาเครือข่ายและมีอาชีพจาก ภายนอก เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะในเรื่องที่เกินเลยไปจากศักยภาพและ ความสามารถของโรงเรียน และคาดหวังให้โรงเรียนดำเนินการตามหลักการและขั้นตอนที่ทุกคนรับรู้กัน โดยทั่วไปว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นิยามและความหมาย

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผน และมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่างๆ ได้

เจตนารมณ์และหลักการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีแบบแผนขั้นตอนชัดเจนในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหาจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้เป็นระบบที่มุ่งวางพื้นฐานและแนวทางการดำเนินการในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหาร ครู - อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มุ่งไปสู่ความรับผิดชอบต่อในการดูแลพัฒนาการของนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม (Educating the Whole Child)
2. การวางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนมีครู - อาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยเชื่อมประสานการดำเนินงานทุกส่วนทั่วทั้งโรงเรียน
3. การสนับสนุนให้ครู - อาจารย์ได้มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้การดูแลทางบ้าน โรงเรียน และชุมชนเชื่อมประสานกัน
4. การส่งเสริมให้ผู้ปกครองรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกัน เผื่อระวัง ดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนบุตรหลาน
5. การประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้ชำนาญในสาขาต่างๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ และสหวิชาชีพ

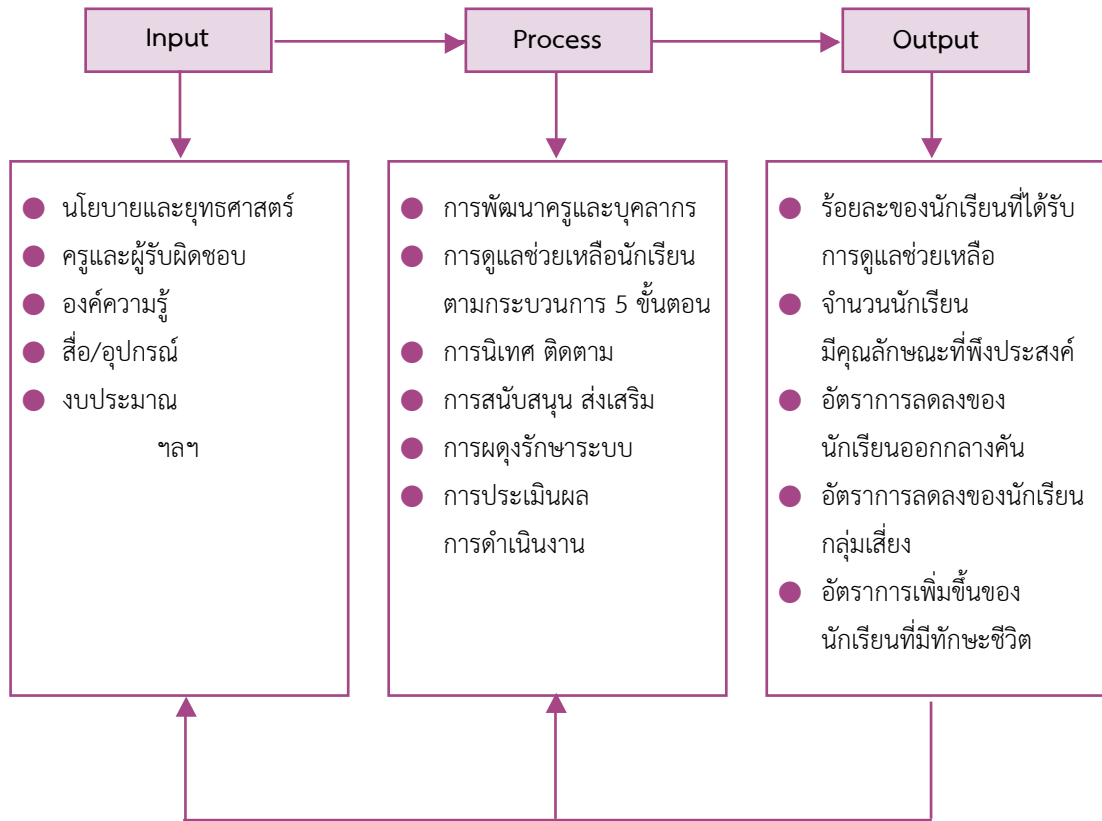
คุณค่าและความสำคัญ

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการ ดูแล แก้ไขปัญหาต่างๆ และได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ถูกวิธีและทันเวลา ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
2. เป็นกลไกสำคัญในการลดปัญหาการออกกลางคัน แต่จะช่วยประคับประคองให้ผู้เรียนอยู่ในระบบการศึกษาได้ตลอดหลักสูตร
3. สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าผู้เรียนแต่ละสถานภาพ จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน
4. ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ผู้เรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างอบอุ่นด้วยความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด
5. ผู้เรียนรักโรงเรียน ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพอย่างรอบด้าน ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีทักษะชีวิต สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
6. ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นผู้รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาความเก่ง มีคุณธรรม จริยธรรม มีเป้าหมายในชีวิตและมุ่งมั่นไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค
7. มีเครือข่ายความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ก่อให้เกิดระบบงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเข้มแข็ง

หลักการและแนวคิดเชิงระบบ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำขึ้นตามแนวคิดการบริหารเชิงระบบที่มีโครงสร้างสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดและมีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาาระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดเชิงระบบ

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตามระบบ

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องอาศัยพลังความร่วมมือจากครู และบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการรับผิดชอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกระบวนการและขั้นตอน จำนวน 3 คณะ ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ)

คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ รองผู้อำนวยการทุกฝ่าย หัวหน้า หน่วยงาน แผนงาน หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และหัวหน้างานแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 2.1 ส่งเสริม สนับสนุน การขับเคลื่อนและพัฒนาระบบการดูแลและช่วยเหลือ นักเรียน
- 2.2 สร้างขวัญกำลังใจ และพัฒนาบุคลากร
- 2.3 เป็นผู้นำในการผนึกประสาน บูรณาการภารกิจโดยรวมของสถานศึกษา
- 2.4 ประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้ทีมประสาน ทีมทำ และเครือข่าย การดำเนินงานจากทุกภาคส่วน
- 2.5 นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

2. คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ)

คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ) ประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้นเป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ รองหัวหน้าระดับ ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอนและครูแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ) มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 2.1 ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องและดำเนินการประชุมชี้แจง
- 2.2 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลและจัดทำรายงานตามระดับชั้น
- 2.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาและนักเรียน เพื่อประโยชน์ ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.4 ประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ
- 2.5 ดำเนินการดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียน ตามขั้นตอน และกระบวนการของ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

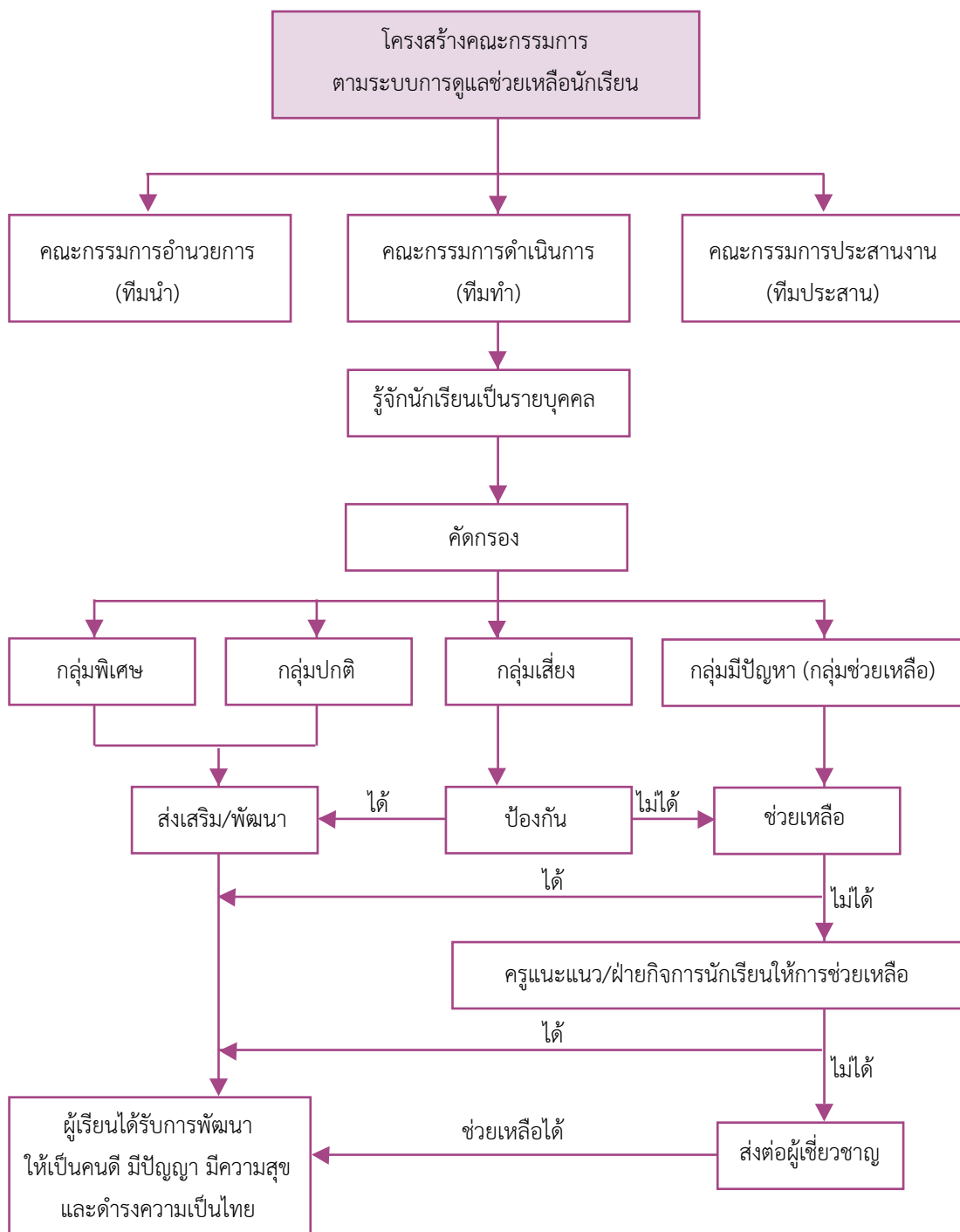
3. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน)

คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการที่ผู้บริหารมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งและหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ หัวหน้าระดับทุกระดับ หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หัวหน้างานอนามัย ครูพยาบาล และหัวหน้างานแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 3.1 ปฏิบัติงานในฐานะบุคลากรหลักในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3.2 ประสานงานระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3.3 จัดทำเครื่องมือ สื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นในการพัฒนาดำเนินงาน และรับผิดชอบในการชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน
- 3.4 จัดการประชุมคณะกรรมการทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อแสวงหาแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3.5 สรุปรายงานผลการดำเนินงานและดำเนินการอื่นใดเพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนภูมิแสดงโครงสร้างการดำเนินงานของคณะกรรมการตามระบบ

การดำเนินงานตามกระบวนการและขั้นตอนของระบบ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
4. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
5. การส่งต่อ

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความหลากหลายของนักเรียนและนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่แตกต่างกัน ผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลายลักษณะ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูอาจารย์มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน ซึ่งจะประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2, 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด เช่น ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม อาจนิยามกลุ่มได้ดังนี้

1. **กลุ่มปกติ** คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา
2. **กลุ่มเสี่ยง** คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี
3. **กลุ่มมีปัญหา** คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน
4. **กลุ่มพิเศษ** คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะแสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

การป้องกันและแก้ไขปัญหา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความสนใจใส่ใจอย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียน จนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

การป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษา จำเป็นต้องดำเนินการมีอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

การส่งเสริมพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียน กลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลุ่มพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและ กลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียน หรือชุมชนคาดหวังต่อไป

การส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรม หลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม
2. การเยี่ยมบ้าน
3. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)
4. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

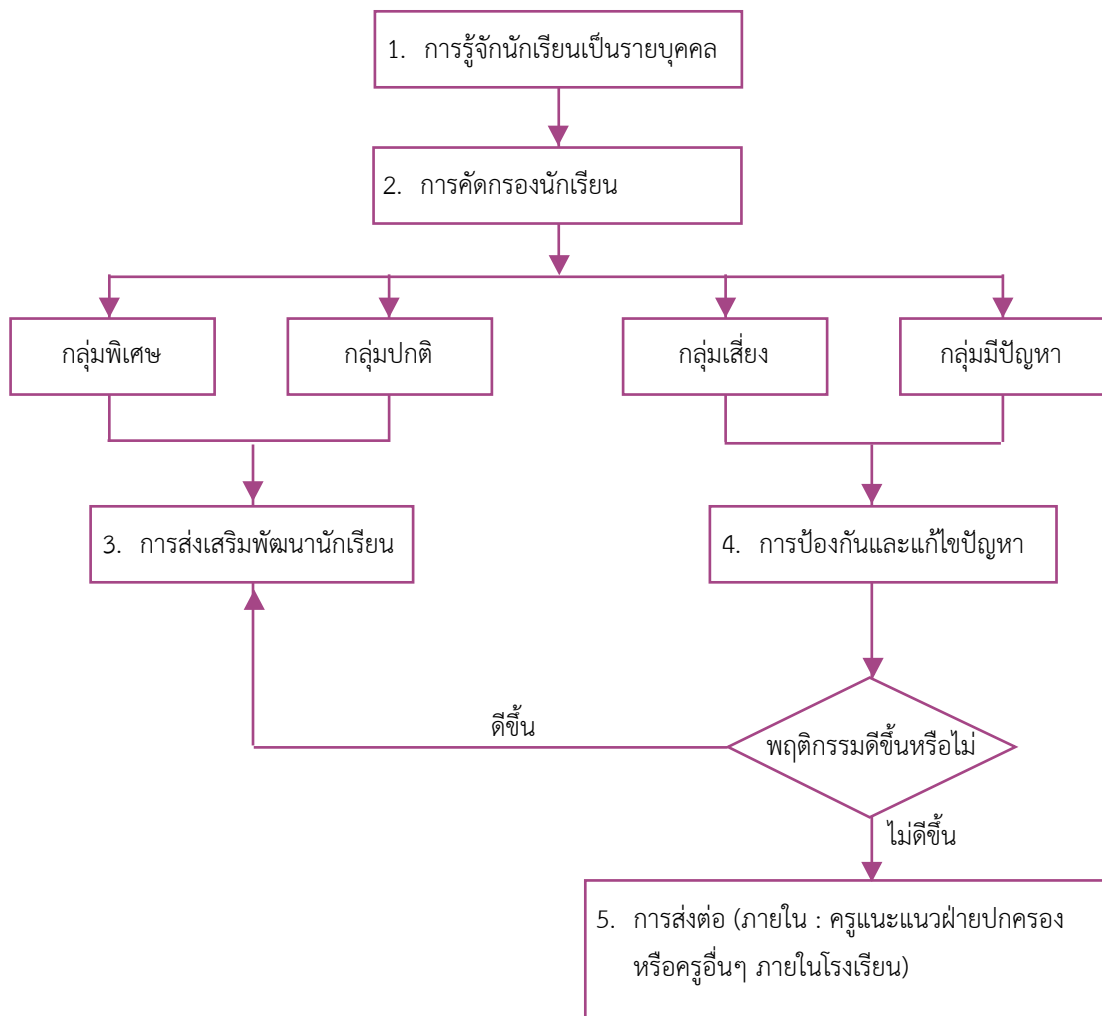
การส่งต่อ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษา อาจมีกรณีที่บางปัญหา มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการ ส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทาง และรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ปัญหานั้นเป็นบัพทหน้าทีของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการคัดกรอง นักเรียนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียนในแต่ละกรณี

การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง
2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หากพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้

แผนภูมิแสดงกระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทที่ 3

บทบาทหน้าที่ครูแนะแนวในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

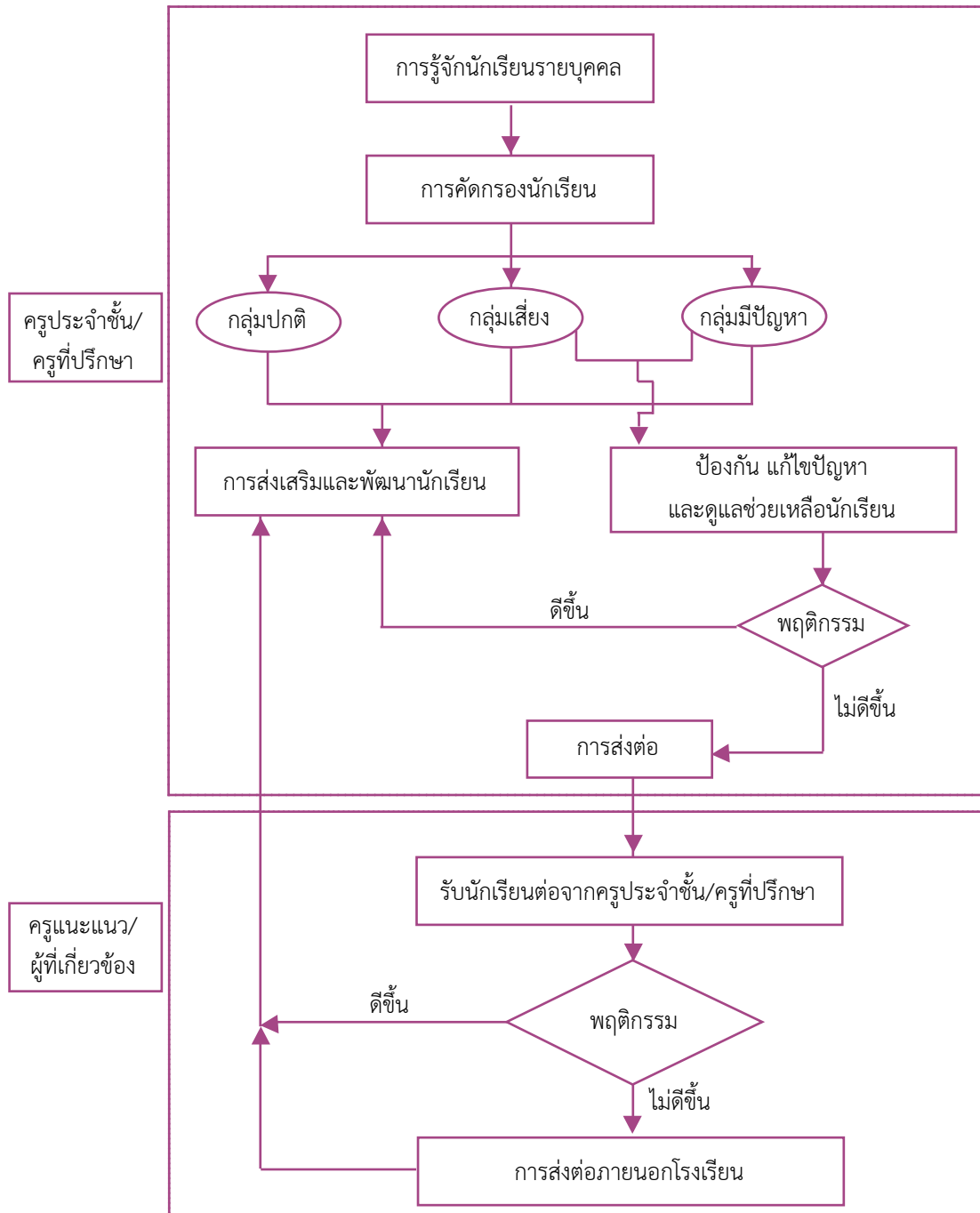
การมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมีเป้าหมายเพื่อให้ นักเรียนทุกคน ได้รับการดูแล ส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ สามารถแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง และดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีกระบวนการดำเนินงานสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4. การป้องกัน แก้ไขปัญหา และดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. การส่งต่อ

เริ่มต้นจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คัดกรอง นักเรียนแยกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา แล้วส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทุกกลุ่ม ด้วยกิจกรรมโฮมรูมและการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ส่วนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา มีความ จำเป็นต้องได้รับการดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิด และหาวิธีช่วยเหลือเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยใช้ กลวิธีพิเศษ แต่ถ้าในกรณีที่ความเสี่ยงหรือปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วยังไม่ได้ผล นำพอใจก็ต้องส่งต่อ ดังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 แผนภูมิแสดงกระบวนการระบบการดูแลช่วยเหลือเหลือนักเรียน

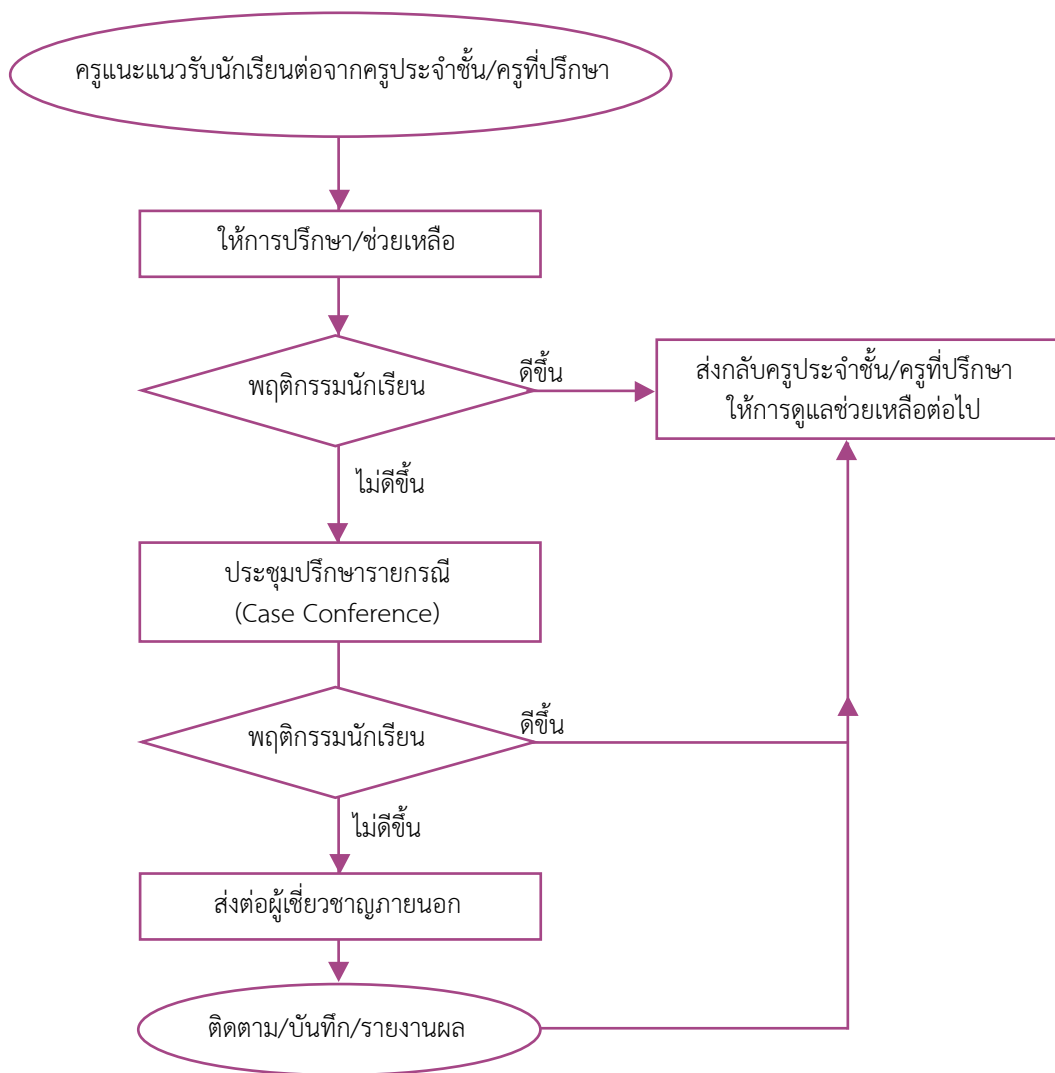

ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

จากแผนภูมิ 1 ครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้องรับนักเรียนต่อจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการดูแลช่วยเหลือด้วยเทคนิควิธีการทางจิตวิทยาถ้าดีขึ้นก็ส่งกลับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ถ้าไม่ดีขึ้นก็ประสานเพื่อส่งต่อภายนอก

บทบาทของครูแนะแนวจึงเริ่มจริงจังในชั้นรับการส่งต่อจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยขอแนะนำขั้นตอนการดำเนินการ ดังแผนภูมิ 2

แผนภูมิ 2 กระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้อง

จากแผนภูมิ 2 การส่งต่อเป็นความร่วมมือกันของครูทุกคน งานกลุ่มสาระการเรียนรู้ฝ่าย และผู้บริหาร โดยมีผู้รับผิดชอบดำเนินการตามบริบทของโรงเรียนและโครงสร้างระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพของแต่ละโรงเรียน การส่งต่อภายในโรงเรียน ควรจะมีศูนย์ การส่งต่อเพื่อรวบรวมข้อมูล สามารถติดตามได้ว่ากลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาที่คัดกรองไว้ ได้รับการดูแล แก้ไขในขั้นตอนใด ผู้บริหารจะติดตามได้สะดวก มีข้อมูลครบถ้วน ชัดเจน

การส่งต่อนั้นมีความละเอียดอ่อน ถ้าครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจะส่งนักเรียนไป ต้อง พุดคุยทำความเข้าใจว่า การที่ครูและนักเรียนร่วมกันแก้ไขปัญหานั้นยังไม่ได้ผล ครูจะให้ นักเรียน ไปพบครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขเรื่องนี้ และถามความสมัครใจ ยินยอม ไม่ใช่ส่ง แบบผลักดันหรือทิ้งขว้างให้พ้นตัว เรื่องการส่งต่อนี้เป็นจรรยาบรรณวิชาชีพ จิตวิทยาการแนะแนว ข้อ 7 กล่าวว่า “ยุติการให้บริการที่นอกเหนือความสามารถของตน และส่งต่อไปยังบุคคล ที่เหมาะสม” ถ้าเราไม่สามารถแก้ไขหรือเห็นว่าเป็นสัญญาณอันตรายต่อนักเรียนต้องส่งต่อ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกด่วน เช่น เด็กมีความเครียดสูงและมีแนวโน้มที่จะทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น และ ต้องไม่ลืมที่จะประสานบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง

แนวความคิด บุคลิกภาพ และการเตรียมตัวจึงสำคัญสำหรับครูแนะแนว

ผู้เขียนขอแนะนำประสบการณ์ของครูแนะแนวภาคปฏิบัติ : ประสบการณ์จริงที่มากกว่าทฤษฎี ที่นายแพทย์ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล ได้ดำเนินการสกัดประสบการณ์และความรู้ของครูแนะแนว ระดับอาวุโสในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน และผู้เชี่ยวชาญ จากกรมสุขภาพจิตมาช่วยเติมเต็มความคิดและมุมมองทางวิชาการ โดย อีร์ ทิพกฤต บรรณาธิการ และเรียบเรียง ดังนี้

พื้นฐานความคิดและความเชื่อ

1. เปิดใจกว้าง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

นับเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาที่ดี ยิ่งหากเป็น เรื่องที่สำคัญ อันมีผลต่ออนาคตของคนๆ หนึ่งด้วยแล้ว การเปิดใจกว้างยังเป็นสิ่งจำเป็น ครูแนะแนว จะต้องเข้าใจว่า คนแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกัน มีจุดดีและจุดด้อยที่ต่างกัน คำแนะนำอย่างหนึ่ง อาจใช้ได้กับบางคน จึงต้องพร้อมเข้าใจนักเรียนแต่ละคนในแบบที่เขาเป็น

2. เชื่อว่าโดยพื้นฐานแล้ว ทุกคนเป็นคนดี

คุณไม่อาจช่วยเหลือคนๆ หนึ่งได้ หากไม่เชื่อมั่นว่าลึกลงไปในเนื้อแท้แล้ว คนนั้น เป็นคนดี หรือมีแรงจูงใจที่จะเป็นคนดี หากคุณตัดสินแต่เพียงพฤติกรรมภายนอกกว่าดีหรือไม่ดี

คุณอาจถูกหลอก เพราะสิ่งที่มองเห็นเพียงผิวเผิน จำไว้ว่า สี่เท้ายังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง หากมีโอกาส ทุกคนล้วนอยากเป็นคนดี เมื่อมองเช่นนี้ได้คุณก็จะพร้อมช่วยเหลือทุกคนโดยปราศจากอคติและความลำเอียง

3. เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้

เช่นเดียวกับข้อ 2 ไม่มีใครอยากเป็นคนไม่ดี และไม่มีใครไม่ยอมย่ำแย่ แต่พวกเขาจะได้รับโอกาสหรือไม่ เท่านั้น ส่วนหนึ่งของงานแนะแนว คือ การให้โอกาสนักเรียนที่มีความทุกข์และปัญหาในชีวิตให้ได้พบทางสว่าง ยิ่งหากนักเรียนของคุณอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยแห่งการลองผิดลองถูก และค้นหาชีวิตของตัวเอง สิ่งที่เราแสดงออกเป็นเพียงแค่ช่วงหนึ่งของวัยเท่านั้น จงเชื่อมั่นว่า หากได้รับโอกาสและการชี้แนะที่เหมาะสม ต้นกล้าทุกต้นย่อมพร้อมจะงอกงาม

4. มองโลกในแง่ดี และเชื่อว่าทุกปัญหาย่อมมีทางแก้ไขได้

ทัศนคติเช่นนี้จะทำให้คุณพร้อมปฏิบัติงานและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนทุกคน โดยไม่ย่อท้อ งานแนะแนวต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย อุปสรรคทั้งจากตัวเนื้องานและกับผู้ร่วมงานมิให้พบได้ตลอดเวลา เพียงคุณเชื่อมั่นว่ามีทางออกสำหรับทุกปัญหา คุณก็จะเป็นครูแนะแนวที่ไม่ย่อท้อ

หากคุณมีพื้นฐานความคิดและความเชื่อดังกล่าวครบ หรือเกือบครบ ก็แสดงว่าคุณมีทัศนคติที่ดีต่อมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านการให้ความช่วยเหลือ เมื่อผ่านขั้นนี้แล้ว ลองมาดูความพร้อมในด้านบุคลิกกันบ้าง โดยทั่วไปภาพลักษณ์ของครูแนะแนวที่ดีในสายตาของนักเรียน และครูในโรงเรียน มีลักษณะดังนี้

1. ยิ้มแย้มแจ่มใส มีสุขภาพจิตที่ดี อารมณ์มั่นคง
2. มีเหตุผล พร้อมรับฟังทุกฝ่ายอย่างไม่มีอคติ
3. เป็นมิตร เป็นกันเองกับนักเรียนและครูทุกคน
4. มีเมตตา ใส่ใจดูแลนักเรียนทุกคนด้วยความห่วงใย และอย่างไม่มีเงื่อนไข
5. มีใจบริการ ยินดี และมีความสุขกับการเป็นผู้ให้และช่วยเหลือ
6. ให้เกียรตินักเรียนและบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียม

บุคลิกดังกล่าวนี้ จะช่วยให้การทำงานแนะแนวราบรื่นและประสบความสำเร็จ เพราะจะช่วยให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน รู้สึกอยากเข้ามาขอความช่วยเหลือ และพร้อมให้ความร่วมมือกับคุณ สิ่งหนึ่งที่พึงจำไว้ แม้ในตอนแรก คุณอาจไม่มีลักษณะดังที่กล่าวมานี้ทุกข้อ แต่คุณก็สามารถ

สร้างบุคลิกเช่นนี้ได้ โดยการบ่มเพาะทัศนคติในด้านบวกต่อผู้อื่นและต่องาน ในการให้ความช่วยเหลือด้วยใจ ลองย้อนกลับไปดูในส่วนของความคิดและความเชื่อใหม่ แล้วเริ่มจากตรงนั้น เมื่อคุณปรับความคิดให้ได้ในแนวทางดังกล่าว บุคลิกของคุณก็จะปรับเข้าใกล้ลักษณะดังที่วามาได้อย่างเป็นธรรมชาติ

เมื่อสำรวจทัศนคติและบุคลิกของคุณแล้ว ขั้นต่อมาคือ ความพร้อมของตัวเอง ในฐานะครูแนะแนวมือใหม่ ไม่ว่าจะเริ่มงานขึ้นใด สิ่งสำคัญคือ ความพร้อมที่จะปรับตัวและเรียนรู้งาน แนวทางข้างล่างนี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นหลักในการเตรียมความพร้อมสำหรับการเริ่มลงมือทำงานทุกประเภท เพียงแต่ในฐานะครูแนะแนวมือใหม่ คุณจำเป็นต้องเตรียมตัวให้พร้อมดังนี้

1. พร้อมทำงานด้วยใจรัก และรักในสิ่งที่ทำ

งานแนะแนวเต็มไปด้วยรายละเอียดปลีกย่อยมากมาย ทั้งเป็นหน้าที่ที่ละเอียดอ่อน เพราะเป็นงานที่ต้องช่วยเหลือและพัฒนานักเรียน หากคิดว่าจะไม่อาจทำใจรักงานนี้ได้ ก็ไม่ควรคิดเดินบนเส้นทางสายนี้ตั้งแต่แรก เพราะการให้ความช่วยเหลือแบบไม่เต็มใจ ก็ไม่ต่างจากไม่ช่วยเสียเลย

2. มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้งาน

ยิ่งหากคุณไม่ได้จบด้านแนะแนวมาโดยตรง คุณยังต้องหาทางขวนขวายศึกษางาน ทั้งจากครูแนะแนวรุ่นพี่ หนังสือ สื่อความรู้ต่างๆ แต่ผู้ที่จบสายตรงมาก็ยังคงต้องเรียนรู้รายละเอียดต่างๆ ไม่น้อยเช่นกัน ทั้งระบบการทำงานในโรงเรียน ซึ่งแต่ละแห่งมีความแตกต่างไปตามปัจจัยต่างๆ เช่น ระบบงานที่มีมาก่อน ธรรมเนียมในองค์กร และนโยบายของสถาบัน ฯลฯ

3. พร้อมที่จะพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมอ

ส่วนหนึ่งของงานแนะแนว คือ การให้ข้อมูลแก่นักเรียน ยิ่งในปัจจุบัน ระบบการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงแทบไม่เว้นแต่ละปี ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลคณะ มหาวิทยาลัย แนวโน้มความเคลื่อนไหวในตลาดงาน ลักษณะอาชีพ ฯลฯ ครูแนะแนวจึงไม่ควรตกข่าวหรือล้าหลัง นอกจากนี้ สื่อการสอน และแบบทดสอบต่างๆ ก็ควรทันสมัย เข้ากับยุค ต้องรู้จักสร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เป็น และให้เกิดประโยชน์ งานแนะแนวจึงเป็นอาชีพที่ท้าทายให้ครูแนะแนวต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้อื่นได้

4. พร้อมที่จะร่วมงานและประสานงานกับทุกฝ่าย

ไม่มีใครทำงานคนเดียวได้ เพราะไม่อาจขำนาญทุกอย่าง การเป็นครูแนะแนวก็เช่นกัน โดยเนื้องานแล้ว ครูแนะแนวต้องคอยเป็นผู้ประสานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องหาข้อมูลจากแหล่งภายในและภายนอกโรงเรียน ต้องรู้จักผู้คนที่ให้มาก เพื่อขอความช่วยเหลือ ทั้งในเรื่องวิชาการ ข่าวสาร สื่อการสอน และบริการต่างๆ ดังนั้น หากคุณร่วมมือกับหลายฝ่ายได้ดี รู้จักผู้คนมาก ไม่เพียงคุณจะได้เรียนรู้งานได้เร็ว แต่การทำงานของ你也ง่ายและสะดวกขึ้น

5. ไม่ทอดทิ้ง ไม่ว่าจะพบปัญหาหรืออุปสรรคใด

นี่คือกฎทองของการทำงานทุกอย่าง แม้อุเหมือนจะเป็นคุณสมบัติที่กว้างที่สุด แต่ก็สำคัญที่สุดเช่นกัน เพราะช่วยให้คุณยืนหยัดในหน้าที่ได้อย่างไม่หวั่นไหว เป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้คุณประสบความสำเร็จในหน้าที่ได้ และยิ่งกับงานที่ให้ความช่วยเหลือ และบริการในฐานะครูคนหนึ่ง ความปลื้มปิติที่คุณได้รับจะเป็นทัพหนุนที่ดียิ่ง ที่จะช่วยให้คุณไม่หวาดหวั่นหรือทอดทิ้งกับอุปสรรคในหน้าที่

พื้นฐานความคิด ความเชื่อ ภาพลักษณ์ของครูแนะแนวและการเตรียมตัวของครูแนะแนว รุ่นใหม่ ที่รุ่นอาวุโสฝากไว้ คงให้แนวคิดในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะเรื่องการส่งต่อ

เนื่องจากการส่งต่อเป็นภาระงานที่ดำเนินการต่อเนื่องจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา จึงต้องมีเอกสารหลักฐานที่เป็นข้อมูลเบื้องต้น สำหรับการวางแผนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และจัดระบบการส่งต่อ การรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

- เอกสารหมายเลข 1 บันทึกการส่งต่อนักเรียนไปพบครูแนะแนว
(ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บันทึกส่งครูแนะแนว)
- เอกสารหมายเลข 2 บันทึกการแก้ไขปัญหานักเรียนรายบุคคล
(บันทึกการช่วยเหลือเบื้องต้นของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา)
- เอกสารหมายเลข 3 แบบรายงานผลการช่วยเหลือ
(ครูแนะแนวใช้รายงานให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา)

ตราโรงเรียน

บันทึกการส่งต่อนักเรียนไปพบครูแนะแนว
(ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บันทึกส่งครูแนะแนว)

โรงเรียน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เรื่อง ส่งต่อนักเรียน

เรียน หัวหน้างานแนะแนว

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. บันทึกการแก้ไขปัญหานักเรียนรายบุคคลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา
2. อื่นๆ.....

ด้วย ชื่อ - สกุล (นักเรียน).....ชั้น.....เลขประจำตัว.....

มีพฤติกรรมที่ต้องปรับปรุงแก้ไข คือ

☐ มาโรงเรียนสาย	☐ ขาดเรียนบ่อย
☐ ความประพฤติก้าวร้าว	☐ การแต่งกายผิดระเบียบ
☐ ลักขโมย	☐ หลบหนีการเรียนในบางวิชา
☐ พฤติกรรมชู้สาว	☐ พุดจาหยาบค้าย
☐ ทะเลาะวิวาท	☐ หลีกเลี่ยงการร่วมกิจกรรมต่างๆ
☐ อื่นๆ.....	

ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ส่งต่อ).....ได้ช่วยเหลือเบื้องต้นตามบันทึกการแก้ไขปัญหานักเรียนรายบุคคลแล้ว แต่ผลที่ได้ยังไม่น่าพอใจ จึงขอความร่วมมือดังนี้.....

ชื่อผู้ส่งต่อ.....
(.....)

- ครูประจำชั้น.....
- ครูที่ปรึกษา.....
- ฝ่าย/กลุ่มสาระการเรียนรู้/งาน.....

ตราโรงเรียน

งานแนะแนว โรงเรียน.....

แบบรายงานผลการช่วยเหลือ
(ครูแนะแนวใช้รายงานให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ชั้น.....

ตามที่ท่านได้ส่ง ชื่อ - สกุล (นักเรียน).....ชั้น.....มานั้น
งานแนะแนวได้ช่วยเหลือและติดตามผล สรุปได้ดังนี้

1.

.....

2.

.....

3.

.....

อื่นๆ.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน
(.....)

เมื่อครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับการส่งต่อนักเรียนจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาแล้ว ก็วางแผนให้การปรึกษา/ช่วยเหลือ ก่อนอื่นก็ต้องจำแนกว่าเป็นปัญหาในระดับความคิด ระดับความรู้สึก หรือระดับพฤติกรรม เพื่อจะได้เลือกใช้ทฤษฎีการปรึกษาที่เหมาะสมกับระดับของปัญหา

ตัวอย่างปัญหาระดับพฤติกรรมและวิธีแก้ไข ขอนำเสนอในประสบการณ์ของครูแนะแนวภาคปฏิบัติ : ประสบการณ์จริงที่มากกว่าทฤษฎีที่เป็นพฤติกรรมปัญหาในห้องเรียนและแนวทางการแก้ปัญหา ดังนี้

นักเรียนต่อต้าน ไม่เชื่อฟัง โดดเรียน ไม่สนใจ

นักเรียนที่ดื้อดึง ไม่เชื่อฟัง ต่อต้าน เป็นหนึ่งในปัญหาที่น่าหนักใจสำหรับครูทุกคน เพราะการสอนนักเรียนกลุ่มนี้เป็นเรื่องยากมาก มิหนำซ้ำนักเรียนที่ต่อต้านเหล่านี้ ก็มีกระบวนการสอนและสมาธิของนักเรียนคนอื่นในชั้น นักเรียนกลุ่มนี้มักเรียนอ่อน มีผลการเรียนไม่ดี และขาดแรงจูงใจที่จะเรียน หลายครั้งที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา หรือแม้แต่ครูประจำวิชา มักส่งนักเรียนเช่นนี้มาพบครูแนะแนวด้วยเรื่องพฤติกรรมการเรียน อีกกรณีหนึ่งที่มักพบ คือ นักเรียนอาจไม่ต่อต้าน ไม่ดีใจ ไม่รบกวนการเรียนการสอนในห้อง แต่ก็ไม่สนใจ โดดเรียน ขาดเรียนบ่อย ไม่ส่งงาน ไม่กระตือรือร้นกับการเรียน แต่ต้นเหตุของปัญหาก็คล้ายกัน คือ นักเรียนขาดแรงจูงใจ หรืออาจเกิดความขัดแย้งกับครูผู้สอนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ไม่มีวิธีการสำเร็จรูปใดๆ ที่จะแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มนี้ได้อย่างชะงัด เพราะสาเหตุที่นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนอาจมีหลายอย่าง และซับซ้อนเกินกว่าที่ครูแนะแนวจะทราบได้ การระบุสาเหตุเพื่อแก้ไขที่ต้นตอ อาจต้องใช้เวลาและอาศัยกระบวนการให้คำปรึกษาต่อเนื่องกันหลายครั้ง ในที่นี้ ขอมุ่งที่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในห้องเรียน ในระดับที่ครูสามารถรับมือได้ โดยไม่รบกวนภาระงานอื่นและการดูแลนักเรียนคนอื่น ทั้งยังเป็นแนวทางปฏิบัติที่ครูแนะแนวสามารถแนะนำให้แก่ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา และครูประจำวิชาคนอื่นๆ ได้

ทักษะส่วนใหญ่ที่ใช้ในการรับมือกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในห้องเรียน คือ การปรับพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้แรงเสริม การลงโทษ การสร้างแรงจูงใจ และเทคนิคการสื่อสารในการให้บริการปรึกษาเบื้องต้น

งานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่า เทคนิคบางอย่างสามารถใช้ได้ดีในการปรับพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มนี้ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่

1. แสดงความสนใจและใส่ใจนักเรียนด้วยความเมตตาและยอมรับ อาจเป็นความใส่ใจง่ายๆ เช่น ทักทาย ยิ้มให้เมื่อพบหรือเมื่ออยู่ในห้อง หรือแวะไปถามที่โต๊ะเรียนอย่างอ่อนโยนว่า “วันนี้เป็นอย่างไรบ้าง?” ทำเช่นนี้เป็นประจำ ก็จะสามารถช่วยให้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและลดปัญหานักเรียนต่อต้านและไม่สนใจได้

2. คอยสอดส่องนักเรียนในห้องเรียนบ่อยๆ ระหว่างสอน และทันทีที่เห็นนักเรียนเริ่มไม่จดจ่อกับงาน เหม่อลอย หรือไม่ฟัง ให้รีบดึงความสนใจนักเรียนกลับมา แต่ควรใช้วิธีที่นุ่มนวล ใจเย็น หรือติดตลก ที่เล่นที่จริง ไม่ควรดูดำ ใช้อารมณ์ หรือประณามนักเรียน เช่น อาจเรียกให้ตอบคำถามง่ายๆ เพื่อกระตุ้นให้กลับมาจดจ่อกับบทเรียน หรืออาจเปลี่ยนบรรยากาศเล่นเกม เล่าเรื่องสนุกสั้นๆ เพื่อผ่อนคลาย

3. ไม่ควรพูดหรือทำในสิ่งที่มีแนวโน้มจะทำให้นักเรียนโกรธ ไม่พอใจ หรือเสียใจ ไม่ควรใช้อารมณ์ในการพูด ควรพูดอย่างให้เกียรติและเคารพในคุณค่าความเป็นคน ไม่ควรขึ้นเสียง พูดเสียดสี เหน็บแนม ประชดประชัน และยิ่งต้องไม่ด่าทอ ใช้วาจาก้าวร้าว หยาบคาย ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนในการพูดด้วย

4. หากต้องจัดการกับนักเรียนที่ประพฤติตัวไม่ดีในห้องเรียน อันดับแรกต้องแสดงให้นักเรียนรู้ว่า จะไม่อดทนกับพฤติกรรมที่ไม่ดีเช่นนี้เด็ดขาด แต่ครูจะยังคงยอมรับและเห็นคุณค่าในตัวนักเรียน หากต้องลงโทษ อธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า สาเหตุของการลงโทษ คือ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และระบุให้ชัดเจนว่าเป็นพฤติกรรมใดบ้าง เช่น ขวนเพื่อนเล่น คุยกันเสียงดัง ฯลฯ และย้ำว่าครูยังคงเมตตา และยอมรับนักเรียนเช่นเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง

5. จำไว้ว่า เป้าหมายสูงสุดของกฎระเบียบและมาตรการในเรื่องระเบียบวินัย ก็คือ สอนให้นักเรียนประพฤติตนในทางที่ดีขึ้น หากตักเตือนด้วยวาจาหรืออธิบายให้นักเรียนเข้าใจได้ ย่อมดีกว่าใช้การลงโทษ โดยเฉพาะการลงโทษทางกายและสังคม

การลงโทษไม่สามารถแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างถาวร ซ้ำยังสร้างผลลึกลับที่ยากจะลบในใจของนักเรียน และยังส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการเรียนและผลการเรียน

6. ไม่ควรนิ่งเฉยหรือทำเป็นไม่รู้ เมื่อเห็นนักเรียนไม่สนใจ ไม่ใส่ใจ คุยเล่นกับนักเรียนอื่นๆ ในห้อง ต้องแสดงให้รู้ว่าครูสังเกตและจะไม่ยอมให้นักเรียนทำพฤติกรรมเช่นนั้นเด็ดขาด แต่ทำตามข้อปฏิบัติที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น หากครูเฉยสักครั้ง ก็ต้องมีครั้งต่อไป และต่อไป

สิ่งที่ครูแนะแนวและครูทุกคนควรตระหนักไว้ คือ เราไม่อาจทำนายได้ว่านักเรียนจะแสดงพฤติกรรมอะไรบ้างในห้องเรียน และเมื่อใด แต่ครูจะสามารถรับมือกับทุกปัญหาได้ หากครูรักษาใจให้สงบ ไม่ใช้อารมณ์หรือตื่นตูม และปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ นอกจากนั้น สิ่งที่ครูแสดงต่อนักเรียน ควรสม่ำเสมอ เท่าเทียม และยุติธรรม หากทำเช่นนี้ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน แม้แต่คนที่มีปัญหาที่สุดก็จะดีขึ้น นักเรียนจะเกรงใจและเคารพครู แล้วการรับมือกับนักเรียนที่ต่อต้านไม่เชื่อฟังก็จะง่ายขึ้น

ปัญหาพฤติกรรมในห้องเรียนจากตัวอย่าง ถ้าแก้ไขแล้วพฤติกรรมนักเรียนดีขึ้น ก็ส่งกลับโดยรายงานผลการช่วยเหลือ (เอกสารหมายเลข 3) ไปยังครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา แต่ถ้ายังไม่ดีขึ้น ก็ต้องนำเข้าประชุมปรึกษารายกรณี

การประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference)

คำจำกัดความของการจัดประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา

การจัดประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา (Case Conference) ตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เป็นการดำเนินงานโดยคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อประชุมปรึกษาในการช่วยเหลือนักเรียน ที่มีปัญหายุ่งยากซับซ้อน ซึ่งครูแนะแนวได้รับการส่งต่อจากครูที่ปรึกษา เนื่องจากมีความจำเป็นต้องประชุมร่วมกันช่วยเหลือ ติดตามผล และรายงานผลเมื่อเสร็จสิ้นการช่วยเหลือในแต่ละกรณี

วัตถุประสงค์ของการจัดประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา

1. เพื่อให้โรงเรียนได้มีแนวทางในการดูแลช่วยเหลือ แก้ไขปัญหากรณียุ่งยากซับซ้อน และสร้างทีมคนทำงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. เพิ่มโอกาสการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างระบบรองรับและการส่งต่อภายในโรงเรียนที่ชัดเจน
4. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและสร้างองค์ความรู้ในการดูแลนักเรียนที่มีปัญหายุ่งยากซับซ้อน

องค์ประกอบของการจัดประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา

คณะกรรมการ การจัดประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา ประกอบด้วย ทีมบุคลากรของโรงเรียนที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจ และมีศักยภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังนี้

ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจกรรมนักเรียน (ฝ่ายปกครอง) หรือรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร เป็นประธานหรือผู้นำประชุม
ครูแนะแนว เป็นผู้ประสานงาน และเลขานุการที่ประชุมปรึกษารายกรณี

ครูหัวหน้าระดับชั้นทุกระดับ

ครูอื่นๆ ที่มีศักยภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

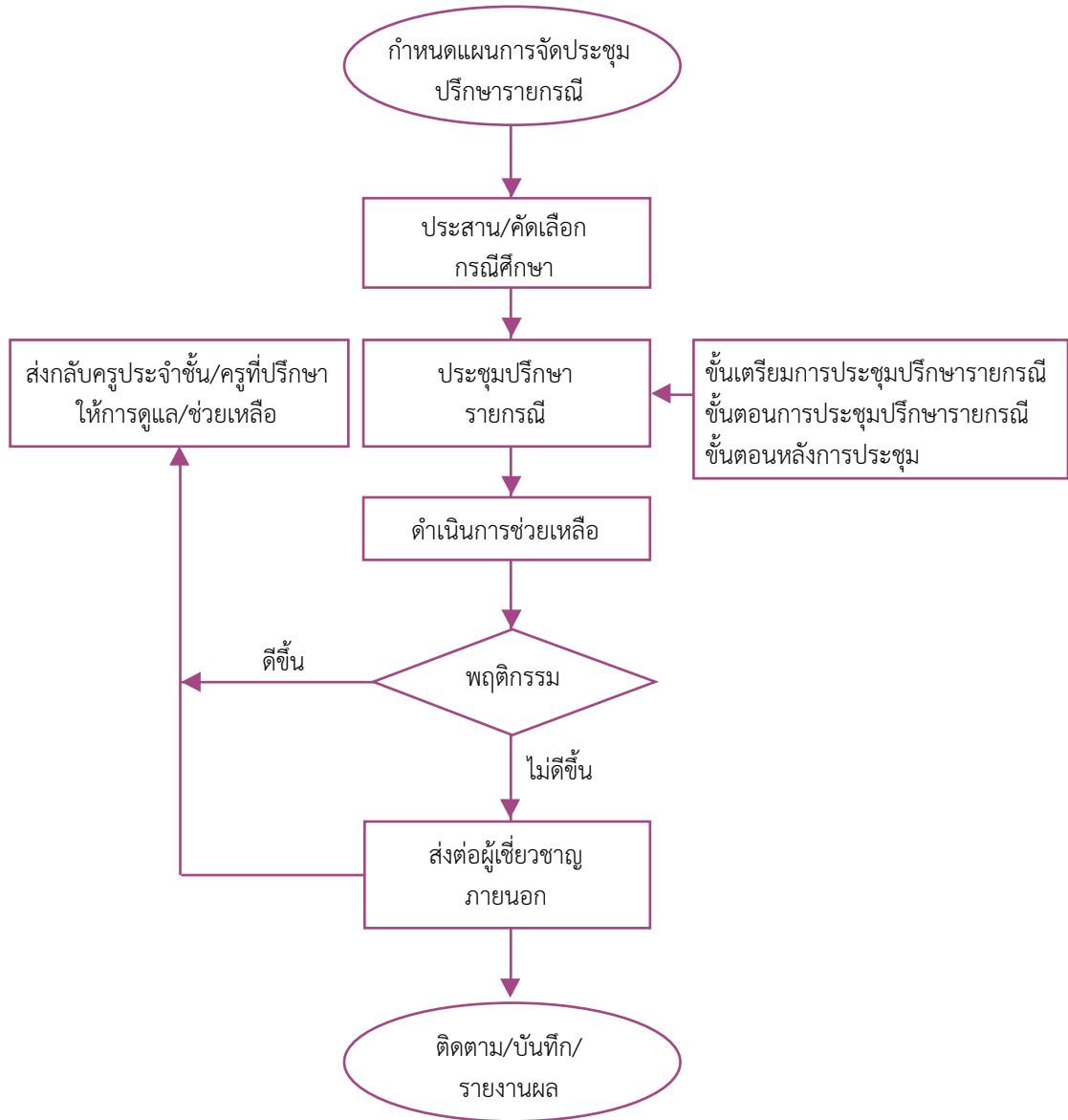
จำนวน คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ไม่ควรมากกว่า 10 - 15 คน ทั้งนี้เพื่อความคล่องตัวในการจัดประชุม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่า มีความยุ่งยากซับซ้อนในการแก้ปัญหา และต้องการความคิดเห็นด้านวิชาการจากทีมสาธารณสุข คณะกรรมการสามารถพิจารณาเชิญทีมบุคลากรสาธารณสุขเข้าร่วมประชุมปรึกษารายกรณีด้วย โดยทีมสาธารณสุข ประกอบด้วย จิตแพทย์ เด็กและวัยรุ่น พยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาคลินิกหรือนักจิตวิทยาโรงเรียน เป็นต้น

กระบวนการจัดประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา

กระบวนการจัดประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา เริ่มจากกำหนดแผนการจัดประชุมปรึกษารายกรณีการประสาน/คัดเลือกกรณีศึกษา ดำเนินการจัดประชุมโดยคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ประธานมอบหมายผู้รับผิดชอบดำเนินการช่วยเหลือ ครูผู้รับผิดชอบหรือครูแนะแนวติดตามผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ถ้าเด็กมีพฤติกรรมดีขึ้น ครูที่ปรึกษาดูแลอย่างต่อเนื่อง ให้การส่งเสริม หากพฤติกรรมมีปัญหาไม่ดีขึ้น พิจารณาส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือ โดยครูแนะแนวติดตามผลการช่วยเหลือ บันทึก และรายงานผลการช่วยเหลือในที่ประชุมครั้งต่อไป ดังแผนภูมิ 3

แผนภูมิ 3 กระบวนการประชุมปรึกษารายกรณี
 ในสถานศึกษาตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา

ผู้ที่เกี่ยวข้องในการประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา ประกอบด้วย

- ประธานหรือผู้นำประชุม
- ผู้นำเสนอกรณีศึกษา
- ผู้บันทึกข้อมูลกรณีศึกษา
- ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา
- ผู้ประสานงาน
- เลขานุการที่ประชุมปรึกษารายกรณี
- บุคลากรสาธารณสุข

รวมแล้วประมาณ 10 - 15 คน ในการประชุมแต่ละครั้ง ในบางกรณีสถานศึกษาสามารถเชิญบุคลากรสาธารณสุขร่วมแลกเปลี่ยนด้วย

ประธานหรือผู้นำประชุม

ประธานหรือผู้นำประชุม ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างดี เข้าใจในกระบวนการและเป้าหมายที่สถานศึกษาแต่ละสถานศึกษากำหนดเกี่ยวกับระบบดูแลนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการปรึกษารายบุคคลและกลุ่ม เข้าใจวัตถุประสงค์ของการประชุมปรึกษารายกรณีเป็นอย่างดี ได้รับการยอมรับเชื่อถือจากผู้เข้าร่วมประชุม มีความสามารถในการนำประชุม โดยบทบาทหน้าที่ของผู้นำประชุม มีดังต่อไปนี้

1. นำการประชุมให้บรรลุเป้าหมายแต่ละครั้งไม่เกินเวลาที่กำหนด
2. ชี้แจง ทบทวนกฎระเบียบในการประชุม โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความลับทุกครั้ง เมื่อมีผู้เข้าร่วมประชุมใหม่ หรือต้องการเน้นย้ำ
3. กระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาทุกคนให้ข้อมูลได้อย่างอิสระทุกแง่มุม เพื่อให้ได้ข้อมูลกรณีศึกษาครบถ้วน
4. สรุปข้อมูลเมื่อทุกคนได้ให้ข้อมูลครบแล้ว
5. กระตุ้นให้ผู้เข้าประชุมเสนอวิธีการช่วยเหลือได้อย่างอิสระ
6. สรุปทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสม
7. มอบหมายหน้าที่แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องตามข้อสรุปในการช่วยเหลือ
8. กำหนดหัวข้อติดตามผลที่ได้มอบหมายในการประชุมครั้งหน้า

9. นัดการประชุมครั้งต่อไป
10. เก็บรักษาข้อมูลของผู้บันทึกข้อมูลกรณีศึกษาทุกรายไว้ในที่ปลอดภัย

กรณีต่อไปนี้เป็นตัวอย่างเหตุการณ์ที่มักพบในที่ประชุมปรึกษาหารือ โดยได้เสนอแนวทางที่ผู้นำประชุมควรปฏิบัติ ดังนี้

1. กรณีผู้เข้าร่วมประชุมไม่พูดข้อมูลที่รู้ หรือไม่มีอิสระในการพูด ผู้นำประชุมควรกระตุ้นและชี้แจงว่าข้อมูลทุกข้อมูลจะเป็นประโยชน์ในการเข้าใจปัญหาและหาแนวทางการช่วยเหลือนักเรียน
2. กรณีผู้เข้าร่วมประชุมมีการให้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือมีอคติ ผู้นำประชุมควรขอให้ผู้ให้ข้อมูลผู้นั้นยืนยันข้อมูล โดยมีเหตุผลและหลักฐานที่ชัดเจน และมีบุคคลอ้างอิงได้
3. กรณีผู้ให้ข้อมูลพูดนอกประเด็น พูดเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง พูดมากคนเดียว ผู้นำประชุมต้องนำการพูดคุยกลับเข้าสู่ประเด็น โดยการสรุปความหรือทวนความ ประเด็นที่พูดคุยกุญแจ

ผู้นำเสนอกรณีศึกษา

ผู้นำเสนอกรณีศึกษา เป็นผู้ที่มีรู้เรื่องปัญหาของกรณีศึกษาและเป็นผู้ดูแลโดยตรงต่อกรณีศึกษา มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. ผู้นำเสนอกรณีศึกษาไม่ควรนำกรณีศึกษาในเรื่องทารุณกรรมทางเพศ (Sexual Abuse) การตั้งครรภ์ ยาเสพติด โรคติดต่อร้ายแรง หรือเรื่องราวที่จะสร้างความเสียหายแก่นักเรียนเข้าประชุมปรึกษาหารือกรณีศึกษา
2. รวบรวมประวัติความเป็นมาตามตัวอย่างแบบบันทึกสรุปข้อมูลกรณีศึกษา (เอกสารหมายเลข 4) และรายงานให้ที่ประชุมฟัง
3. เสนอเหตุผลในการนำเสนอกรณีศึกษานี้เข้าที่ประชุม
4. เป็นบุคลากรหลักในการช่วยเหลือกรณีศึกษา ประสานงานและติดตามการช่วยเหลือหลังจากมีมติของที่ประชุมไปยังครูที่ปรึกษา
5. นำเสนอผลการช่วยเหลือเมื่อมีการประชุมครั้งต่อไป หรือสรุปผลการช่วยเหลือเสนอต่อเลขานุการที่ประชุมปรึกษาหารือในกรณีไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้
6. ในกรณีที่กรณีศึกษาเป็นนักเรียนที่มีลักษณะพิเศษ เช่น อ่อนไหวต่อการเปิดเผยข้อมูลของตนเองหรือปกป้องข้อมูลของตนเอง ควรแจ้งให้ทราบหรือขออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครองของนักเรียนก่อนเข้าที่ประชุม

ผู้บันทึกข้อมูลกรณีศึกษา

ผู้บันทึกข้อมูลกรณีศึกษา เป็นผู้รวบรวมข้อมูลประวัติและแนวทางการช่วยเหลือ บันทึกลงในแบบบันทึกสรุปผลการประชุมของกรณีศึกษาแต่ละราย ในบางกรณีผู้บันทึกข้อมูลกรณีศึกษา อาจเป็นคนเดียวกับผู้นำเสนอก็ได้ โดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. บันทึกประวัติและข้อมูลการช่วยเหลือให้ครบถ้วน
2. ตรวจสอบความถูกต้องโดยการทวนให้ที่ประชุมฟังหลังจากที่ผู้นำประชุมสรุป
3. จัดเก็บข้อมูลกรณีศึกษาไว้ในที่ ที่เป็นความลับ และจำกัดการเข้าถึงข้อมูลเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีของผู้ไม่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา ต้องขออนุญาตผู้นำประชุมหรือจากมติที่ประชุม
4. บันทึกเพิ่มเติมเมื่อมีการติดตามการช่วยเหลือทุกครั้ง
5. ส่งบันทึกกรณีศึกษาในการประชุมให้เลขานุการที่ประชุมปรึกษารายกรณี หรือผู้นำประชุมเก็บรักษาไว้

ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนทุกคนที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน หรือบุคคลที่ได้รับเชิญมาให้ข้อมูล ทั้งเพื่อทำความเข้าใจปัญหาที่แท้จริง หรือการหาแนวทางการช่วยเหลือ ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. ให้ข้อมูลทั้งประวัติ และการช่วยเหลือที่ผ่านมาของกรณีศึกษาอย่างครบถ้วน ตามมุมมองของตนเองอย่างกระชับ ตรงประเด็น และให้ความสำคัญกับข้อมูลของตนเอง แม้จะเป็นข้อมูลเล็กน้อยเพียงใด
2. มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการช่วยเหลือตามที่ตนคิดที่มีอย่างตรงไปตรงมา และเป็นอิสระ
3. รับฟังและไม่ได้แย้งความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับของตนเอง

ผู้ประสานงาน

ผู้ประสานงาน ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการช่วยเหลือนักเรียน รู้จักบุคลากรในโรงเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งอาจมีมากกว่า 1 คนก็ได้ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. แจ้งเตือนวัน เวลา สถานที่ในการประชุมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการประชุมปรึกษารายกรณีแต่ละครั้ง

2. ประสานงานเรื่องการจองห้อง อุปกรณ์ที่ใช้ เอกสารต่างๆ
3. ประสานผู้ที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้ข้อมูลในกรณีศึกษาทุกคนที่อยู่ในโรงเรียน หรือนอกโรงเรียน ผู้ประสานงานอาจจะเป็นบุคคลเดียวกับเลขานุการที่ประชุมปรึกษาวิทยากรก็ได้ ในกรณีบุคลากรไม่เพียงพอ

เลขานุการที่ประชุมปรึกษาวิทยากร

เลขานุการที่ประชุมปรึกษาวิทยากร มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. ช่วยเตือนผู้นำประชุมเมื่อไม่รักษาประเด็นที่มีในวาระการประชุม
2. เรียงลำดับก่อนหลังกรณีศึกษาที่จะนำเสนอที่ประชุมให้ผู้นำประชุมทราบ
3. บันทึกผลการประชุมตามแบบบันทึกการประชุม (เอกสารหมายเลข 5) ทุกครั้ง รวบรวมและสรุปรายงานข้อมูลให้ผู้นำประชุมหรือผู้ร่วมประชุมคนอื่นที่ต้องการทราบข้อมูล
4. ทำหน้าที่แทนผู้นำประชุมในกรณีที่ได้รับมอบหมาย

บุคลากรสาธารณสุข

บุคลากรสาธารณสุข ได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ได้รับเชิญให้ร่วมประชุมปรึกษาวิทยากรของโรงเรียน ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก (Relationship)
2. สร้างการยอมรับระหว่างคณะครู และคณะครูกับนักเรียน (Recognition)
3. ถ่ายทอดแนวคิด ทักษะ และติดตามการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในฐานะที่ปรึกษา (Response)

1. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก (Relationship)

- 1.1 สังเกต และตั้งใจฟังสิ่งที่คณะครูทุกคนนำเสนอและต้องการความช่วยเหลือ
- 1.2 สื่อให้คณะครูเห็นว่า เราเข้าใจความทุกข์และแสดงการยอมรับทุกคนที่เข้าร่วมประชุม
- 1.3 เป็นตัวกลางให้คณะครูยอมรับซึ่งกันและกัน

2. สร้างการยอมรับระหว่างคณะครู และคณะครูกับนักเรียน (Recognition)

- 2.1 ช่วยให้คณะครูมองเห็นจุดแข็งและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน
- 2.2 สนับสนุนให้นำจุดดีของนักเรียนมาแก้ปัญหา

2.3 สิ่งเกตุ หาสาเหตุความคับข้องใจครูที่ไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ เพื่อหาแนวทางแก้ไข ในกรณีคณะครูมีปฏิกิริยาต่อต้านหรือไม่เห็นด้วยต่อวิธีการช่วยเหลือที่กลุ่ม เสนอแนะ เพราะสาเหตุความคับข้องใจของครู อาจเป็นปัจจัยสำคัญให้ครูโกรธนักเรียนที่มีปัญหามาก และหมดกำลังใจในการช่วยเหลือ

3. ถ่ายทอดแนวคิด ทักษะ และติดตามการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในฐานะที่ปรึกษา (Response)

3.1 ช่วยให้ผู้นำเสนอกรณีศึกษาสามารถนำเสนอกรณีศึกษาได้อย่างชัดเจน และครบถ้วน โดยการทวนถึงข้อสรุปประเด็นปัญหาที่ต้องการปรึกษาอย่างเป็นรูปธรรม การสอบถาม เพิ่มเติมถึงปัญหา อาการ ประวัติส่วนตัว การปรับตัวของนักเรียน ประวัติครอบครัว การสรุปสาเหตุ และการช่วยเหลือเบื้องต้น เพื่อประกอบเป็นข้อมูลสำคัญในการพิจารณาการช่วยเหลือให้ครอบคลุม ต่อไป

3.2 แสดงให้ครูเห็นทักษะการช่วยเหลือที่หลากหลายโดยสอดแทรกข้อคิด นำเสนอทักษะต่างๆ ในการประเมินปัญหาและการแก้ไขปัญหาในแต่ละขั้นตอนของการประชุม ปรึกษารายกรณี

3.3 ช่วยให้ข้อมูลทางวิชาการที่ช่วยสร้างความเข้าใจต่อปัญหาและการช่วยเหลือ ที่ถูกต้อง ในกรณีที่ครูประเมินพฤติกรรมนักเรียนคลาดเคลื่อน และก่อให้เกิดทัศนคติทางลบ วิธีการดูแลที่ไม่เหมาะสม รวมถึงเกิดความขัดแย้งระหว่างคณะครูในการแก้ปัญหา

3.4 ให้กำลังใจและสร้างพลังใจ (Empower) แก่ครูทุกคนที่ร่วมมือร่วมใจให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยเฉพาะเมื่อเห็นว่าครูเหล่านั้นรู้สึกเหนื่อยและท้อแท้

3.5 ร่วมติดตามความก้าวหน้าในการช่วยเหลือ รวมทั้งการประเมินผลการประชุม ปรึกษารายกรณีในแต่ละกรณีทุกครั้ง

ขั้นตอนการจัดประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา

ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียมการประชุมปรึกษารายกรณี

1. คัดเลือกกรณีศึกษาที่จะเข้าสู่ที่ประชุม ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ซับซ้อน ยุ่งยากเกินกว่า ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวจะดำเนินการช่วยเหลือโดยลำพังได้
2. ผู้ประสานงานประสานผู้เกี่ยวข้องทุกคนเกี่ยวกับกำหนดการนัดหมายการประชุม

3. เลขานุการที่ประชุมปรึกษารายกรณีปรึกษาผู้นำประชุมเกี่ยวกับวาระการประชุม ลำดับการนำเสนอกรณีศึกษา และศึกษาข้อมูลจากผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน

4. เลขานุการที่ประชุมปรึกษารายกรณี ตรวจสอบสถานที่ อุปกรณ์ เอกสารที่จำเป็น ต้องใช้ในการประชุมแต่ละครั้งก่อนการประชุม

ขั้นตอนการประชุมปรึกษารายกรณี

1. ผู้เข้าประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ กฎระเบียบ บทบาทหน้าที่ของผู้เข้าร่วมประชุม การรักษาความลับของกรณีศึกษา

2. ผู้นำประชุมติดตามผลการช่วยเหลือครั้งที่ผ่านมากับผู้ที่ได้รับมอบหมาย สรุป ปรับเปลี่ยน หรือเพิ่มเติมการช่วยเหลือในแต่ละกรณีศึกษา

3. ผู้นำประชุมเปิดโอกาสให้ผู้นำเสนอ เสนอกรณีศึกษาที่ได้เตรียมไว้ และกระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาคนอื่นๆ เสนอข้อมูลเกี่ยวกับกรณีสศึกษานั้นๆ

4. ผู้นำประชุมสรุปข้อมูลต่างๆ ทั้งปัญหาและสาเหตุที่มีการนำเสนอตามข้อ 3 ให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนเข้าใจตรงกัน

5. ผู้นำประชุมเปิดประเด็นหาแนวทางการช่วยเหลือ สรุปและรวบรวมแนวทางการช่วยเหลือ

6. ผู้นำประชุมสรุปแนวทางการช่วยเหลือให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ

7. ผู้นำประชุมตรวจสอบการบันทึกข้อมูล โดยให้ผู้บันทึกข้อมูลกรณีศึกษาอ่านข้อความที่บันทึกให้ที่ประชุมฟัง และแก้ไขให้เข้าใจตรงกัน

การนำประชุมปรึกษารายกรณีให้มีประสิทธิภาพ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. สมาชิกทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์และภารกิจของการประชุมปรึกษารายกรณีที่มีมุ่งเน้น การแลกเปลี่ยนข้อมูลของกรณีศึกษาอย่างกว้างขวาง รอบด้าน และหาแนวทางที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. บรรยากาศของการประชุมไม่ควรเคร่งเครียด ต้องน่าสนใจ และมีการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนอย่างจริงจัง

3. มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง โดยทุกคนมีส่วนร่วมอภิปรายอย่างจริงจัง เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหา หากมีสมาชิกอภิปรายนอกประเด็น ให้ดึงกลับเข้าสู่ประเด็นอย่างรวดเร็ว

4. สมาชิกรับฟังทุกเรื่องอย่างตั้งใจ และฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน

5. สมาชิกมีอิสระในการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นต่อปัญหา และการปฏิบัติงานร่วมกันของทีม
6. เมื่อมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องหรือขัดแย้ง ไม่ควรหลีกเลี่ยงความคิดเห็นที่ขัดแย้ง แต่ควรเปิดโอกาสให้ตรวจสอบข้อมูลต่างๆ อย่างถี่ถ้วนหลากหลาย จนได้ข้อยุติภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
7. ใช้หลักความเห็นพ้องต้องกันในการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนเห็นด้วยในหลักการ และเต็มใจปฏิบัติตามมติของที่ประชุม
8. มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องต้องเข้าใจ และยอมรับภารกิจต่างๆ ด้วยความเต็มใจ
9. มีการนัดหมาย ติดตามผลการปฏิบัติงานและปัญหาอุปสรรคเป็นระยะ

ขั้นตอนหลังการประชุม

1. เลขานุการที่ประชุมปรึกษารายกรณี ควรเป็นผู้จัดเก็บข้อมูลและมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกับผู้นำประชุมว่าควรให้ผู้ใดที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลได้
2. เลขานุการที่ประชุมปรึกษารายกรณีสรุปการปิดกรณีศึกษาเมื่อการช่วยเหลือสำเร็จ หรือต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

การรักษาความลับ

ข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษาไม่ควรเปิดเผยกับผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือนักเรียน ด้วยเป็นสิทธิขั้นต้นที่ต้องปกป้อง และได้รับการยินยอมจากตัวนักเรียนหรือผู้ปกครองเสียก่อน และเป็นการสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้ให้ข้อมูลและผู้ช่วยเหลือ การเปิดเผยข้อมูลใดๆ ของนักเรียน ต้องให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

แนวทางการรักษาความลับ ควรมีการปฏิบัติดังนี้

1. จำกัดผู้เก็บรักษาแบบบันทึกสรุปผลการประชุม ได้แก่ ผู้นำประชุม เลขานุการที่ประชุมปรึกษารายกรณี เจ้าของกรณีศึกษา และผู้บันทึกข้อมูลกรณีศึกษาเท่านั้น
2. กำหนดการเข้าถึงข้อมูล โดยผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนต้องได้รับการพิจารณาอนุญาต โดยผู้นำประชุมหรือจากมติที่ประชุม รวมทั้งควรขอความเห็นชอบจากนักเรียนหรือผู้ปกครองของนักเรียนก่อน

3. ในระหว่างประชุมปรึกษารายกรณี ผู้นำประชุมอาจย้ำเตือนด้วยการชี้แจงความสำคัญของการรักษาความลับเป็นครั้งคราว เมื่อต้องมีการพูดถึงข้อมูลที่อ่อนไหว หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อนักเรียน

4. การส่งต่อข้อมูลของผู้เรียนสู่ภายนอกสถานศึกษา ควรทำด้วยความรัดกุมตามแบบฟอร์มที่กำหนดไว้ และควรให้ผู้ปกครองหรือนักเรียนรับรู้ข้อมูลที่มีการส่งต่อทุกครั้ง

5. ในกรณีที่ต้องกล่าวถึงนักเรียน ซึ่งเป็นกรณีศึกษากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกการประชุมปรึกษารายกรณี หรือทำประวัติเพื่อการศึกษาควรใช้นามแฝง ไม่ควรระบุชื่อและนามสกุลที่แท้จริง เพราะการนำความลับเปิดเผยกับผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องอาจสร้างความเสียหายแก่นักเรียนที่เป็นกรณีศึกษาได้

เอกสารประกอบการประชุมปรึกษารายกรณี

เอกสารหมายเลข 4 แบบบันทึกข้อมูลกรณีศึกษา

เอกสารหมายเลข 5 แบบบันทึกสรุปผลการประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference)

แบบบันทึกข้อมูลกรณีศึกษา

วัน เดือน ปี.....เวลา.....น. สถานที่.....

ชื่อ - นามสกุลนักเรียน.....อายุ.....ปี เพศ.....ชั้น.....

ปัญหาสำคัญ 1.

2.

ประวัติอาการ/ลักษณะปัญหา

.....
.....
.....
.....

ประวัติส่วนตัว/โรคประจำตัว/การปรับตัว

.....
.....
.....
.....

ประวัติครอบครัว/การเลี้ยงดู

.....
.....
.....
.....

ลักษณะเด็กใบหน้า/การแต่งตัว/ท่าทาง/การพูด/อารมณ์/การสื่อสาร

.....
.....
.....
.....

- สรุปสาเหตุของปัญหา 1.
2.

แนวทางการช่วยเหลือ

1. ปัญหาเร่งด่วน คือ.....
 การช่วยเหลือ 1.1
 1.2
2. ปัญหาอื่นๆ คือ.....
 การช่วยเหลือ 2.1
 2.2

ผลการติดตามการช่วยเหลือ

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....
.....

ลงนาม.....
(.....)

ผู้บันทึกข้อมูลกรณีศึกษา

แบบบันทึกสรุปผลการประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference)

ครั้งที่.....

วัน เดือน ปี.....เวลา.....น. สถานที่.....

ชื่อ - นามสกุลนักเรียน.....อายุ.....ปี เพศ.....ชั้น.....

1. ข้อเสนอจากการประชุม

ประเด็นปัญหา	วิธีการช่วยเหลือ

2. สรุปแนวทางการช่วยเหลือ

วิธีการช่วยเหลือ	ผู้รับผิดชอบ
ปัญหาเร่งด่วน 1. 2.	
ปัญหาอื่นๆ 1. 2.	

3. ผลการติดตามการช่วยเหลือ

1.
2.
3.

ลงนาม.....

(.....)

ผู้บันทึกสรุปผลการประชุมปรึกษารายกรณี

...../...../.....

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดประชุมปรึกษาหารือในสถานศึกษา

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทำให้คุณภาพของการช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อตัวนักเรียน/ผู้เกี่ยวข้องและสังคมส่วนรวมได้ ดังต่อไปนี้

- ประโยชน์ต่อนักเรียน**
1. นักเรียนได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกวิธีจากผู้เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาที่ยากที่เผชิญ
 2. มีความเชื่อมั่นและสามารถแก้ปัญหาได้
 3. มีความสามารถในการปรับตัวในโรงเรียนกับเพื่อน และกับครู และใช้ชีวิตในโรงเรียนอย่างมีความสุข
 4. เป็นแรงเสริมทั้งการเรียน และมีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ เมื่อต้องเผชิญปัญหาต่างๆ ในชีวิต

- ประโยชน์ต่อครู**
1. มีมุมมองหลากหลายเกี่ยวกับเด็ก เห็นจุดแข็งและแนวทางการพัฒนาศักยภาพของเด็ก
 2. เพิ่มความรู้และทักษะในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 3. เกิดความภาคภูมิใจ และความมั่นใจในการช่วยเหลือนักเรียน
 4. ลดความยุ่งยากในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 5. มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านการดูแลนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา

- ประโยชน์ต่อโรงเรียน**
1. มีมาตรฐานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นหนึ่งในงานด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 2. มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ และมีความเอื้ออาทรต่อกัน
 3. มีการประสานงานของบุคลากรในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

- ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง**
1. เข้าใจวิธีอบรมสั่งสอนที่เหมาะสมกับยุคสมัย และสภาพปัญหาความต้องการของนักเรียน
 2. มีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของครอบครัว

เมื่อเสร็จสิ้นการช่วยเหลือด้วยวิธีการประชุมปรึกษารายกรณี แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น ก็ส่งกลับครูที่ปรึกษา ถ้าไม่ดีขึ้นก็ปรึกษาหารือและส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

การส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

หลังจากการช่วยเหลือด้วยวิธีการประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น หรือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้มีการคัดกรองโดยละเอียดแล้ว และได้รับการประเมินเพื่อวินิจฉัยด้วยเครื่องมือทดสอบทางจิตวิทยาจากครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้อง ครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้องจะต้องทำหน้าที่ประสานกับเครือข่ายสหวิชาชีพภายนอก ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงพยาบาลแผนกเด็ก โรงพยาบาลจิตเวช สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเด็กพิเศษ หน่วยงานในสังกัดกรมสุขภาพจิต สำนักงานคุ้มครองสิทธิ และการช่วยเหลือทางกฎหมาย ฯลฯ เพื่อหาแนวทางการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับปัญหานั้นๆ ของนักเรียน รวมทั้งมีการประสานการติดตามผลการช่วยเหลือ และรายงานผลกลับให้ผู้ส่งต่อได้แก่ ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง และครูที่ปรึกษาทราบ

ขั้นตอนการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

ขั้นตอนการส่งต่อ	เอกสาร/หลักฐาน
1. เตรียมข้อมูล เครือข่ายสหวิชาชีพที่จะนำนักเรียนส่งต่อ	- ทำเนียบเครือข่ายสหวิชาชีพ
2. สรุปรายชื่อส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือ	- ข้อมูลนักเรียน - เอกสารการช่วยเหลือต่างๆ ที่ผ่านมา
3. ประสานงานกับผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่มีหน้าที่ดูแลนักเรียน โดยการทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับของนักเรียน	- ประชุมหรือการปรึกษาทำความเข้าใจ
4. ติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก (เครือข่ายสหวิชาชีพ)	- หนังสือแจ้งการส่งต่อติดต่อนัดหมาย
5. ดำเนินการส่งต่อ	- บันทึกการช่วยเหลือ
6. ติดตามผลการส่งต่อ และติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน	- แบบติดตามความก้าวหน้า
7. สรุปรายชื่อและรายงานผลการปฏิบัติงานนำเสนอผู้บริหาร	- แบบสรุปรายงาน

จากแผนภูมิ 4 ครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ นักจิตวิทยาโรงเรียน (ถ้ามี) ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนด้วยกลวิธีทางจิตวิทยาในเชิงลึก แต่พฤติกรรมของนักเรียนไม่ดีขึ้น จึงประสานงานกับเครือข่ายสหวิชาชีพ นำนักเรียนส่งต่อกับหน่วยงานที่เหมาะสมกับปัญหาของนักเรียน เช่น นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวจะทำร้ายผู้อื่นซึ่งจะเป็นอันตราย และได้รับการวินิจฉัยทางจิตวิทยาแล้ว พบว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวที่สมควรได้รับการดูแลจากจิตแพทย์ ครูแนะแนวจึงจะประสานกับหน่วยงานทางจิตเวชเพื่อส่งนักเรียนเข้ารับการช่วยเหลือต่อไป รวมทั้งมีการติดตามบันทึกรายงานผลของหน่วยงานทางจิตเวชเพื่อรายงานผลให้กับสถานศึกษา ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา จนกว่าพฤติกรรมของนักเรียนจะดีขึ้น

ข้อพึงระวัง ในการส่งต่อนักเรียนให้กับเครือข่ายสหวิชาชีพ

1. ความพร้อมของนักเรียนและผู้ปกครองจะต้องได้รับการชี้แจง ทำความเข้าใจ และความชัดเจนในการส่งต่อ รวมถึงความจำเป็นและผลที่จะได้รับจากการดำเนินการช่วยเหลือของหน่วยงานดังกล่าว
2. การอำนวยความสะดวกในการส่งต่อได้แก่ ข้อมูลของนักเรียน หน่วยงานที่จะส่งผลต่อควรอยู่ใกล้และเดินทางสะดวกในการรับการช่วยเหลือ ซึ่งทางโรงเรียนสามารถเลือกข้อมูลจากเครือข่ายสหวิชาชีพ

ข้อมูลเครือข่ายสหวิชาชีพ

หน่วยงานที่ให้บริการตรวจรักษาปัญหาด้านสุขภาพจิตและจิตเวช

หน่วยงานในสังกัดกรมสุขภาพจิต	จังหวัด	หมายเลขโทรศัพท์
1. โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา	กรุงเทพมหานคร	02-437-0200-9
2. โรงพยาบาลราชานุกูล	กรุงเทพมหานคร	02-245-4601-5
3. สถาบันกัลยาณ์ ราชนครินทร์	กรุงเทพมหานคร	02-441-0200-9
4. ศูนย์สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น ราชนครินทร์	กรุงเทพมหานคร	02-246-1195
5. โรงพยาบาลศรีธัญญา	นนทบุรี	525-2333-5 525-0981-5 525-0012-5

6.	โรงพยาบาลอุวะประสาทไวทโยปถัมภ์	สมุทรปราการ	384-3381-3
7.	ศูนย์สุขภาพจิตชัชวาท	ชัชวาท	(056) 412-157
8.	โรงพยาบาลสวนปรุง	เชียงใหม่	(053) 274-825 276-153
9.	ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ	เชียงใหม่	(053) 890-240
10.	โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์	อุบลราชธานี	(045) 312-550
11.	โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น	ขอนแก่น	(043) 225-103
12.	โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา	นครราชสีมา	(044) 242-611 245-292, 245-312
13.	โรงพยาบาลจิตเวชนครพนม	นครพนม	(042) 513-259
14.	โรงพยาบาลสวนสราญรมย์	สุราษฎร์ธานี	(077) 311-308 311-444, 311-570

หน่วยงานนอกสังกัดกรมสุขภาพจิต

จังหวัด

หมายเลขโทรศัพท์

1.	โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	กรุงเทพมหานคร	02-252-8181-9
2.	โรงพยาบาลศิริราช	กรุงเทพมหานคร	02-411-0241-9 02-411-4230-44
3.	โรงพยาบาลรามาธิบดี	กรุงเทพมหานคร	02-246-0024 02-246-1057-99
4.	โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า	กรุงเทพมหานคร	02-246-0066 02-246-1671-9
5.	สถาบันประสาทวิทยา	กรุงเทพมหานคร	02-246-0059 02-246-9254 02-246-1284-92
6.	โรงพยาบาลสงฆ์	กรุงเทพมหานคร	02-247-1825-8 02-248-5647-8
7.	โรงพยาบาลราชวิถี	กรุงเทพมหานคร	02-246-1246 02-246-1232-3

8.	สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี	กรุงเทพมหานคร	02-246-1260-8 02-246-2201 02-247-2410
9.	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร	02-252-1235-7 252-8111-25
10.	โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช	กรุงเทพมหานคร	02-531-1970-99
11.	โรงพยาบาลสมเด็จพระปิยะเกล้า	กรุงเทพมหานคร	02-468-1116-20
12.	โรงพยาบาลวชิรพยาบาล	กรุงเทพมหานคร	02-243-0151-79
13.	โรงพยาบาลกลาง	กรุงเทพมหานคร	02-221-6141 225-1353
14.	คลินิกสุขภาพจิต ศูนย์บริการสาธารณสุข 3 บางซื่อ	กรุงเทพมหานคร	02-587-0618
15.	คลินิกสุขภาพจิต ศูนย์บริการสาธารณสุข 4 ดินแดง	กรุงเทพมหานคร	02-246-1554 246-1591
16.	คลินิกสุขภาพจิต ศูนย์บริการสาธารณสุข 21 วัดธาตุทอง	กรุงเทพมหานคร	02-391-6082
17.	คลินิกสุขภาพจิต ศูนย์บริการสาธารณสุข 23 สีพระยา	กรุงเทพมหานคร	02-236-4055 233-6329
18.	คลินิกสุขภาพจิต ศูนย์บริการสาธารณสุข 24 บางเขน	กรุงเทพมหานคร	02-579-1342
19.	โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า	นนทบุรี	526-5511-2
20.	โรงพยาบาลปทุมธานี	ปทุมธานี	581-6805 581-6934
21.	โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	(035) 241-718
22.	โรงพยาบาลอ่างทอง	อ่างทอง	(035) 611-151 611-520

23.	โรงพยาบาลสระบุรี	สระบุรี	(036) 223-8311-5
24.	โรงพยาบาลเจ้าพระยามรราช สุพรรณบุรี	สุพรรณบุรี	(035) 511-033 511-734
25.	โรงพยาบาลอินทร์บุรี	สิงห์บุรี	(036) 581-332
26.	โรงพยาบาลนครนายก	นครนายก	(037) 311-150 311-440-1
27.	โรงพยาบาลชลบุรี	ชลบุรี	(038) 247-200-8 284-465-7, 284-485-7
28.	โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี	จันทบุรี	(039) 324-975-84
29.	โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา	ฉะเชิงเทรา	(038) 511-033 512-545, 514-722-3
30.	โรงพยาบาลตราด	ตราด	(039) 511-285
31.	โรงพยาบาลระยอง	ระยอง	(038) 612-004 617-543-6
32.	โรงพยาบาลราชบุรี	ราชบุรี	(032) 337-011 338-510
33.	โรงพยาบาลนครปฐม	นครปฐม	(034) 254-150-4
34.	โรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา	กาญจนบุรี	(034) 511-507
35.	โรงพยาบาลพระจอมเกล้า	เพชรบุรี	(032) 425-205
36.	โรงพยาบาลชัยภูมิ	ชัยภูมิ	(044) 811-005-6 811-640, 822-364
37.	โรงพยาบาลบุรีรัมย์	บุรีรัมย์	(044) 611-262 611-282, 611-081-2 615-001-2
38.	โรงพยาบาลสุรินทร์	สุรินทร์	(044) 511-757 513-901
39.	โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา	นครราชสีมา	(044) 254-990-9

40.	โรงพยาบาลเลย	เลย	(042) 811-541 811-679
41.	โรงพยาบาลอุดรธานี	อุดรธานี	(042) 244-251-3 248-163, 245-524-7
42.	โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์	อุบลราชธานี	(045) 254-053 254-392
43.	โรงพยาบาลพุทธชินราช	พิษณุโลก	(055) 258-812 259-597, 258-608
44.	โรงพยาบาลลำปาง	ลำปาง	(054) 223-623-8
45.	โรงพยาบาลศูนย์เชียงใหม่ ประชาชนนคราห์	เชียงใหม่	(053) 711-300 719-154-9
46.	โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี	(077) 273-3231 272-592
47.	โรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	(075) 343-400-5
48.	โรงพยาบาลพังงา	พังงา	(076) 412-032-4
49.	โรงพยาบาลศูนย์ยะลา	ยะลา	(073) 212-223 212-543
50.	หน่วยงานสาธารณสุขระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ		

หน่วยงานสุขภาพจิตที่ให้บริการปรึกษาปัญหาทางโทรศัพท์

หน่วยงาน	จังหวัด	เวลาให้บริการ	หมายเลข โทรศัพท์
1. โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่พระยา	กรุงเทพมหานคร	08.30-16.30 น.	437-7061
2. โรงพยาบาลศรีธัญญา	นนทบุรี	บริการ 24 ชม.	526-3342
3. โรงพยาบาลราชานุกูล	กรุงเทพมหานคร	08.30-16.30 น.	245-4696
4. ศูนย์สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น ราชนครินทร์	กรุงเทพมหานคร	08.30-16.30 น.	245-7796

5. สถาบันกัลยาณ์ ราชนครินทร์	กรุงเทพมหานคร	08.30-16.30 น.	441-9029
6. โรงพยาบาลยุวประสาท ไวทยโปถัมภ	สมุทรปราการ	08.30-16.30 น.	394-1846
7. โรงพยาบาลสวนสราญรมย์	สุราษฎร์ธานี	08.30-16.30 น.	(077) 312-991 311-455
8. โรงพยาบาลสวนปรุง	เชียงใหม่	บริการ 24 ชม.	(053) 276-750
9. โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์	อุบลราชธานี	08.30-16.30 น.	(045) 281-048 312-550
10. โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา	นครราชสีมา	08.30-16.30 น.	(044) 271-667-9
11. โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น	ขอนแก่น	08.30-16.30 น.	(043) 225-103 ต่อ 218
12. ศูนย์สุขภาพจิตชัยนาท	ชัยนาท	08.30-16.30 น.	(056) 611-268
13. ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ภาคเหนือ	เชียงใหม่	บริการ 24 ชม.	(053) 890-245
14. โรงพยาบาลจิตเวชนครพนม	นครพนม	08.30-16.30 น.	(042) 513-259

หน่วยงานองค์กรเอกชนที่ให้บริการปรึกษาปัญหาทางโทรศัพท์

หน่วยงาน	จังหวัด	เวลาให้บริการ	หมายเลข โทรศัพท์
1. สมาริตันส์	กรุงเทพมหานคร	14.00-22.00 น. ทุกวัน	235-4000
			249-9977
			249-7530
	เชียงใหม่		(053) 236-000 234-425
2. ศูนย์โฮปไลท์	กรุงเทพมหานคร		377-0073
3. ฮอทไลน์	กรุงเทพมหานคร	จันทร์-ศุกร์ (18.00-22.00 น.) เสาร์-อาทิตย์ (09.00-18.00 น.)	277-7699
			277-8811
			276-2950

4. โครงการแอดเซนเตอร์	กรุงเทพมหานคร	อังคาร-เสาร์ (13.00-22.00 น.)	249-5205
5. สมาคมพัฒนาประชากร และชุมชน	กรุงเทพมหานคร	จันทร์-ศุกร์ (09.00-17.00 น.)	229-4611-28 229-4629
6. ศูนย์ให้การปรึกษาแนะนำ และฟื้นฟูผู้มีปัญหาเกี่ยวกับ ยาเสพติด	กรุงเทพมหานคร	จันทร์-ศุกร์ (09.00-16.00 น.)	254-2039

สำนักงาน

โทรศัพท์

- สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือ
ทางกฎหมายแก่ประชาชน 0-2541-2849, 0-2541-2852
0-2541-2770-9 ต่อ 1301, 1305-6
 - สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผน
ช่วยเหลือทางกฎหมาย 0-2541-2835, 0-2541-2892
0-2541-2770 ต่อ 1215-6
 - สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ 0-2541-2832, 0-2541-2770-9
ต่อ 1209, 1212
 - สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือ 0-2541-2830, 0-2541-2831
ทางกฎหมาย 1 (รัชดาภิเษก) 0-2541-2770-9 ต่อ 1200, 1204
 - สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือ 0-2223-2945, 0-2222-8121-5
ทางกฎหมาย 2 (หลักเมือง) ต่อ 101-105
 - สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือ 0-2416-1014, 0-2415-0020-9
ทางกฎหมาย 3 (ธนบุรี) ต่อ 214
 - สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือ 0-2540-3466
ทางกฎหมายแก่ประชาชนประจำศาล
จังหวัดมีนบุรี
- * คู่มือการคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับเอดส์, จัดพิมพ์โดย สำนักงานคุ้มครองและช่วยเหลือทางกฎหมาย
แก่ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการสูงสุด

บทที่ 4

บทบาทครูที่ปรึกษาในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้กำหนดให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักที่ต้องให้ความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนรายบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจะต้องเริ่มทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คัดกรองนักเรียนเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ นักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปัญหานั้น ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถใช้เทคนิค วิธีการต่างๆ ในการดูแลช่วยเหลือแก้ปัญหา โดยมีครูแนะแนวเป็นผู้สนับสนุนองค์ความรู้ เครื่องมือ และเทคนิคการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของนักเรียนตามความเหมาะสม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความถนัดและความสนใจ และหากดำเนินการช่วยเหลือแล้วมีปัญหาอุปสรรค ไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือได้ตามลำพัง อาจส่งต่อภายในแก่ครูแนะแนวในการช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความหลากหลายของนักเรียน และนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่แตกต่างกัน ผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมในหลายลักษณะทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรับรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูได้รับรู้ เข้าใจอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของนักเรียน สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนต่อไป การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลสามารถใช้เครื่องมือและวิธีการต่างๆ ดังนี้

เครื่องมือ/วิธีการ	บทบาทครูแนะแนว
ระเบียบสะสม	ชี้แจงทำความเข้าใจกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาในการเก็บข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ในการรู้จักนักเรียน
แบบทดสอบ	ชี้แจงวิธีการบริหารแบบทดสอบและการประมวลผล เพื่อนำผลไปใช้ในการป้องกัน ส่งเสริม พัฒนา และช่วยเหลือนักเรียน
แบบสอบถาม	มีแบบสอบถามต่างๆ สำหรับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษานำไปใช้ในการทำความรู้จักนักเรียนและค้นหาสาเหตุของปัญหาหรือใช้ประโยชน์อื่นๆ
การเยี่ยมบ้าน	เสนอแนวทางและการเยี่ยมบ้านที่มีประสิทธิภาพ และนำผลการเยี่ยมบ้านมาใช้ในการช่วยเหลือนักเรียนตามความเหมาะสม
การสัมภาษณ์	ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการทำความรู้จักนักเรียน
สังคมมิติ	ครูแนะแนวใช้ผลการทำสังคมมิติเพื่อศึกษาด้านสัมพันธ์ภาพและการปรับตัว เพื่อส่งเสริมและแก้ปัญหาให้นักเรียน
การสังเกต	ใช้เป็นเครื่องมือในการทำความรู้จักนักเรียนด้านการแสดงออกทางพฤติกรรม ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ และด้านอื่นๆ
อัตชีวประวัติ	เสนอแนะให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาใช้ในการทำความรู้จักนักเรียน

ตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากการสังเกต

ลักษณะพฤติกรรมและการแสดงออกด้านอารมณ์ที่บ่งบอกว่านักเรียนเสี่ยงต่อการมีปัญหาได้แก่

1. นักเรียนที่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมดังต่อไปนี้

- 1.1 การแต่งกาย แต่งกายผิดระเบียบ สกปรก มอมแมม ไม่เอาใจใส่ดูแลตัวเอง
- 1.2 ลักษณะท่าทาง กระด้าง ก้าวร้าว ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่สุภาพ ต่อต้าน เหม่อลอย เก็บตัว เชื่องซึม
- 1.3 การพูด พูดจาก้าวร้าวไม่สุภาพ โต้เถียงเสียงดัง พูดน้อย เงียบขรึม ไม่กล้าพูด
- 1.4 การเรียน การเรียนตกต่ำ ไม่สนใจการเรียน หนีเรียน มาโรงเรียนสายประจำ ขาดเรียนบ่อย
- 1.5 การร่วมกิจกรรม แยกตัว ไม่ร่วมกิจกรรม ชอบทำกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่การเรียน
- 1.6 พฤติกรรมทางเพศ มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน มั่วสุมทางเพศ
- 1.7 อื่นๆ ขโมย พกอาวุธ ใช้สารเสพติด สัก เจาะอวัยวะต่างๆ

2. นักเรียนที่มีการแสดงออกด้านอารมณ์ดังต่อไปนี้

- 2.1 อารมณ์รุนแรง โกรธฉุนเฉียวง่าย ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้
- 2.2 วิตกกังวล เครียด ย้ำคิดย้ำทำ
- 2.3 ซึมเศร้า อ่อนไหวง่าย
- 2.4 แยกตัว ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ คิดว่าเพื่อนจะมาทำร้าย
- 2.5 การทำร้ายตนเอง เช่น กรีดข้อมือ ใช้มือทุบหัว

ตัวอย่างข้อมูลที่บ่งบอกว่านักเรียนเสี่ยงต่อการมีปัญหามาจากการเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์ได้แก่ นักเรียนที่มีประวัติครอบครัว ผู้ปกครองติด/เสพสารเสพติด หรือมีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เมื่อได้ข้อมูลแล้วครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรรวบรวมบันทึกจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำได้ดังนี้

ข้อมูลลักษณะปัญหา เช่น

- เรื่องที่ไม่สบายใจคืออะไร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สภาพจิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม และการแสดงออกตั้งแต่เริ่มต้นถึงปัจจุบัน
- ความรุนแรงของปัญหา โดยพิจารณาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตัววัยรุ่นและผู้เกี่ยวข้อง ผลกระทบต่อครอบครัว ต่อโรงเรียน ต่อหน่วยงานและสังคม มีมากน้อยเพียงใด

ข้อมูลประวัติครอบครัว เช่น

- ประวัติการตั้งครรภ์ พฤติกรรม อารมณ์ของมารดาขณะตั้งครรภ์ ความพร้อมของครอบครัวในการเลี้ยงดู ประวัติแรกคลอด
- การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ผู้ปกครอง ในช่วงเด็กถึงปัจจุบัน รูปแบบ วิธีการอบรมเลี้ยงดู ผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด ลักษณะบุคลิกภาพ อุปนิสัยของผู้เลี้ยงดู
- ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว บิดามารดา พี่น้อง ลักษณะบุคลิกภาพ อารมณ์จิตใจ และปฏิสัมพันธ์ต่อกันในครอบครัว
- ปัญหาในครอบครัว ด้านฐานะ เศรษฐกิจ ความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกันระหว่างบุคคลในครอบครัว ปัญหาด้านบุคลิกภาพ ปัญหาด้านอารมณ์จิตใจ อาการทางประสาท อาการทางจิต การติดสารเสพติดของบุคคลในครอบครัว

ข้อมูลประวัติส่วนตัว เช่น

- ลักษณะบุคลิกภาพ อารมณ์จิตใจ การแสดงออกในช่วงวัยเด็กจนถึงปัจจุบัน
- ผลการเรียนในอดีตถึงปัจจุบัน
- กิจกรรมการใช้เวลาว่างและการใช้เวลาว่างของตนเองกับบุคคลในครอบครัว
- ความถนัด ความสนใจ งานอดิเรก
- เป้าหมายของชีวิต ความคาดหวัง
- สุขภาพกาย โรคประจำตัว

ข้อมูลการปรับตัวในสังคม เช่น

- ความสัมพันธ์กับเพื่อนในโรงเรียน นอกโรงเรียน กับครูและกับบุคคลอื่นๆ
- การใช้ชีวิตประจำวันในสังคม การมีส่วนร่วม การเข้ากลุ่มกิจกรรมต่างๆ
- การปรับตัวทางเพศ พัฒนาการทางเพศตามช่วงวัย การมีกิจกรรมตามบทบาทของเพศชาย เพศหญิงที่เป็นอยู่ การปรับตัวกับเพื่อนเพศเดียวกัน กับเพื่อนต่างเพศ

ข้อมูลปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น

- บุคคล เหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่เป็นปัจจัย เหตุเสริมให้เกิดปัญหา มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัว บุคคลใกล้ชิด ที่นักเรียนเกี่ยวข้องหรือ มีปฏิสัมพันธ์ด้วย หรือเกิดเหตุการณ์อะไรที่มีผลกระทบต่อจิตใจอันเป็นเหตุให้เกิดปัญหา

2. การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณา วิเคราะห์ข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 3 - 4 กลุ่ม เพื่อประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ดังนี้

2.1 กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและส่งเสริมพัฒนา

2.2 กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง ซึ่งควรได้รับการป้องกันและแก้ไขตามกรณี

2.3 กลุ่มปัญหา คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหา ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

2.4 กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกัน ภายใต้อสภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มปัญหา กลุ่มพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหา และเป็นการช่วยกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหาให้กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป การส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ดังนี้

3.1 **กิจกรรมโฮมรูม** เป็นช่วงเวลาที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาพบกับเด็กๆ ในความดูแล ไม่ว่าจะอยู่ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน โดยจัดบรรยากาศให้อบอุ่น เป็นเสมือนบ้านหลังที่ 2 โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา และนักเรียน เป็นดังสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน มีการจัดกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์เพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นกลุ่มในด้านต่างๆ

คุณค่าและความสำคัญของกิจกรรมโฮมรูม

- เป็นเวลาทองที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจะได้รู้จักและคุ้นเคยกับนักเรียนในชั้นเรียน
- เป็นเวลาเพื่อการบริหารจัดการและพัฒนาบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน
- เป็นโอกาสที่ครูจะสร้างเสริมทักษะชีวิตให้แก่นักเรียนเพื่อการป้องกันปัญหา และการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน
- เป็นช่วงเวลาที่ครูใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

สิ่งที่ลดทอนคุณค่าของกิจกรรมโฮมรูม

- ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ
- กิจกรรมเข้าแถวตอนเช้ากินเวลาโฮมรูม เวลาน้อย
- ครูไม่วางแผนการจัดกิจกรรม
- ครูจัดกิจกรรมไม่น่าสนใจ
- ครูไม่เข้าโฮมรูม
- นักเรียนไม่เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนไม่ให้ความสำคัญ
- ขาดการกำกับ ติดตาม ประเมินผล

ลักษณะของการจัดเวลาในกิจกรรมโฮมรูม

- โฮมรูมสั้น ใช้เวลาประมาณ 5 - 20 นาที มักจะจัดทุกวันหลังเข้าแถวตอนเช้า
- โฮมรูมยาว ใช้เวลาประมาณ 50 นาที จัดสัปดาห์ละ 1 คาบ

การกำหนดสาระในการ Home Room

- ศึกษาคุณลักษณะและสมรรถนะของผู้เรียนตามที่สถานศึกษากำหนด
- สสำรวจความต้องการของนักเรียนในห้อง
- กำหนดสาระเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับวัยและปัญหาของนักเรียน
- กำหนดเรื่องที่สอดคล้องกับวันและเทศกาลสำคัญ

ตัวอย่างการกำหนดสาระในการ Home Room ชั้น ม.1

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์
1	สร้างความคุ้นเคย	ครูศิษย์พบกันครั้งแรก
2	การเลือกหัวหน้าห้องและหัวหน้าฝ่ายต่างๆ	การบริหารจัดการห้องเรียน
3	การจัดเวรดูแลห้องเรียน	การปฏิบัติเพื่อขอบคุณห้องเรียน
4	การสร้างข้อตกลง - การอยู่ร่วมกันในห้อง	การร่วมกันสร้างกติกาห้อง
5	การเรียนให้มีประสิทธิภาพ	การดูแลนักเรียนเรื่องการเรียน
6	สำรวจข้อมูลนักเรียน	การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล
7	ชวนคิด วันไหว้ครู (ช่วงวันไหว้ครู)	ส่งเสริมความกตัญญูต่อครู
8	ชวนคิดเรื่องแม่ (ช่วงวันแม่)	ส่งเสริมความกตัญญูต่อแม่
9	ชวนคิดเรื่องพ่อ (ช่วงวันพ่อ)	ส่งเสริมความกตัญญูต่อพ่อ
10	ชวนคิดเรื่องวันวาเลนไทน์	การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในวันแห่งความรัก
11	การเตรียมตัวสอบ	วางแผนเพื่อเตรียมตัวสอบ

3.2 การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน หมายถึง กิจกรรมที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา จัดให้ผู้ปกครองของนักเรียนในชั้นเรียนของตนเป็นกลุ่มย่อย โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินกิจกรรม และเอื้ออำนวยให้แก่ผู้ปกครองได้พูดคุยสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อหาแนวทางและร่วมมือกันในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความสำคัญของการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญ บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีต่อลูกหลานของตน ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวทางการส่งเสริมบุตรหลานให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและชีวิต ร่วมกันค้นหาสาเหตุของปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา ได้แนวทางในการดูแลป้องกันบุตรหลานจากสภาพสังคมที่เป็นภัยแก่เด็ก ได้แก่ ลูกหนีเรียน มาโรงเรียนสาย ติดเกม ทะเลาะวิวาท ฯลฯ

การดำเนินกิจกรรม

1. การเตรียมการก่อนการประชุม

- **ข้อมูลนักเรียน** ได้แก่ ผลการเรียน และการรายงานพฤติกรรมนักเรียน การขาดเรียน พฤติกรรมการเรียนเป็นรายบุคคล ผลงานนักเรียน

- **เอกสารประกอบ** ในการดำเนินกิจกรรมการแบ่งกลุ่มผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้แก่ ใบงาน

- **จัดห้องเรียน** โดยจัดเก้าอี้เป็นกลุ่ม

2. ขั้นตอนในการดำเนินการประชุม

- ครูที่ปรึกษาแนะนำตัวเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุม

- ให้ผู้ปกครองแนะนำตนเอง และลงทะเบียนเพื่อแลกเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อาชีพ เพื่อสร้างเครือข่ายผู้ปกครองในชั้นเรียน

- แบ่งกลุ่มผู้ปกครอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น “สิ่งที่ภูมิใจ และสิ่งที่กังวลใจ ในตัวนักเรียน”

- ตัวแทนกลุ่มผู้ปกครองนำเสนอความคิดเห็นของกลุ่ม

- ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาแจกผลการเรียน และรายงานผลพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล

- ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาแจกเอกสารการประเมินผลการจัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน

- ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาให้คำปรึกษาผู้ปกครองเป็นรายบุคคล (กรณีนักเรียนที่มีปัญหา)

3. การสรุปผลการประชุม

ปัจจัยความสำเร็จของการประชุมผู้ปกครอง

1. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนในชั้นเรียนเป็นอย่างดี มีการเตรียมข้อมูลเพื่อสื่อสารกับผู้ปกครอง

2. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีความสามารถในการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง กรณีนักเรียนกลุ่มปัญหา ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรทำใจเป็นกลาง เปิดกว้างไม่ด่วนตำหนิ ยอมรับปัญหาด้วยการรับฟังผู้ปกครองก่อน ให้โอกาสผู้ปกครองได้ระบายความคับข้องใจ ประเมินความเข้าใจถึงปัญหา และตกลงวิธีการแก้ไขร่วมกันซึ่งทั้งสองฝ่ายยอมรับและปฏิบัติได้

3. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีการวางแผนร่วมกับนักเรียนในชั้นเรียนในการดูแลต้อนรับผู้ปกครอง

4. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีการจัดทำทำเนียบผู้ปกครองในชั้นเรียนเพื่อการสื่อสารกับผู้ปกครองอื่นๆ หรืออาจทำเป็นระบบไลน์ชั้นเรียนเพื่อความสะดวกในการสื่อสาร

4. การส่งต่อ

การที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาดำเนินการหลังจากที่ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปแล้วระยะหนึ่ง แต่นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือหรือนักเรียนไม่ดีขึ้น ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเห็นว่านักเรียนควรได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะจึงดำเนินการประสานส่งต่อนักเรียนให้ได้รับการช่วยเหลือต่อไป

แนวทางการพิจารณาส่งต่อโดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

- นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง แม้ว่าครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใดๆ
- นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา
- ปัญหาของนักเรียนเป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด หรือมีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ

แนวทางดำเนินการส่งต่อนักเรียน

- ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาประสานกับครูแนะแนวหรือที่จะช่วยเหลือนักเรียน
- สรุปรายชื่อข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือโดยมีแบบบันทึกการส่งต่อ
- ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดี และยินดีที่จะพบครูที่รับส่งต่อ
- ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษานัดวัน เวลา สถานที่ที่จะพบครูที่รับส่งต่อ
- ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

การส่งต่อมี 2 แบบ

- **การส่งต่อภายใน** ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาอาจส่งต่อครูแนะแนว ครูประจำวิชา ครูพยาบาล หรือฝ่ายปกครอง ขึ้นกับลักษณะปัญหา โดยผู้ที่รับส่งต่อจะต้องประสานการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ
- **การส่งต่อภายนอก** ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองหลังจากประสานการช่วยเหลือภายในแล้วไม่ดีขึ้น มีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก

การป้องกัน แก้ไขปัญหา และดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นมีวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละลักษณะปัญหาและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างนักเรียนแต่ละคนด้วย เพื่อให้ให้นักเรียนในกลุ่มเสี่ยงมีโอกาสกลับมาเป็นกลุ่มปกติ ไม่กลายเป็นกลุ่มปัญหา และนักเรียนกลุ่มปัญหาได้รับการดูแลตั้งแต่เบื้องต้น เพื่อป้องกันไม่ให้อาการนั้นซับซ้อนยิ่งขึ้น

เมื่อรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์สาเหตุและวางแผนช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ดำเนินการช่วยเหลือ ติดตาม และสรุปผลการช่วยเหลือ

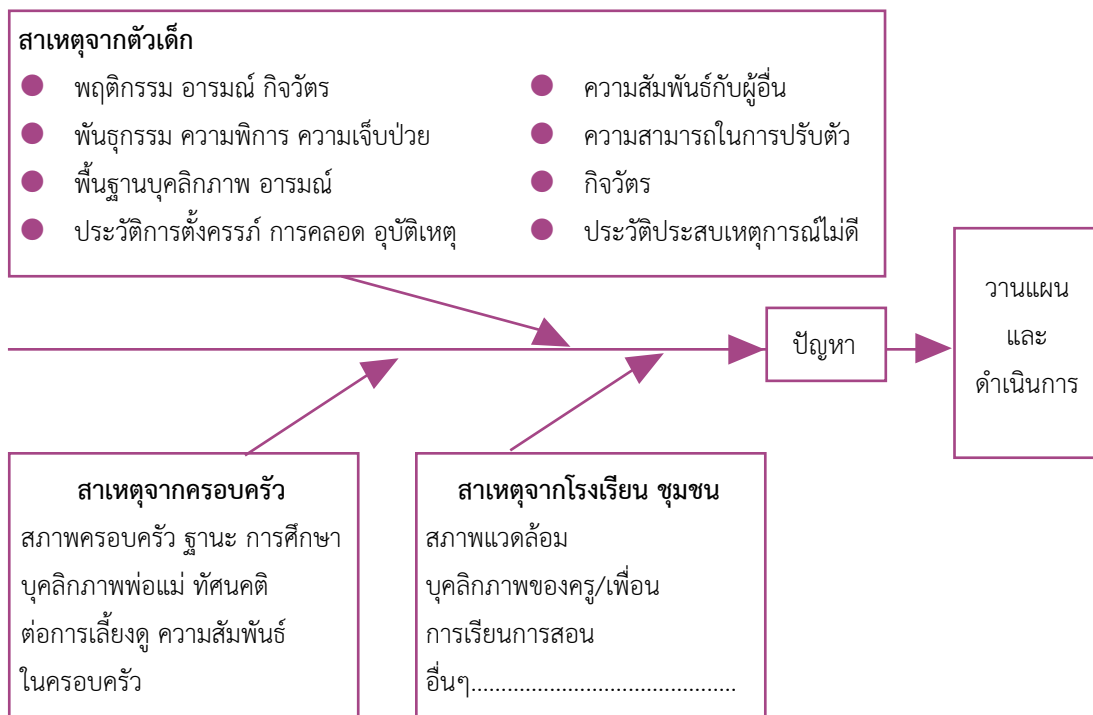
แนวทางและเทคนิคการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน คือ

1. ต้องแจกแจงลักษณะของปัญหาให้ชัดเจน เช่น
ก้าวร้าว ⇔ ชอบทะเลาะกับเพื่อนในชั้นเรียน/นอกโรงเรียน พูดเสียงดัง กระชอกโฮกฮาก ชอบเตะตอย มีเรื่องกับเพื่อน เลียงครู
2. พิจารณาระดับความรุนแรง และความถี่ของการเกิดพฤติกรรม
3. พยายามค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เป็นต้นเหตุที่แท้จริงของตัวปัญหา

เทคนิคการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

ในการวิเคราะห์ปัญหาสามารถใช้กลวิธีในการวิเคราะห์ได้หลายรูปแบบ เช่น การระดมความคิด การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงบวก เชิงลบ การลำดับเหตุการณ์ตามเวลาที่เกิด การใช้แผนภูมิแกงปลา เป็นต้น ซึ่งในที่นี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาโดยใช้แผนภูมิแกงปลา

แผนภูมิแก้งปลาวิเคราะห์ปัญหา

มีสิ่งที่คุณประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาที่ควรตระหนัก ดังนี้

1. การรักษาความลับ

1.1 เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข ไม่ควรนำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ระบุชื่อ - สกุลจริงของนักเรียน

1.2 และควรเปิดเผยในลักษณะที่ทำให้เกียรตินักเรียน

1.3 บันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้

1.4 การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้ โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

2. รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุและวางแผนแก้ไขปัญหา เมื่อครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาคัดกรองแยกนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหาได้แล้ว ก่อนการดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ควรพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วน และหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้นๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่งก็อาจจะไม่เหมาะกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากบุคคลมีความแตกต่างกัน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้คำปรึกษา จึงไม่มีสูตรสำเร็จ เพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการ หรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคน สามารถเรียนรู้ ผักผ่อน โดยสามารถปรึกษาและขอการสนับสนุนจากครูแนะแนว ไปใช้ให้เหมาะสม กับแต่ละปัญหาของนักเรียนแต่ละคน

สำหรับปัญหาทั่วไปที่ไม่ซับซ้อน และไม่มีผลกระทบต่อตัวนักเรียนหรือบุคคลแวดล้อม มีแนวทางพิจารณาปัญหาและการให้ความช่วยเหลือ ดังนี้

- 1. ให้ข้อมูล** ในกรณีนักเรียนขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลเรื่องการสอบซ่อม การเลือกวิชาเฉพาะ ฯลฯ
- 2. ให้กำลังใจ** ในกรณีนักเรียนมีปัญหาทางอารมณ์และขาดกำลังใจในเรื่องต่างๆ ที่ไม่ซับซ้อนและสามารถจัดการปัญหาได้ด้วยตัวเองหากมีกำลังใจเพียงพอ เช่น การมีปัญหากับเพื่อน เป็นต้น
- 3. ช่วยให้พิจารณาทางเลือก** ในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถตัดสินใจในเรื่องบางเรื่องได้ เช่น นักเรียนตัดสินใจว่าจะเลือกคณะอะไรดี ระหว่างคณะที่ตนเองชอบ กับคณะที่พ่อแม่ต้องการ ให้เรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถพิจารณาข้อดี ข้อเสียของการตัดสินใจ และช่วยให้เกิดความสบายใจ ในการตัดสินใจให้มากที่สุด
- 4. เสนอแนะ** ในกรณีที่นักเรียนมีภาวะสับสนมาก หรือมีระดับความสามารถทางปัญญาและการปรับตัวน้อย บางครั้งครูอาจต้องให้ข้อเสนอแนะเลย เช่น เด็กหญิงถูกเพื่อนขาลวนลามและไม่รู้จะทำอย่างไร ครูต้องสอนและเสนอแนะให้พูดปฏิเสธ และเสนอแนวทางในการป้องกัน
- 5. ช่วยในการประสานงาน** ในกรณีที่นักเรียนป่วย ประสบอุบัติเหตุไม่สามารถมาสอบได้ตามตาราง ครูอาจต้องบันทึกขอเวลาเรียนให้เป็นกรณีพิเศษ หรือบันทึกขอมาหลังเวลาเข้าแถว เนื่องจากนักเรียนมีภาระต้องช่วยงานทางบ้าน เป็นต้น

สำหรับในกรณีปัญหาซับซ้อน จำเป็นต้องใช้การศึกษารายกรณี วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาให้ชัดเจน หาข้อมูลที่เป็นปมเหตุที่ซับซ้อนด้านจิตสังคมเกี่ยวกับกรณีปัญหานั้นๆ รวมถึงศึกษาปัจจัยในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ระดับเขาวนปัญญา บุคลิกภาพ อารมณ์ จิตใจ ทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดต่อปัญหา และความต้องการในการแก้ไขปัญหานักเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรประสานงานกับครูที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง มาทำความเข้าใจและความพร้อมในการร่วมมือกัน เพื่อช่วยเหลือ

การดูแลช่วยเหลือของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา อาศัยการจัดกิจกรรมช่วยเหลือที่สำคัญ 7 กิจกรรม โดยให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา

การดำเนินการดูแลช่วยเหลือแก้ปัญหาด้วย 7 กิจกรรม มีดังต่อไปนี้

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น
2. กิจกรรมในชั้นเรียน
3. กิจกรรมเพื่อนคู่หู
4. กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง
5. กิจกรรมซ่อมเสริม
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร
7. กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น

เป็นการช่วยเหลือและป้องกันปัญหาของนักเรียนทั้งด้านความคิด อารมณ์ความรู้สึก และความประพฤติของนักเรียน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงาม หรือพึงประสงค์

หากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีข้อสงสัยหรือมีอุปสรรคในการให้การปรึกษานักเรียน ให้ขอการสนับสนุนได้จากครูแนะแนว การให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น หรือเข้ารับการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นเบื้องต้นได้ เพื่อให้ครูเกิดความกระจ่างในการดำเนินงานให้การปรึกษาแก่นักเรียนได้ด้วยตัวเอง

2. กิจกรรมในชั้นเรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดหรือสอดแทรกในชั้นเรียนแก่นักเรียนเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยง

บางกรณีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องสื่อสารถึงครูประจำวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เพื่อจัดกิจกรรมสอดแทรกในชั้นเรียนไปในแนวทางเดียวกัน

หากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีข้อสงสัยหรือมีอุปสรรคในการให้การดำเนินการให้ขอการสนับสนุนได้จากครูแนะแนว เพื่อร่วมกันพิจารณาคัดเลือกแนวทางการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละกรณี

3. กิจกรรมเพื่อนคู่หู

เป็นกิจกรรมที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจัดให้นักเรียนได้ดูแลช่วยเหลือกัน ซึ่งอาจจัดเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มก็ได้ โดยการคัดเลือกนักเรียนที่มีจุดแข็งด้านสัมพันธภาพ ซึ่งพิจารณาจากคะแนนด้านสัมพันธภาพทางสังคม จากผลการประเมิน SDQ หรือนักเรียนที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ หรือมีความเป็นผู้นำและมีความสามารถเฉพาะด้านที่จะนำไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือเพื่อน เช่น ความสามารถด้านการเรียนดนตรี ศิลปะ กีฬา หรือทักษะการสื่อสาร และควรสอบถามถึงความสมัครใจของนักเรียนทั้งสองฝ่ายด้วย โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรจะได้พูดคุยเพื่อปูพื้นฐานและซักซ้อมความเข้าใจในภารกิจที่จะขอความร่วมมือจากนักเรียนในการดูแลช่วยเหลือเพื่อน เช่น คอยเตือนเพื่อนเมื่อลุกขึ้นเดินเพ่นพ่าน ช่วยสอนการบ้าน

หากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีข้อสงสัยหรือมีอุปสรรคในการดำเนินการให้ขอการสนับสนุนได้จากครูแนะแนว เพื่อพิจารณาคัดเลือกแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละกรณี

4. กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

เป็นการช่วยเหลือนักเรียนโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองด้วยวิธีต่างๆ เช่น การโทรศัพท์สนทนา การเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อปรึกษาหารือร่วมกัน การส่งหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ซึ่งล้วนต้องอาศัยทักษะการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครองเป็นสำคัญ

หากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีข้อสงสัยหรือมีอุปสรรคในการให้การดำเนินการสามารถขอการสนับสนุนได้จากครูแนะแนว เพื่อช่วยให้การปรึกษาชี้แนะหรือฝึกทักษะการสื่อสารให้มีทักษะการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพได้

5. กิจกรรมซ่อมเสริม

เป็นกิจกรรมแก้ไขปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน ซึ่งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบจำเป็นต้องร่วมมือร่วมใจกันวางแผนการสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็กที่เรียนอ่อนเรียนช้า หรือเรียนไม่ทันเพื่อนในรายวิชากลุ่มสาระต่างๆ

6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

เป็นกิจกรรมทั้งในและนอกสถานศึกษาที่จัดเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หรือศักยภาพในด้านต่างๆ ของนักเรียนนอกเหนือจากที่หลักสูตรกำหนดไว้ เช่น กิจกรรมชุมนุม กีฬา การประกวด กิจกรรมตามวันสำคัญ โครงการ To Be Number 1 กิจกรรมจิตอาสา การจัดค่ายอบรม การจัดตั้งชมรมส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต เป็นต้น โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถใช้เนื้อหาจากการจัดกิจกรรมโฮมรูมมาสอดแทรกได้

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถขอการสนับสนุนจากครูแนะแนว ในการให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น หรือเข้ารับการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นเบื้องต้น เพื่อให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเกิดความกระฉ่างในการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรแก่นักเรียนได้ด้วยตัวเอง

7. กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน

เป็นการแสดงถึงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับบ้านในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และทำให้ครูได้พบเห็นสภาพความเป็นจริงของนักเรียนในครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถประเมินสาเหตุของปัญหา แล้วดำเนินการช่วยเหลือให้เหมาะสม ตลอดจนหาแหล่งสนับสนุนที่จะช่วยให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โดยจำเป็นต้องมีขั้นตอนการเตรียมการก่อนเยี่ยมบ้าน เช่น มีการนัดหมายวัน เวลา และประสานงานกับผู้ปกครองทราบล่วงหน้า มีการเตรียมข้อมูล สัมภาษณ์นักเรียน ทำแผนภูมิครอบครัว รวมถึงประเด็นที่ต้องการ

สื่อสารกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียนไว้ก่อน และมีการลงบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือที่ให้แก่ผู้ปกครองด้วย

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถประสานขอความช่วยเหลือ จากครูแนะแนวในการเตรียมคณะทำงาน วิเคราะห์ปัญหา ออกเยี่ยมบ้าน และหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันได้

ขั้นตอนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มปัญหา โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

1. ศึกษาผลการคัดกรอง สัมภาษณ์ สังเกต และรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
2. วางแผนการช่วยเหลือด้วยตนเอง หรือร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น หัวหน้าระดับ ครูแนะแนว ครูอนามัย

3. พิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาได้มากกว่า 1 กิจกรรม

- การให้การปรึกษาเบื้องต้น
- กิจกรรมในชั้นเรียน
- กิจกรรมเสริมหลักสูตร
- กิจกรรมซ่อมเสริม
- กิจกรรมเพื่อนคู่หู
- กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง
- กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน

4. ประเมินผลการช่วยเหลือหลังดำเนินกิจกรรมอย่างน้อยเดือนละครั้ง บางกรณีอาจขอข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้จากครูประจำวิชาต่างๆ ครูฝ่ายปกครอง ฯลฯ กรณีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นหลังได้รับการช่วยเหลือ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถพิจารณาเลือกกิจกรรมใหม่ ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเดิมแต่เปลี่ยนรูปแบบหรือวิธีการได้

5. ส่งต่อภายในแก่ครูแนะแนวได้กรณีติดตามผลการช่วยเหลือแล้วพบว่าพฤติกรรมไม่ดีขึ้นหรือพฤติกรรมเข้าข่ายวิกฤติ เร่งด่วน จุกฉิ้น

การติดตามและประเมินผล

1. นักเรียนทุกคนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหาได้รับการช่วยเหลือจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาด้วยการจัดกิจกรรม

1.1 ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาอย่างน้อย 2 กิจกรรม (จาก 7 กิจกรรมข้างต้น)

1.2 ลงบันทึกการจัดกิจกรรมทุกครั้งเพื่อดำเนินการ เช่น การให้การปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมเพื่อนคู่หู กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน

2. นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือด้วยการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมมากกว่าร้อยละ 80

3. มากกว่าร้อยละ 50 ของนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหาที่ได้รับการช่วยเหลือจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาด้วยการจัดกิจกรรมการให้การปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนคู่หู กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน มีพฤติกรรมดีขึ้น

4. นักเรียนที่มีปัญหาและจำเป็นต้องส่งต่อทุกคนได้รับการส่งต่อภายใน เพื่อรับการช่วยเหลือจากครูแนะแนวหรือบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง

5. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาได้รับการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

5.1 ความสำคัญของการสื่อสารกับผู้ปกครอง ให้มีจิตวิทยาและทักษะการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5.2 ความสำคัญของการให้คำปรึกษาเบื้องต้น

5.3 การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5.4 การสอนเพศศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

การบันทึกข้อมูลด้วยแบบบันทึก

1. แบบสรุปการจัดกิจกรรมช่วยเหลือแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหา สำหรับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

2. แบบบันทึกการให้การปรึกษาเบื้องต้นของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

3. แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน

4. แบบบันทึกการส่งต่อภายในสำหรับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

5. แบบบันทึกการจัดประชุมระดับ

วิธีการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม

การช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กที่มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม
มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม	มักจะแต่งกายผิดระเบียบ แต่งตัวตามแฟชั่น แต่งหน้า ทาปาก นุ่งกระโปรงสั้น ใกล้เคียงโรงเรียนเล็ก จะแต่งหน้าสวยเป็นพิเศษ มีของใช้ราคาแพง ชอบเล่นกับเพศตรงข้าม ปล่อยตัว ไม่อายใคร เหม่อลอย ไม่สนใจการเรียน ยิ้มคนเดียว จับกลุ่มคุยกันเรื่องแฟน เวลาพักมักไม่อยู่ในห้องเรียนของตัวเอง แยกตัวจากกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกัน บริเวณคอมีรอยถูกดูดเป็นจ้ำๆ ใช้เงินเก่ง โกหกเก่ง เที้ยวเก่ง พยายามหาเรื่องออกจากบ้าน กลับบ้านดึก บางครั้งไม่กลับ ความสดใสในตัวน้อยลง รูปร่างเปลี่ยนไป บางครั้งผิวพรรณเปลี่ยนแปลง รูปร่างอวบอ้วนกว่าเดิม	ไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว แสวงหาความรัก ความอบอุ่นจากเพื่อนต่างเพศ เป็นการทดแทน บุคลิกภาพอ่อนแอ ต้องการที่พึ่งพิงทางร่างกาย จิตใจจากเพศตรงข้าม อยากรู้ อยากรทดลอง ได้รับการกระตุ้น ชักจูง มีความสุขที่มีคนรัก ได้รับการตอบสนอง ความต้องการทางร่างกาย จิตใจ อิทธิพลจากสื่อ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และแบบอย่างที่เราพบเห็นไม่เหมาะสมในสังคม พฤติกรรมทางเพศของผู้ใหญ่ บุคคลในสังคม มีค่านิยมที่เป็นแบบอย่างไม่เหมาะสม การใช้สารเสพติด แอลกอฮอล์ การดูคลิป ซีดีวีบี การ์ตูนโป๊ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศ

1. การดำเนินทั้งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันก่อนเกิดปัญหา

ครูประจำชั้นสามารถดำเนินการ ดังนี้

1. **ครูให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา** ธรรมชาติทางเพศของชายและหญิง ทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และการปรับตัวในสังคม ในช่วงโฮมรูม สุขศึกษา กิจกรรมแนะแนว ให้นักเรียนทำโครงการ นำนักเรียนไปศึกษาดูงานนิทรรศการเพศศึกษา

2. จัดกิจกรรมให้นักเรียนชายและหญิงมีกิจกรรมร่วมกัน ในเรื่อง

- บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การแสดงออกที่เหมาะสมกับเพศของตน
- ค่านิยมในบทบาททางเพศของตนเอง
- ทักษะที่ดีต่อเพศตรงข้าม การให้เกียรติเห็นคุณค่าของเพศเดียวกันและต่างเพศ
- สร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศได้อย่างเหมาะสมตามบทบาทที่เป็นอยู่
- รณรงค์เรื่องการรับรู้และเลือกใช้สื่อ ภาพยนตร์ วิดีโอ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ หนังสืออ่านเล่น

ที่ยั่วยู่ทางเพศ ให้รู้จักเลือกรับสื่อที่เหมาะสม

3. จัดค่ายเพศศึกษา/ค่ายฉลาดรักสำหรับวัยรุ่น เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องใกล้ตัว ถ้าไม่ควบคุมให้ดีก็อาจเกิดปัญหาตามมามากมาย ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ

4. ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงถึงภัยทางเพศ การรู้จักวิธีป้องกันตนเอง ฝึกการคิดวิเคราะห์ถึงภัยอันตรายที่จะได้รับหากไม่สามารถควบคุมตนเองได้

5. จัดการประชุม Case Conference เพื่อให้ครูที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือในการช่วยเหลือและเก็บรักษาความลับของนักเรียน บางกรณีนักเรียนอาจต้องเรียนที่บ้าน เพื่อประคับประคองให้นักเรียนสามารถเรียนจบหลักสูตร

2. การดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้

1. การสื่อสารกับผู้ปกครอง

1. ครูศึกษาข้อมูล เยี่ยมบ้าน พบผู้ปกครอง
2. ครูอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจ ไม่ลงโทษรุนแรง และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ

แก้ไข ให้อภัยและสร้างบรรยากาศในครอบครัวให้อบอุ่น

3. จัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมชาติของวัยรุ่น การมีเพื่อนต่างเพศ สุขอนามัยทางเพศของวัยรุ่นชายและหญิง เป็นต้น

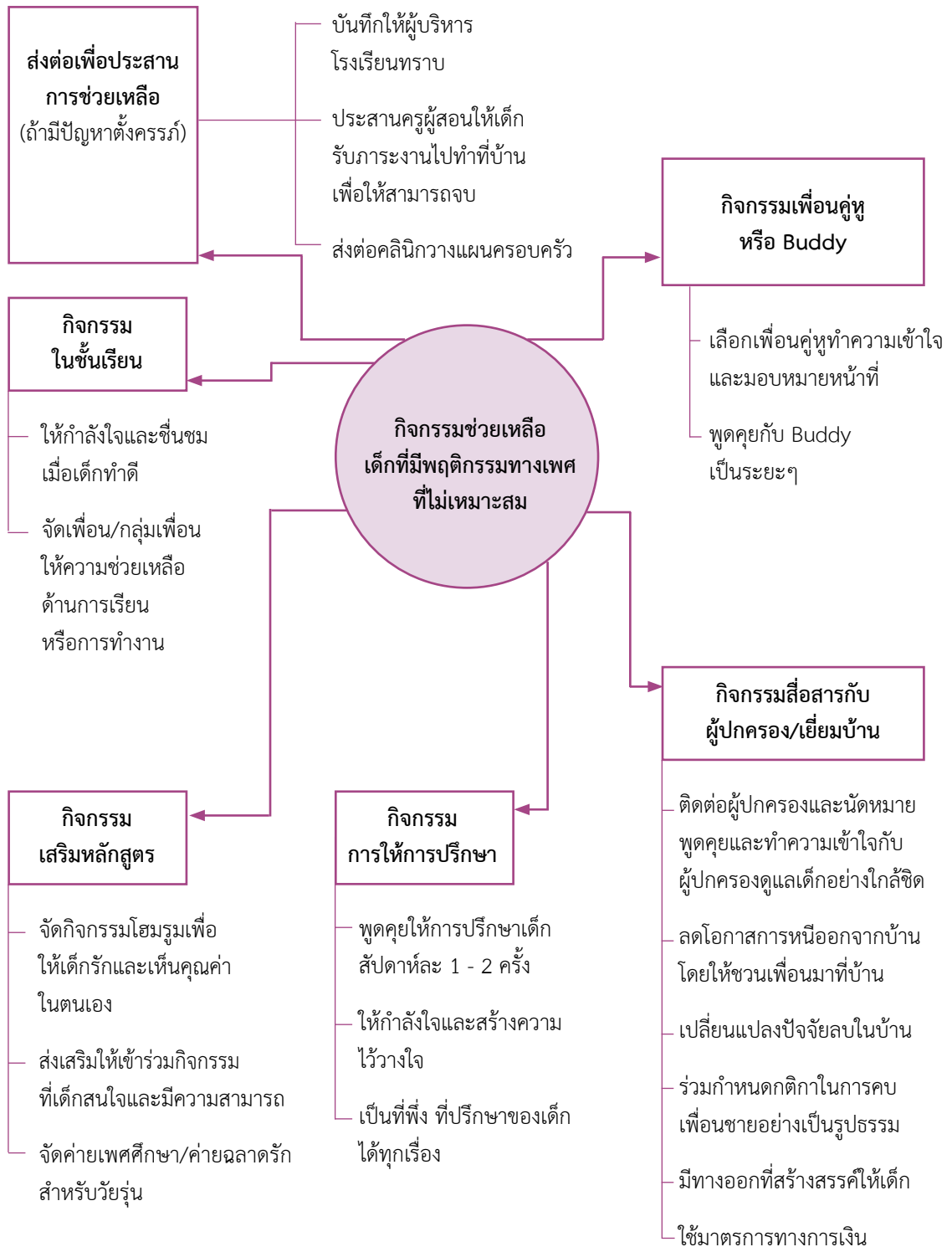
2. การให้คำปรึกษานักเรียน

1. ครูรับฟัง ไม่ลงโทษรุนแรง ชี้แจงให้เห็นผลที่เกิดขึ้น
2. ให้หาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม
3. ครูแนะนำด้านการวางแผนครอบครัว การติตโรค ป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์
4. ครูควรรักษาความลับไม่เปิดเผยกับผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม
5. กรณีตั้งครรภ์ ปรึกษาแพทย์ พักการเรียนชั่วคราว/ประสานให้เพื่อนสนิท นำภาระงานให้นักเรียนทำที่บ้าน

3. กิจกรรมเพื่อนคู่หู จัดเพื่อนคู่หูหรือ Buddy พูดคุยให้กำลังใจ และทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยรายงานให้ครูทราบเป็นระยะ

4. กิจกรรมในชั้นเรียน ครูควรเข้าไปซักถาม กระตุ้นให้เด็กทำงานในชั้นเรียน พูดชื่นชม เมื่อเด็กทำได้ ไม่ควรตำหนิ ทำโทษ หรือมองว่าเป็นนิสัยไม่ดี สอดแทรกเรื่องการรักและดูแลตนเอง ให้ปลอดภัย

5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ใช้โฮมรูมจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนยังมีคุณค่า เริ่มจากกิจกรรมที่เด็กมีศักยภาพที่จะทำได้ อาจทำกิจกรรมเพศศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศ

การช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านติดเกมหรือติดอินเทอร์เน็ต

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กติดเกม
ติดเกมหรือติดอินเทอร์เน็ต	1. ไม่สามารถควบคุมตัวเองให้เล่นเกมในเวลาที่กำหนด ทำให้ใช้เวลาเล่นติดต่อกันนานหลายๆ ชั่วโมง หรือเล่นนานขึ้นเรื่อยๆ จากเดิมไม่กี่ชั่วโมงต่อวัน เพิ่มเป็นหลายชั่วโมงต่อวัน บางคนเล่นข้ามวันข้ามคืน 2. หากถูกบังคับให้เลิกหรือหยุดเล่นจะต่อต้าน หรือมีปฏิกิริยาหงุดหงิดไม่พอใจอย่างรุนแรง บางคนถึงขั้นก้าวร้าว อาละวาด 3. การเล่นเกมของเด็กมีผลกระทบต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของเด็ก เช่น เด็กไม่สนใจการเรียน ไม่สนใจที่จะทำการบ้าน งานบ้านที่เป็นหน้าที่ หนีเรียน หรือแอบหนีออกจากบ้านเพื่อที่จะไปเล่นเกม ผลการเรียนต่ำลงอย่างมาก ละเลยการเข้าสังคม หรือขาดการทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว 4. บางรายอาจมีปัญหาพฤติกรรมอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น โกหก ก้าวร้าว ลักขโมย เพื่อนำเงินไปเล่นเกม	1. การเลี้ยงดู ที่ไม่ฝึกให้เด็กมีวินัยในตัวเอง ขาดกฎระเบียบ กติกาในบ้าน ตามใจเด็กหรือครอบครัวที่ไม่มีเวลาควบคุมเด็ก ไม่มีกิจกรรมสนุกสนานที่ทำร่วมกัน หรือที่ให้เด็กทำ ใช้เกมเสมือนพี่เลี้ยงดูแลเด็กแทนตน 2. สังคมยุคไฮเทค ที่ไร้ความตื่นเต้นแก่เด็กอย่างมหาศาล สังคมขาดแคลนกิจกรรมหรือสถานที่ที่เด็กจะได้ใช้ประโยชน์หรือเรียนรู้โดยได้รับความสนุกสนานไปด้วย เหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้เด็กหันไปใช้เกมเป็นทางออก 3. ตัวเกม ก็เป็นเหตุให้เด็กติดเกม เพราะเด็กได้อิสระในโลกแฟนตาซี ได้สร้างบุคลิกภาพของตนเอง ได้แสดงอำนาจ ได้สร้างความสำเร็จ ทำหาย ได้เพื่อนในเกมออนไลน์ ได้ความรู้สึกพึงพอใจจากรางวัลหรือคะแนนในเกม 4. ปัจจัยในตัวเด็ก เช่น เด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีปัญหาอารมณ์ ซึมเศร้าหรือวิตกกังวล เด็กที่ขาดทักษะทางสังคม เข้ากับเพื่อนไม่ได้ เด็กที่มีปัญหาการเรียน เด็กที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองต่ำ

หมายเหตุ ถ้าครูไม่แน่ใจว่าเด็กติดเกมหรือไม่ อาจให้เด็กและผู้ปกครองทำแบบทดสอบการติดเกม (Game Addiction Screening Test - GAST)

วิธีการในการช่วยเหลือเด็กติดเกมหรืออินเทอร์เน็ต

1. การดำเนินการโดยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถดำเนินการดังนี้

1. สร้างวินัยและความรับผิดชอบตั้งแต่เด็ก ทั้งนี้โรงเรียนอาจดำเนินการ โดยการ
 - จัดการอบรมผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในการดูแลและควบคุมการเล่นเกมของลูกที่บ้านและร้านเกมให้พอดี ไม่มีผลกระทบการเรียนการสอน
 - จัดค่าย/การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ผู้ปกครองที่ประสบความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือลูก มาเล่าประสบการณ์และแนวทางในการช่วยเหลือลูกที่ได้ผลดี และผู้ปกครองอื่นๆ ได้มีโอกาสพูดคุยซักถามถึงแนวทางการดึงลูกออกจากเกม เพื่อสามารถนำไปปรับใช้ในครอบครัวของตนได้
2. จัดสิ่งแวดล้อมอย่างง่าย แต่ได้ผล ทั้งนี้โรงเรียนอาจดำเนินการ โดยการ
 - ลดโอกาสการเข้าถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โรงเรียนสามารถดำเนินการโดยการเยี่ยมบ้าน เพื่อให้ครูได้เห็นสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็กที่บ้าน และร่วมกับผู้ปกครองในการกำหนดที่ตั้งของคอมพิวเตอร์ในห้องโถงหรือพื้นที่ที่ใช้ร่วมกันในบ้าน และกำหนดชั่วโมงการเล่นเกม กำหนดชั่วโมงการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เช่น ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นชั่วโมง หรือโรงเรียนอาจเปิดห้องคอมพิวเตอร์ในช่วงหลังเลิกเรียน โดยจัดหาเกมที่สร้างสรรค์ให้นักเรียนได้ใช้บริการแทนการไปเล่นเกมที่ร้านค้า ซึ่งเป็นแหล่งมั่วสุมและไม่สามารถควบคุมได้
 - ใช้มาตรการทางการเงิน โดยผู้ปกครองสามารถใช้การจำกัดจำนวนและความถี่ของการให้เงิน ได้แก่ ไม่ให้เงินแก่ลูกมากเกินไป ให้เงินวันต่อวัน หรือถ้าลูกถือเงินไม่ได้เลยใช้หมดตลอด ก็ต้องให้เป็นอาหารหรือขนม หรือให้เป็นข้าวของเครื่องใช้อื่นๆ โดยตรง แทนการให้ถือเงิน การให้ลูกรับรู้ค่าใช้จ่ายในบ้าน ให้ลูกร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของการเล่นเกมหรืออินเทอร์เน็ต เช่น ให้ลูกออกเงินค่าชั่วโมงอินเทอร์เน็ตเอง หรือออกค่าโทรศัพท์เอง กรณีที่ลูกขอเงินเพิ่มพิเศษ หากขอเงินเพิ่มบ่อยจนผิดสังเกต พ่อแม่ควรใช้ศิลปะในการหาข้อมูลและจัดการ เช่น อาจให้เงินเพิ่มพิเศษนั้นกับผู้รับโดยตรงมากกว่าผ่านลูก หรือให้ของแทนเงินสด

3. สร้างสัมพันธ์ภาพและการสื่อสารที่มีคุณภาพกับเด็ก ทั้งนี้โรงเรียนอาจดำเนินการ โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ดังนี้

- ฟังและพูดดีต่อกัน
- ชื่นชมให้กำลังใจ มองให้เห็นด้านดีหรือด้านบวกในตัวลูก อาจพูดชื่นชมหรือ แสดงออกให้ลูกรับรู้ การที่ลูกรู้ว่ามีคนเห็นคุณค่าในตัวเขา จะทำให้เขาเห็นคุณค่าในตัวเอง และมีกำลังใจ ทำดีต่อไป
- ร่วมกำหนดกติกาอย่างเป็นรูปธรรม และบังคับใช้อย่างเข้มแข็งหนักแน่นในการ รักษากติกา แต่อ่อนโยน ไม่ฉุนเฉียว ประชด เสียดสี

4. ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้โรงเรียนอาจดำเนินการ โดยการ

- มีทางออกที่สร้างสรรค์ให้เด็ก ค้นหาและส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมอื่นๆ ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ เช่น ดนตรี กีฬา การแสดงศิลปะ วรรณกรรม การประดิษฐ์ สิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ กิจกรรมอาสาสมัครต่างๆ เป็นต้น โดยในช่วงแรกครอบครัวอาจจำเป็นต้องร่วมทำกิจกรรมกับเด็กด้วย

- สร้างรอยยิ้มเล็กๆ ในครอบครัว เช่น พูดเรื่องตลก หรือเรื่องที่ผู้ปกครองและ เยาวชนในบ้านฟังแล้วรู้สึกสดชื่น สบายใจ มีกำลังใจ การจัดมื้ออาหารพิเศษในบ้าน การจัดงานวันเกิด เล็กๆ ของผู้ปกครองและเด็กในบ้าน มอบของขวัญเล็กๆ เนื่องในโอกาสพิเศษ กล่าวชื่นชมอย่างจริงใจ ถึงความดีของเด็กให้คนในบ้านรับทราบ

- ควบคุมอารมณ์และสร้างความสุขเล็กๆ ในใจของพ่อแม่เอง การที่พ่อแม่จะมี พลังในการช่วยเหลือลูกได้ พ่อแม่จะต้องมีพลังในตัวเองก่อน ซึ่งสามารถทำได้โดยการมองเห็นว่า ตัวเรามีคุณค่า มองชีวิตดีๆ ด้านอื่นบ้าง ทุกคนมีคุณค่า ให้พ่อแม่สู้กับปัญหา เมื่อโกรธ พ่อแม่ควรตั้งสติ นับ 1 - 10 ในใจตาม รู้ว่าตัวเองกำลังโกรธ คิดถึงผลเสียหากแสดงอารมณ์โกรธรุนแรงออกไป หาวิธี ระบายความโกรธที่เหมาะสม เช่น เดินหนี เขียนความไม่พอใจลงในกระดาษ ออกกำลังกายหนักๆ ร้องเพลง เป็นต้น

- เริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงที่ตัวเราทันที การเปลี่ยนแปลงลูกสามารถทำได้ โดยเริ่มต้น การเปลี่ยนแปลงที่ตัวพ่อแม่เองก่อน เช่น เปลี่ยนแปลงปัจจัยลบในบ้าน ได้แก่ ลดการทะเลาะกัน ระหว่างพ่อแม่ที่มากเกินไป ลดการใช้อารมณ์กันในบ้าน ลดการจับผิด ลดการไม่เคยชื่นชมกันเลย ลดการเที่ยวเตร่กลางคืนนอกบ้าน ลดการดื่มเหล้า ลดความเจ้าชู้ เพิ่มปัจจัยบวก เช่น การให้เวลากับครอบครัว การทำกิจกรรมร่วมกัน (ควรเป็นกิจกรรมที่ชอบทั้งพ่อแม่และลูก) การให้โอกาสลูก

มีกิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ เปลี่ยนวิธีการสื่อสารกับลูก เช่น เปลี่ยนจากการตำหนิตลอด เป็นชื่นชมบ้าง เปลี่ยนจากการบ่น การใช้อารมณ์ตลอดเวลา เป็นรับฟังมากขึ้น เปลี่ยนตัวเองให้ลูกเห็น ตัวอย่างว่า พ่อแม่ยังบังคับตัวเองได้ เช่น เลิกบ่น เลิกฟุ่มเฟือย เลิกเล่นการพนัน เลิกกลับบ้านดึก เลิกสูบบุหรี่ เลิกดื่มเหล้า เลิกเจ้าชู้ เป็นต้น ลูกก็น่าจะบังคับควบคุมตัวเองได้เช่นกัน

5. จัดค่ายอบรมนักเรียนที่ติดเกม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และสามารถเลือกเล่นเกมอย่างสร้างสรรค์ได้ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมฐาน 6 ฐาน ดังนี้

ฐานที่ 1 Rating Game (การจัดระดับความเหมาะสมของเกมคอมพิวเตอร์) เป็นฐานที่นักเรียนจะได้เรียนรู้วิธีการในการเลือกเกมที่จะเล่นอย่างสร้างสรรค์ โดยพิจารณาจากเนื้อหา 4 ประเด็น ดังนี้ ด้านพฤติกรรมความรุนแรง เลือด เพศ ภาษา

ฐานที่ 2 เกมที่ชีวิตเกมในเชิงสร้างสรรค์ นักเรียนจะได้เรียนรู้วิธีการในการประเมินคุณภาพ เนื้อหาของเกมคอมพิวเตอร์ ดังนี้ เกมส่งเสริมการคิด เกมส่งเสริมความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ เกมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม เกมส่งเสริมทักษะการใช้ชีวิต เกมส่งเสริมการเรียนรู้ เกมส่งเสริมความรัก ความเข้าใจ และสัมพันธภาพในครอบครัว

ฐานที่ 3 ประเมินตนเองว่าติดเกมหรือเปล่า เป็นฐานที่นักเรียนจะได้ทดสอบว่า พฤติกรรมการเล่นเกมของนักเรียนอยู่ในระดับที่เป็นปัญหาหรือไม่

ฐานที่ 4 ถนนสู่ดวงดาว เป็นฐานที่นักเรียนจะได้ประเมินทักษะและความสามารถของตนเองว่า มีความเหมาะสมที่จะทำงานที่เกี่ยวข้องกับเกมอย่างไร เช่น เป็นเกมมาสเตอร์ เป็นเกมคอลัมนิสต์ เป็นนักกีฬาเกมคอมพิวเตอร์หรือ E-spot เป็นนักพัฒนาซอฟต์แวร์เกมคอมพิวเตอร์

ฐานที่ 5 ใช้เวลาว่างทำอะไรดี เป็นฐานที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงความสนใจ ความถนัดอื่นๆ นอกจากการเล่นเกม

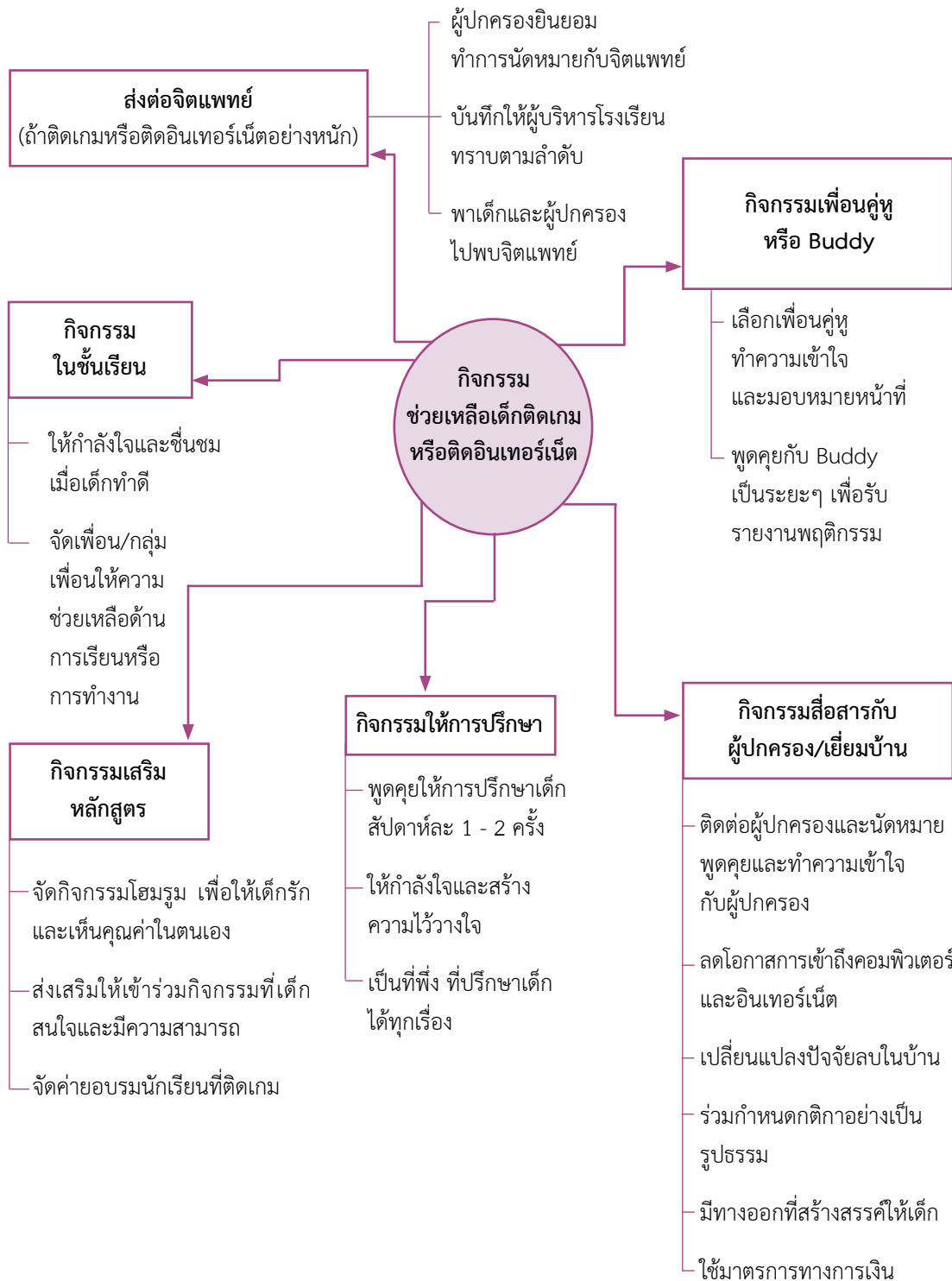
ฐานที่ 6 เฝ้าระวังร้านเกมในชุมชน เป็นฐานที่นักเรียนจะได้เรียนรู้วิเคราะห์ ออกแบบ ในการติดตามเฝ้าระวังร้านเกมในชุมชน เช่น วาดแผนที่ร้านเกมรอบบริเวณโรงเรียน ตอบแบบสำรวจร้านเกมปลอดภัย วิเคราะห์ภัยใกล้ตัวในร้านเกม ออกแบบการติดตามเฝ้าระวังร้านเกม

6. มีการติดตามผลเด็กที่ติดเกมอย่างต่อเนื่อง โดยประสานกับผู้ปกครองและเพื่อนคู่หู ที่จะดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างต่อเนื่อง

2. การดำเนินการโดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

สามารถดำเนินการดังนี้

1. **กิจกรรมเพื่อนคู่หู** จัดเพื่อนคู่หูหรือ Buddy พุดคุยให้กำลังใจ และทำกิจวัตรต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยรายงานให้ครูทราบเป็นระยะ
2. **กิจกรรมเยี่ยมบ้าน** ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรเยี่ยมบ้าน พุดคุยทำความเข้าใจกับพ่อแม่ ไม่ตำหนิว่ากล่าวลูก ควรให้กำลังใจรับฟัง และให้คำปรึกษาลูกอย่างไม่มีเงื่อนไข หากมีอาการผิดปกติอย่างหนัก ควรพาลูกไปปรึกษาจิตแพทย์เพื่อบำบัดรักษา และไปตามที่แพทย์นัดอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
3. **กิจกรรมให้การปรึกษา** ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างใกล้ชิด เข้าใจ และรับรู้ความคิดความรู้สึกของเด็ก ไม่ตำหนิหรือแสดงความกังวล ให้เด็กได้ระบายความคิดความรู้สึก เป็นผู้ที่เด็กไว้วางใจและรักษาความลับของเด็ก
4. **กิจกรรมในชั้นเรียน** ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรเข้าไปซักถาม กระตุ้นให้เด็กทำงานในชั้นเรียน พุดชื่นชมเมื่อเด็กทำได้ ไม่ควรตำหนิ ทำโทษ หรือมองว่าเป็นนิสัยไม่ดี ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรแจ้งให้ครูในระดับ/ครูที่สอนรับทราบ เพื่อการให้ความช่วยเหลือเด็ก
5. **กิจกรรมเสริมหลักสูตร** ใช้โฮมรูมจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนยังมีคุณค่า เป็นการเพิ่มสัมพันธภาพกับผู้อื่นแทนที่จะเล่นเกมเพียงลำพัง เริ่มจากกิจกรรมที่เด็กมีศักยภาพที่จะทำได้ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาอาจทำหนังสือแจ้งครูในระดับถึงเหตุการณ์พอสังเขป และระบุความต้องการของเด็กที่อยากให้คุณช่วยเหลือ

การช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านการเรียน

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีปัญหาการเรียน
ปัญหาการเรียน	1. ผลการเรียนต่ำมาก สอบไม่ผ่าน ติด 0 ร มส. มผ. เรียนซ้ำหลายวิชา 2. ขาดเรียนเป็นประจำ หนีเรียน เข้าห้องเรียนช้า มาโรงเรียนสายเป็นประจำ 3. ไม่ตั้งใจเรียน เหม่อลอย หลับ ขาดสมาธิในการเรียน เล่น ก่อแวน พูดคุย ขณะที่ครูสอน 4. ทำงานอื่นขณะเรียน เสียบหูฟังเพลง เล่นเกม 5. ไม่เข้าใจบทเรียนที่ครูสอน แต่ไม่กล้าถาม 6. มีปัญหาด้านการอ่านเขียน ทำให้ตามบทเรียนไม่ทัน 7. ขาดความรับผิดชอบ ทำงานช้า ไม่ทำงานตามที่ครู มอบหมาย ส่งงานไม่ทัน ตามกำหนด	1. ระดับเขavnปัญหาต่ำกว่าเกณฑ์ ปัญหาทึบ บกพร่องทางการเรียนรู้ 2. มีปัญหาด้านการเจ็บป่วย เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้ - มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านร่างกายช้า - สายตาสั้น สายตาเอียง หูตึง หนูน้าหนวก - โรคโลหิตจาง ความดันต่ำ ปวดศีรษะบ่อย มีโรคประจำตัว - ผิดปกติทางสมอง เช่น เป็นโรคลมชัก 3. มีปัญหาทางอารมณ์/จิตใจ เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้ - ฐานะทางเศรษฐกิจ ยากจน ขาดการกระตุ้นส่งเสริมทางด้านวัตถุ และแรงจูงใจในการเรียน - ครอบครัวย้ายที่อยู่บ่อย เร่ร้อน ต้องย้ายโรงเรียน เกิดปัญหาปรับตัวกับเพื่อน ครู สิ่งแวดล้อมใหม่ๆ - การเลี้ยงดูที่ขาดความสนใจ ขาดการดูแลเอาใจใส่ จากบิดามารดา ผู้ปกครอง ถูกทอดทิ้ง ต้องช่วยตัวเอง ต้องทำงานส่งตัวเองเรียน หรือรับภาระในครอบครัวเกินวัย มีภาระทางบ้าน ที่ต้องช่วยครอบครัวหารายได้ - ครอบครัวแตกแยก ทะเลาะวิวาท หย่าร้าง แยกกันอยู่ บิดามารดาร์กูกไม่เท่ากัน - การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ขาดการฝึกเรียนรู้เรื่อง ความรับผิดชอบและระเบียบวินัย 4. มีปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้ - ปัญหาทางโรงเรียน เช่น การเรียนที่ไม่ตรงกับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน กฎระเบียบวินัยเข้มงวดหรือปล่อยปละละเลยมากเกินไป - ปัญหาครู เช่น ครูสอนไม่เข้าใจ อารมณ์แปรปรวน ลงโทษรุนแรง

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีปัญหาการเรียน
		- ปัญหาเพื่อน เช่น ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ถูกเพื่อนรังแก กลั่นแกล้ง - ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น บ้านอยู่ในชุมชนแออัด มีการพนัน มั่วสุมทางเพศ สิ่งเสียดัด - ปัญหาพื้นฐานความรู้เดิมที่มีน้อย เช่น เรียนตามเพื่อนไม่ทัน ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน

วิธีการในการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาการเรียน

ปัญหาการเรียนของผู้เรียนเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง ทั้งจากตัวผู้เรียนเอง รวมทั้งสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู การเรียนการสอนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา จึงมีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์สาเหตุ เพื่อให้การช่วยเหลือตามต้นเหตุของปัญหา มีแนวทางช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการช่วยเหลือโดยใช้กิจกรรมต่อไปนี้

1. การดำเนินการโดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรดำเนินการดังนี้

1.1 สร้างสัมพันธภาพที่ดี พูดคุยกับผู้เรียนโดยใช้ทักษะการให้คำปรึกษา รับฟังเพื่อสำรวจปัญหาการเรียนที่เกิดขึ้น ให้ผู้เรียนรู้สึกว่ามีครูที่จริงใจ อยากช่วยเหลือ ผู้เรียนจะได้มีกำลังใจ มีแรงจูงใจ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจึงไม่ควรตำหนิ ดูว่าผู้เรียน เพราะผู้เรียนที่มีปัญหาการเรียนก็มีปมด้อยอยู่แล้ว มักมองตนเองว่าล้มเหลว ขาดความมั่นใจ ผู้เรียนกลุ่มนี้ต้องการความช่วยเหลือและความเอาใจใส่จากผู้ใหญ่รอบข้างที่ใกล้ชิด

1.2 สำรวจจุดเด่นของผู้เรียน หรือผู้เรียนมีความสามารถด้านอื่นอะไรบ้าง เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ ชอบช่วยเหลือ ชอบทำกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกภูมิใจในตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง

1.3 ร่วมวางแผนในการแก้ปัญหา เช่น การวางแผนการใช้เวลา วางแผนการเรียน เทคนิคการเรียน การสร้างสมาธิ การวางแผนใจ กำหนดระยะเวลา เป็นต้น

2. **กิจกรรมในชั้นเรียน** จัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่น่าสนใจ จัดให้ผู้เรียนที่มีปัญหาการเรียนมานั่งข้างหน้าหรือใกล้กับครู และมอบหมายให้ช่วยครูในการทำกิจกรรม เช่น แจกเอกสารเสียงไมโครโฟน ในระหว่างที่ทำงานอาจจะต้องกระตุ้นความสนใจผู้เรียนให้มาอยู่กับงานเป็นระบบ อภิปรายวิธีการทำงานที่ชัดเจน หลีกเลี่ยงการลงโทษรุนแรง หรือช่วยให้อ่าน หรือประเมินผู้เรียนในทางที่ดี ชมเชยเมื่อผู้เรียนทำดีเพื่อให้กำลังใจ เพราะผู้เรียนกลุ่มนี้จะมีแรงจูงใจต่ำ และขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง

3. **กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน** จัดหาเพื่อนที่เรียนดีในกลุ่ม และมีจิตใจที่อยากช่วยเพื่อนที่มีปัญหาการเรียน ให้ช่วยทบทวนบทเรียน ชวนทำการบ้านด้วยกัน ชวนมาทำงานกลุ่ม หรือให้คำปรึกษาในด้านการเรียน

4. **กิจกรรมซ่อมเสริม** ค้นหาสาเหตุ แก่ที่สาเหตุ ถ้าผู้เรียนที่มีปัญหาการเรียนอันเกิดจากการขาดการฝึกฝนในเรื่องระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ เริ่มฝึกฝนโดยค่อยๆ เพิ่มงานให้รับผิดชอบ ติดตามผลงานอย่างใกล้ชิด ให้กำลังใจและให้โอกาสฝึกฝน ชื่นชมเมื่อเริ่มทำได้ดี รวมทั้งประสานงานกับครูประจำวิชาถึงสาเหตุของปัญหาการเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนได้เข้าใจและเกิดความเมตตาจัดให้มีการซ่อมเสริมวิชาที่ผู้เรียนมีปัญหา

5. **กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง** ควรพบผู้ปกครองเพื่อแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของผู้เรียน เพื่อจะได้ร่วมกันช่วยเหลือผู้เรียนและให้ผู้ปกครองได้ช่วยติดตาม ร่วมให้กำลังใจ ซึ่งครูที่ปรึกษาต้องมีทักษะในการสื่อสารทางบวกกับผู้ปกครอง แนะนำผู้ปกครองไม่เปรียบเทียบผู้เรียนกับลูกหลานที่เรียนดี หรือตำหนิผู้เรียน

6. **กิจกรรมเสริมหลักสูตร** ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ ใช้กิจกรรมที่มีความสนใจมาช่วยในการฝึกให้ผู้เรียนมีสมาธิในกิจกรรมที่ทำ เพื่อฝึกความรับผิดชอบ ความอดทน แก่ปัญหา หรือครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาอาจร่วมกับครูฝ่ายกิจการนักศึกษา จัดกิจกรรมจิตอาสา พาผู้เรียนไปบำเพ็ญประโยชน์ เลี้ยงน้องๆ พิกการ ตาบอด ตามสถานสงเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและเห็นคุณค่าในตนเอง

2. การดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาการเรียนทั้งระบบ

เป้าหมายที่สำคัญ คือ ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ฝึกฝนคุณลักษณะนิสัยที่ดี และป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่อาจตามมา ต้องให้การช่วยเหลือทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยทำงานเป็นทีม ต้องมีความร่วมมือกันระหว่างพ่อแม่ ครู และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีการติดต่อประสานงานกันสม่ำเสมอ โรงเรียนอาจจัดทำเป็นโครงการพิเศษ เนื่องจากปัญหาการไม่จบหลักสูตร เป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องให้ความสำคัญในระดับต้นๆ วิธีการในการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาการเรียนทั้งระบบ มีดังนี้

1. การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่าน มีขั้นตอนการช่วยเหลือดังนี้

1. มีการคัดกรองโดยการให้เด็กทุกคนได้ทดสอบการอ่าน (Pre Test) สามารถคัดแยกเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านได้ มอบหมายครูที่รับผิดชอบ สอนเสริมเป็นกลุ่มเล็กๆ ไม่เกิน 10 คน หลังเลิกเรียนสัปดาห์ละ 2 - 3 ครั้ง

2. รายที่ครูคัดกรองว่าเด็กเป็น LD ให้ประสานผู้ปกครองพาเด็กไปให้แพทย์วินิจฉัยและรับการรักษา

3. มีการสอนซ่อมเสริมการอ่านอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางการอ่านดีขึ้น

4. มีการประชุมครู เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาการสอนเสริม

5. ใช้มาตรการอ่านจนครบ 8 มาตรา

6. มีการจัดทำสื่อประกอบการสอนเสริมที่น่าสนใจ เช่น บัตรคำ แบบฝึก นิทาน เกม

7. มอบหมายนักเรียนที่เรียนดี เป็น Buddy ดูแลช่วยเหลือเพื่อน ให้ฝึกการอ่านในช่วงพักกลางวัน

8. ประสานผู้ปกครองเพื่อให้ลูกฝึกอ่านที่บ้าน

9. จัดโครงการรักการอ่าน ซึ่งเด็กทุกคนจะต้องบันทึกสาระที่ได้จากการอ่านลงในสมุดบันทึก

10. การศึกษาข้อมูลรายบุคคลของเด็ก และจัดกิจกรรมเสริมให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ เช่น ถ้าเด็กทำได้ดี ก็ให้เด็กเลือกหนังสือที่เด็กสนใจได้

11. มีทดสอบการอ่าน (Post Test) เพื่อประเมินผลการช่วยเหลือ

12. มีการทำ Case Study และส่งต่อให้ครูที่ปรึกษา/ครูสอนภาษาไทยในชั้นเรียนที่สูงขึ้น ได้รับทราบปัญหาและดำเนินการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

2. การแก้ปัญหาให้นักเรียนที่ติด 0 ร มส. มผ. เรียนซ้ำ ทั้งระบบ สามารถดำเนินการได้ดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1. **สำรวจปัญหา** สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่ลงทะเบียนแก้ 0 ร มส. มผ. เรียนซ้ำ รุ่นพิเศษนี้ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Focus Group) และประมวลผลความคิดเห็นของนักเรียน

2. **ค้นหาวิธีการ** จัดกิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง “การเฝ้าระวังไม่ให้นักเรียนมีผลการเรียนตกค้าง (0 ร มส. มผ. เรียนซ้ำ)” และประมวลผลการระดมสมองของครูที่เข้าร่วมกิจกรรม

3. **สรุปการประมวลผลทั้ง 2 ประเด็นสำคัญ** รายงานผู้บริหารและเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาการติด 0 ร มส. มผ. เรียนซ้ำ ของนักเรียน และพิมพ์เผยแพร่ให้ครูทุกคนได้นำไปใช้

ขั้นดำเนินการ

4. **ประชุมครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระ** วางแผนป้องกันและแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีผลการเรียนตกค้าง (0 ร มส. มผ. เรียนซ้ำ) โดยกรอกข้อมูลลงในแบบบันทึกผลการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีผลการเรียนตกค้าง และร่วมวางแผนแก้ปัญหานักเรียน

5. **ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการประชุมผู้ปกครองและนักเรียนที่มีผลการเรียนตกค้าง (0 ร มส. มผ.)** นักเรียนและผู้ปกครองร่วมกันวางแผนการแก้ไขผลการเรียน

6. **ครูแนะแนวดำเนินการช่วยเหลือโดยวิธีเพื่อนช่วยเพื่อน** จับคู่ติดตามดูแลนักเรียน

7. **ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำชั้นของตน** กรณีขาดเรียนนานให้ประสานกับผู้ปกครอง เยี่ยมบ้าน กรณีที่นักเรียนยืนยันไม่เรียนต่อ แนะนำให้ผู้ปกครองมายื่นความจำนงขอลาออก กรณีที่ติดต่อไม่ได้ให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาส่งจดหมายลงทะเบียน 3 ครั้ง หากไม่ได้รับการตอบรับ ให้ทำเรื่องเพื่อจำหน่ายรายชื่อนักเรียน ในการติดตามการแก้ไขผลการเรียนครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรประสานกับครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

8. **มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อติดตามและแก้ปัญหาผลการซ่อมเสริม เป็นระยะๆ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น**

ขั้นตอนการกรณิพิเศษ

9. หากยังมีนักเรียน ม.3 ม.6 ที่ยังมีวิชาที่ติดค้างอยู่อีก ให้ดำเนินการเป็นกรณิพิเศษ
ดังนี้

9.1 ประชุมผู้ปกครองนักเรียน ม.3 ม.6 ที่ยังมีวิชาที่ติดค้าง เพื่อร่วมวางแผน
แก้ปัญหาให้นักเรียนร่วมกับโรงเรียน

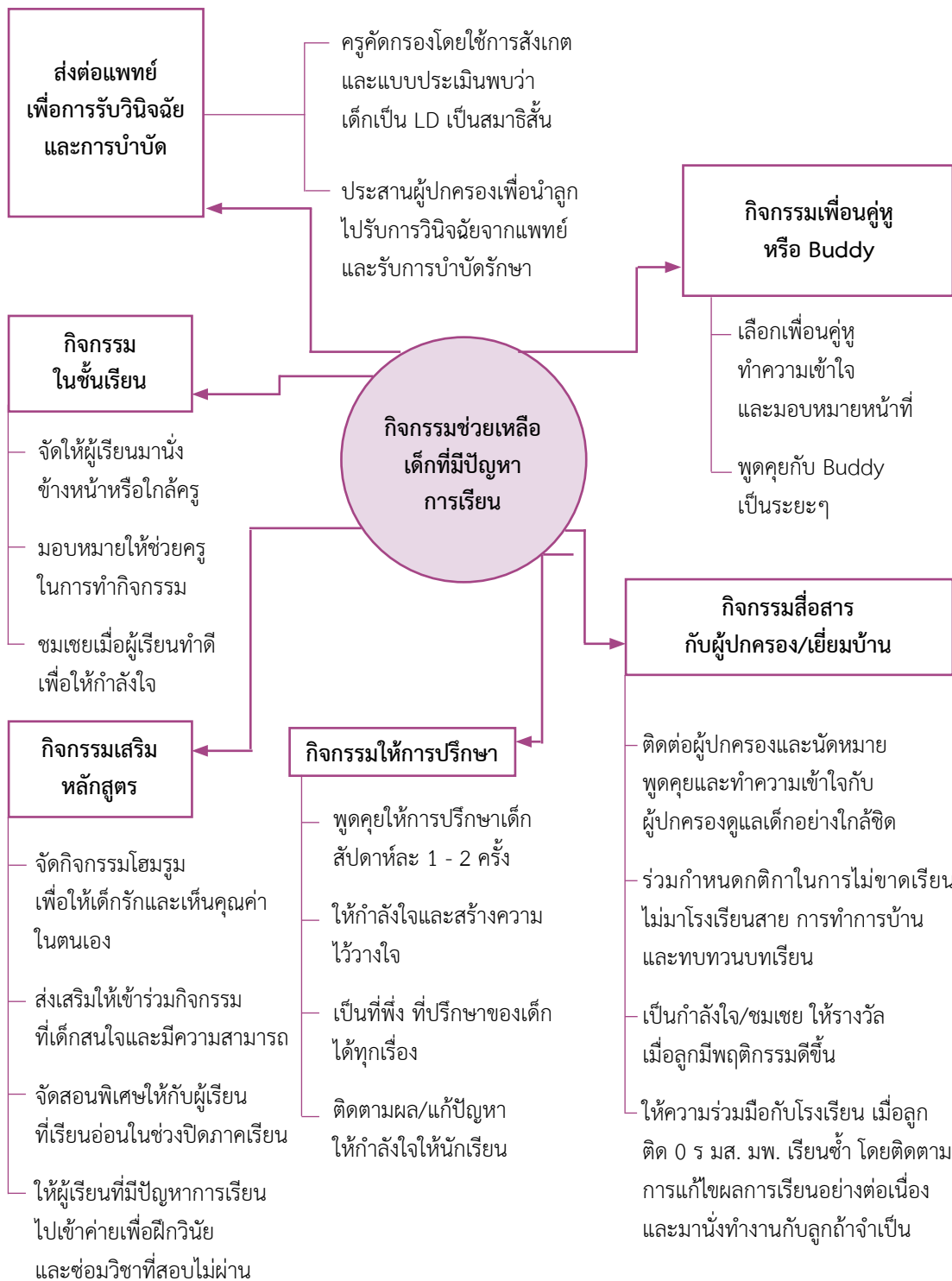
9.2 ดำเนินการจัดค่ายกลางวันในการแก้ไขผลการเรียนซ้ำกรณิพิเศษ 20 - 30 วัน
ตามบริบทของโรงเรียน โดยมีครูรับผิดชอบดูแลการทำงานของนักเรียนตามภาระงานที่ครูผู้สอน
มอบหมาย และมีผู้ปกครองร่วมดูแลนักเรียนร่วมกับครู

9.3 การประชุมคณะกรรมการเพื่อติดตาม และแก้ปัญหาผลการซ่อมเสริมเป็นระยะๆ

9.4 ครูผู้ดูแลประชุมและติดตามนักเรียนที่มีผลการเรียนติดค้างเป็นระยะ
เพื่อติดตามผลและแก้ปัญหา

ขั้นติดตามประเมินผล

10. สรุปและรายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ไขผลการเรียน
ทั้งระบบ

การช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านพฤติกรรม/อารมณ์

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีอาการซึมเศร้า
อาการซึมเศร้า	1. แยกตัวออกจากเพื่อน ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม ไม่รู้สึกสนุกสนาน 2. รู้สึกเศร้า ไม่มีความสุข 3. รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า ไร้ที่พึ่งหมดหนทาง 4. ไม่มีสมาธิ ผลการเรียนตกลง ไม่เอาใจใส่ในหน้าที่ของตน 5. มองโลกในแง่ลบ ไร้อำนาจ 6. มีอาการเจ็บป่วยทางกาย บ่อยๆ เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง ปวดกล้ามเนื้อ ฯลฯ 7. ทำในสิ่งที่เสี่ยงอันตราย ทำร้ายตนเองเพื่อทำให้ตนเองบาดเจ็บหรือเสียชีวิต	1. ถูกกระตุ้นด้วยการสูญเสีย เช่น การพลัดพรากจากคนรัก มีความไม่เข้าใจในครอบครัว เกิดความไม่สงบสุขในครอบครัว เช่น ทะเลาะตบตี ใช้อำนาจ ถูกทารุณกรรมทางเพศ คนใกล้ชิดฆ่าตัวตาย 2. ขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้รับการเลี้ยงดูแบบไม่มั่นคง 3. มีความผิดปกติของสารเคมีในสมอง

วิธีการในการช่วยเหลือเด็กที่มีอาการซึมเศร้า

1. **กิจกรรมเพื่อนคู่หู** จัดเพื่อนคู่หูหรือ Buddy พุดคุยให้กำลังใจ และทำกิจวัตรต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยรายงานให้ครูทราบเป็นระยะ
2. **กิจกรรมเยี่ยมบ้านครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา** ควรเยี่ยมบ้าน พุดคุยทำความเข้าใจกับพ่อแม่ ไม่ตำหนิว่ากล่าวลูก ควรให้กำลังใจ รับฟังและให้คำปรึกษาลูกอย่างไม่มีเงื่อนไข ควรพาลูกไปปรึกษาจิตแพทย์เพื่อบำบัดรักษา และไปตามแพทย์นัดอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

3. **กิจกรรมการให้การปรึกษา** ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างใกล้ชิด เข้าใจและรับรู้ความคิดความรู้สึกของเด็ก ไม่ตำหนิหรือแสดงความกังวลให้เด็กได้ระบายความคิด ความรู้สึก เป็นผู้ที่เด็กไว้วางใจและรักษาความลับของเด็ก ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาตระหนักถึงภาวะ ซึมเศร้าในเด็กที่มีอาการดังกล่าวข้างต้น ไม่เร่งรัดให้เด็กทำกิจกรรมในช่วงที่เด็กมีอาการซึมเศร้า มีการพูดคุยกับเด็กถึงปัญหา อารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยท่าทีที่สงบ ต้องการช่วยเหลือ ด้วยความจริงใจ ไม่รุกราน ไม่ตำหนิ หรือตัดสินว่าถูกหรือผิด ให้เด็กได้มีโอกาสระบายถึงความรู้สึก ไม่ต้องตื่นตระหนกถ้าหากเด็กพูดถึงการฆ่าตัวตาย ทำร้ายตัวเอง รักษาความลับของเด็ก ถ้าหาก จะนำเรื่องบางอย่างของเด็กไปบอกผู้อื่นที่จะช่วยเด็กต่อต้องขออนุญาตเด็กก่อน เพื่อให้เด็กได้ไว้วางใจ เอาใจใส่อย่างจริงจังในสิ่งที่เด็กพูดและความรู้สึกของเด็ก ไม่ต้องกังวลที่จะถามถึงเรื่องความคิด ที่จะทำร้ายตัวเอง ตัวอย่างคำถาม เช่น มีเด็กหลายคนเมื่อรู้สึกเบื่อ หมดที่ฟังหรือไม่สบายใจอย่างมากๆ มักจะคิดว่า เรื่องอาจจะดีขึ้นถ้าตัวเองตาย หนูเคยมีความคิดนี้บ้างไหม ถ้าหากเด็กมีความคิดที่จะ ฆ่าตัวตายต้องถามถึงว่าวางแผนไว้อย่างไร ด้วยวิธีใด เมื่อไรที่จะลงมือทำ และเคยทำบ้างหรือยัง หากมี อย่าตำหนิหรือดูว่า วิธีนี้เป็นวิธีของคนสิ้นคิด ลองชักนำให้คิดถึงว่ามีวิธีการแก้ไขปัญหานั้นอีก หรือไม่ที่เด็กยังไม่ได้นึกถึง และควรส่งพบแพทย์ อย่าเพิ่งรีบบอกเด็กว่า สถานการณ์นี้จะผ่านไปเอง เป็นเรื่องเล็กน้อย จะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณไม่เห็นความสำคัญและไม่เข้าใจความรู้สึกของเด็ก

4. **กิจกรรมในชั้นเรียน** ครูควรเข้าไปซักถาม กระตุ้นให้เด็กทำงานในชั้นเรียน พูดชื่นชม เมื่อเด็กทำได้ เช่น “ครูเห็นหนูเงียบไป มีอะไรบอกครูได้ ครูเป็นห่วงหนูนะ งานที่ครูบอกไปทำได้ไหมรู้ เรื่องที่ครูสอนไหม” เป็นต้น ไม่ควรตำหนิ ทำโทษ หรือมองว่าเป็นนิสัยไม่ดี ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรแจ้งให้ครูในระดับ/ครูที่สอนรับทราบ เพื่อการให้ความช่วยเหลือเด็ก

5. **กิจกรรมเสริมหลักสูตร** ใช้โฮมรูมจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนยังมีคุณค่า เป็นการเพิ่มสัมพันธภาพกับผู้อื่น แทนที่จะโดดเดี่ยวเหงาหงอยตามลำพัง เริ่มจากกิจกรรมที่เด็กมีศักยภาพที่จะทำได้ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาอาจทำหน้าที่สื่อแจ้งครูในระดับ ถึงเหตุการณ์พอสังเขป และระบุความต้องการของเด็กที่อยากให้ครูช่วยเหลือ

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กวิตกกังวล
วิตกกังวล	1. อาการแสดงออกทางกาย เช่น ใจเต้นแรง ใจสั่น หายใจไม่อิ่ม เหงื่อออกมาก เจ็บหน้าอก คลื่นไส้ ปวดท้อง ปวดศีรษะ ตกใจง่าย ฝันร้าย นอนไม่หลับ เป็นลม 2. รู้สึกตึงเครียดอยู่ในใจ กระวนกระวาย หงุดหงิด ตื่นตระหนก 3. ติดและคลอเคลียผู้ใหญ่มากขึ้น 4. เรียกร้อง ต้องการที่พึ่งพิง ยึดเหนี่ยว ขอคำปรึกษา ยืนยันตลอดเวลาเพื่อเสริมความมั่นใจ 5. อาย แยกตัว 6. ลังเลในการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีอันตราย เช่น ปีนต้นไม้ หรือกระทำในสิ่งที่มีอันตรายมากๆ	1. เป็นลักษณะเฉพาะตัวของเด็กเอง คือ แยกตัวเจิบ ปรับตัวช้า 2. มีการเลี้ยงดูแบบทารก ปกป้องมากเกินไป ไม่ส่งเสริมให้ช่วยเหลือตนเอง ไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอน ทำให้เด็กพึ่งพาตัวเองไม่เป็น 3. การเลี้ยงดูแบบตำหนิมากเกินไป โดยไม่มีการชมเชยหรือส่งเสริมให้เด็กแข่งขันชิงดีชิงเด่น ทั้งหมดนี้ก่อให้เกิดความกังวลได้ง่าย เพราะเด็กไม่สามารถปฏิบัติตามความคาดหวังของพ่อแม่ได้ 4. ผู้เลี้ยงดูมีความวิตกกังวลสูง จะถ่ายทอดความกังวล กลัว โดยการเป็นแบบอย่างให้เด็ก 5. เด็กเคยประสบอุบัติเหตุ/เหตุการณ์ที่อันตรายน่ากลัว 6. สภาพครอบครัว เศรษฐกิจไม่ดี ฐานะยากจน ไม่มีความมั่นคง

วิธีการในการช่วยเหลือเด็กวิตกกังวล

1. **กิจกรรมในชั้นเรียน** หากเด็กมีความกังวลมาก อาจไม่สามารถติดตามบทเรียนได้ดี สมาธิในการเรียนลดลง ควรให้ความสนใจดึงเด็กเข้าสู่บทเรียนด้วยท่าทีนุ่มนวล เช่น เข้าไปสอบถาม “มีอะไรไม่เข้าใจ บอกครูได้นะ” ถ้าเด็กยังทำงานได้ไม่ดี อย่ารีบตำหนิหรือเปรียบเทียบกับความ สามารถเดิม จะทำให้เด็กกังวลใจมากยิ่งขึ้นที่ไม่มีความสามารถเท่าเดิม ถ้าเด็กไม่กล้าเข้ากิจกรรม กลุ่มก็ให้เด็กสังเกตเงียบๆ ก่อน ไม่ต้องเร่งรัด โดยเฉพาะเรื่องผลการเรียน ให้เริ่มทำกิจกรรม ง่ายๆ ก่อน และเมื่อทำได้ให้ชมเชย ถ้าเริ่มทำได้ดีแล้วให้เด็กทำสิ่งที่ยากขึ้น กรณีที่มีเด็กถูกเพื่อน หยอกล้อ ควรรอนจนจนชั้นเรียนนั้นๆ แล้วครูค่อยเข้าไปพูดคุยถามถึงความไม่สบายใจกับเด็ก เป็นการส่วนตัว และช่วยกันคิดหาทางแก้ไข หากมีเหตุการณ์คล้ายๆ กันนี้เกิดขึ้นอีกในอนาคต

2. **กิจกรรมให้การปรึกษา** พูดคุยซักถาม ให้เด็กมีโอกาสนระบายความไม่สบายใจ ความกังวลใจที่เกิดขึ้น เด็กอาจแสดงความกังวลไปทุกเรื่อง ค่อยๆ สอบถามหาสาเหตุที่แท้จริง ปลอดภัย ไม่คุกคาม ไม่กล่าวหาเรื่องที่กังวลนั้นเป็นเรื่องเล็ก ไม่น่ากลัว ไม่ควรบังคับเด็กให้ต้องไป เผชิญปัญหาโดยไม่มีการช่วยเหลือ สอนวิธีการที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาและปรับตัวกับปัญหา ให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิด เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมก็ให้คำชมและกำลังใจ เพื่อเสริมความ มั่นใจในตนเอง หากมีความกังวลเกิดขึ้น ฝึกให้เด็กลดความตึงเครียด โดยสงบสติอารมณ์ก่อน อาจแยกตัวจากสถานการณ์ตึงเครียด ผ่อนคลายใจเข้าออกลึกๆ

3. **กิจกรรมเสริมหลักสูตร** หากกิจกรรมที่ผ่อนคลายความตึงเครียด หรือกิจกรรมที่เด็ก มีความถนัด มีความสนใจให้เด็กทำ เช่น ในช่วงโฮมรูม ครูจัดกิจกรรมให้เด็กนำเสนองานอดิเรก ที่แต่ละคนทำ เพื่อให้เด็กได้เห็นรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย และนำไปใช้ได้

4. **กิจกรรมเพื่อนคู่หู** ครูอาจสอบถามเด็กก่อนว่าเขาอยากนั่งใกล้กับใคร/ชอบใคร หลังจากนั้นให้ครูหาเพื่อนที่มีลักษณะมีความมั่นคงทางอารมณ์ ชอบพูดคุย ช่วยเหลือ เตรียมความพร้อม เพื่อนคู่หูโดยให้พยายามชวนเด็กเข้าร่วมกิจกรรม และอธิบายให้เข้าใจว่าเด็กอาจแสดงความกังวล กลัว ไม่กล้า ทำให้เพื่อนรู้สึกเบื่อได้ ท่าทีที่ควรแสดงตอบ คือ ไม่ตำหนิ หยอกล้อ และล้อเลียนเพื่อน คู่หูสามารถบันทึกสิ่งที่ได้ช่วยเพื่อนในกิจกรรมจิตอาสาของสมุดบันทึกความดีได้

5. **กิจกรรมการสื่อสารกับครอบครัว/เยี่ยมบ้าน** ควรมีโอกาสสื่อสารผ่านการ โทรศัพท์/ส่งจดหมาย หรือเชิญพ่อแม่เด็กมาพบ เพื่อสอบถามสาเหตุที่ทำให้เด็กเกิดความกังวล วางแผนร่วมกันในการปรับพฤติกรรมเด็ก โดยแก้ที่ต้นเหตุก่อน เช่น ถ้าพ่อแม่คาดหวังกับเด็กมากเกินไป หรือพ่อแม่บางคนใช้การเปรียบเทียบเด็กกับคนอื่น จนทำให้เด็กเครียดเมื่อทำไม่ได้อย่างที่พ่อแม่

หวังไว้ ครูควรปรับความคาดหวังของพ่อแม่ให้ตรงกับศักยภาพของเด็กก่อน แนะนำพ่อแม่ให้ส่งเสริมเด็กด้านอื่นๆ ด้วย ไม่ควรเน้นแต่เรื่อง “เก่ง” อย่างเดียว ให้มีเวลาพูดคุยทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง หากเด็กมีปัญหาการเรียนให้ผู้ปกครองนำกิจกรรมซ่อมเสริมไปทำที่บ้าน

6. กิจกรรมซ่อมเสริม กรณีเด็กมีปัญหาการเรียนร่วมด้วย ให้ครูจับคู่กับเพื่อนที่เรียนดี โดยเตรียมความพร้อมความเข้าใจกับเพื่อนคู่หูก่อน รวมทั้งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาประสานขอความร่วมมือกับครูประจำรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีพฤติกรรมเกร
พฤติกรรมเกร	มีพฤติกรรมไม่เคารพสิทธิผู้อื่น พูดปด โกหก หนีโรงเรียน หนีออกจากบ้าน หนีเที่ยว มั่วสุม ทำลายทรัพย์สิน ทำร้ายร่างกายคนอื่น ทำร้ายสัตว์รังแก ช่มชู้ผู้อื่น แกร่งขูดรีด พกอาวุธมาโรงเรียน บางรายแสดงพฤติกรรมขณะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม แต่ก็ยังมีบางรายที่สามารถแสดงพฤติกรรมได้แม้อยู่คนเดียว	1. มีประวัติครอบครัวใช้ความรุนแรง มีการใช้สุรา สารเสพติด ไม่ให้การอบรมสั่งสอนเด็กตามควร มีประวัติก้าวร้าวในวัยเด็ก 2. เด็กอาจมีความผิดปกติทางระบบประสาท 3. ขาดการควบคุมพฤติกรรม ขาดสมาธิ ผลการเรียนต่ำ 4. อิทธิพลของสื่อที่เน้นความรุนแรง

วิธีการในการช่วยเหลือเด็กที่มีพฤติกรรมเกร

- 1. กิจกรรมการสอนทักษะชีวิตให้นักเรียน** สร้างความเข้มแข็งทางใจ เสริมสร้างการรักและเห็นคุณค่าในตนเอง โดยใช้ชั่วโมงแนะแนวและโฮมรูม
- 2. ส่งเสริมวินัยเชิงบวกแก่ครู (และผู้ปกครอง)** ลดการปลูกฝังความก้าวร้าวให้เด็ก โดยครูไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ปรับเปลี่ยนค่านิยมให้เด็กเห็นความสำคัญของความเป็นสุภาพบุรุษ ใช้สติปัญญามากกว่าการใช้กำลังในการแก้ปัญหา สอดแทรกเรื่องวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงามของสังคมไทย
- 3. กิจกรรมในชั้นเรียน** กำหนดกรอบวินัยที่ชัดเจน จะช่วยให้พฤติกรรมเกรไม่ลุกลามไม่ควรจัดเด็กเหล่านี้ไปอยู่รวมกัน เพราะจะส่งเสริมซึ่งกันและกัน ในกรณีที่บางชั้นเรียนบังเอิญมีเด็กเกรรวมอยู่จำนวนมาก ควรปรับย้ายห้อง

4. **กิจกรรมการให้การปรึกษา** เด็กกลุ่มนี้มักไม่ไว้วางใจผู้ใหญ่ มีความคับข้องใจ ในปัญหาส่วนตัว แต่ไม่มีวิธีระบายออกที่ดี ครูควรรับฟังโดยยังไม่ตำหนิ ตัดสิน จะช่วยให้เด็ก ได้ระบายความกดดันในจิตใจ และสร้างความเชื่อมั่นในสัมพันธภาพกับครูได้ เมื่อสัมพันธภาพดีขึ้น ช่วยให้เด็กมองปัญหาในมุมมองด้านอื่น หาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ เด็กมักมีปัญหาเรื่องทักษะทางสังคมร่วมด้วย ควรให้คำแนะนำฝึกฝนการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นด้วย และจัดสอนเสริมให้เด็กที่มี ปัญหาการเรียนอย่างใกล้ชิด

5. **กิจกรรมเสริมหลักสูตร** เลือกกิจกรรมที่เด็กสนใจ จะนำเด็กไปสู่การได้รับความยอมรับ จากผู้อื่น หรือได้ระบายความกดดันออกในทางที่เหมาะสม แนะนำให้เด็กระบายความกดดัน ในทางที่เหมาะสม เช่น กีฬา การเขียนบันทึก การวาดรูป การพูดคุย จัดกิจกรรมที่เน้นความรู้สึก เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เช่น ไปเยี่ยมบ้านเด็กกำพร้า จัดกิจกรรมสร้างค่านิยม ความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น กิจกรรมจิตอาสา เข้าค่าย หรือพัฒนาเด็กให้เป็นแกนนำเยาวชน หัวหน้ากิจกรรม เช่น แกนนำการเลิบบุหรี่ เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตัวเองในทางที่ดี และขณะที่เด็กสอนคนอื่น เด็กต้องเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย

6. **กิจกรรมเพื่อนคู่หู** ไม่ควรจัดกลุ่มเด็กที่มีปัญหาแบบนี้รวมกัน หรือปล่อยให้เด็ก เข้าร่วมกลุ่มกัน เปลี่ยนกลุ่ม หากกลุ่มเพื่อนที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ดีกว่าให้เป็นคู่หูช่วยดึงเด็ก ทำกิจกรรม เช่น ดนตรี กีฬา

7. **กิจกรรมสื่อสารกับครอบครัว/เยี่ยมบ้าน** การประชุมผู้ปกครอง เพื่อให้รับทราบปัญหา ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้ปกครองและเด็ก จะช่วยให้ปัญหาคลี่คลายลง หาแนวทางแก้ไข ที่มีความเป็นไปได้ อาจแนะนำผู้ปกครองให้นำเด็กไปรับการรักษาด้วย

8. **กิจกรรมซ่อมเสริม** กรณีเด็กมีปัญหาการเรียนร่วมด้วย ให้ครูจับคู่กับเพื่อนที่เรียนดี โดยเตรียมความพร้อมความเข้าใจเพื่อนคู่หูก่อน รวมทั้งครูที่ปรึกษาประสานขอความร่วมมือกับ ครูประจำรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีพฤติกรรมลักษณะ
พฤติกรรมลักษณะ	วางแผนขโมยอย่างแยบยล/ทำอย่างไม่ได้วางแผนมาก่อน นานๆ ขโมยสักครั้ง/ทำงานเป็นนิสัย เลือกขโมยเฉพาะสิ่งที่ต้องการ/ขโมยแบบไม่เลือกชนิดสิ่งของ ขโมยตามกลุ่มเพื่อน/ขโมยด้วยตัวคนเดียว แอบขโมยโดยไม่เผชิญหน้ากับเจ้าของ/เข้าข่มขู่โดยตรงแบบโจรปล้น	ขาดการอบรมชี้แนะ เอาใจใส่ ทำให้เด็กไม่ตระหนักถึงสิทธิการเป็นเจ้าของ หรือบางครอบครัวถือว่าทุกอย่างในบ้านทุกคนถือสิทธิ์ได้ มักพบในครอบครัวที่สภาพบ้านแออัด เด็กมีความรู้สึกอยากได้สูง หรือจากสภาพครอบครัวที่มีความขาดแคลน หรือการเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กต้องการสิ่งของมาทดแทน เด็กทำเพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ว่าตนมี หรือตนก็ทำเป็นเหมือนกัน มักพบในเด็กที่มองตัวเองมีปมด้อย มีทักษะในการเข้าสังคมต่ำ ขาดคุณธรรม เด็กกลุ่มนี้จะไม่รู้สึกว่าสิ่งที่เป็นพฤติกรรมที่ผิด เด็กทำเพื่อเพิ่มความรู้สึกเป็นฮีโร่ในตัวเอง

วิธีการในการช่วยเหลือเด็กที่มีพฤติกรรมลักษณะ

1. กิจกรรมในชั้นเรียน ไม่ควรแสดงปฏิกิริยารังเกียจ ประณามให้เด็กอาย แต่ควรแสดงท่าทีให้เด็กเห็นชัดเจนว่าทำไม่ถูกต้อง ให้เคารพสมบัติของผู้อื่นและให้นำของนั้นไปคืนเจ้าของ อาจจัดสถานที่พิเศษให้ผู้ขโมย สามารถเอาของที่ขโมยไปมาวางคืนได้โดยไม่ต้องแสดงตน เช่น ให้เอาของมาคืนที่โต๊ะครู หรือที่ที่สามารถเดินเข้าออกได้โดยไม่เป็นที่สังเกต หากเด็กคนใดมีเจตนากระทำพฤติกรรมนี้ซ้ำๆ ควรกำหนดขั้นตอนการลงโทษอย่างชัดเจน และป้องกันด้วยการไม่อนุญาตให้นักเรียนนำของมีค่ามาโรงเรียน รู้จักดูแลของของตน กรณีที่ไม่รู้ตัวผู้ขโมย ไม่ควรใช้วิธีขู่ เช่น ตี/ทำโทษทั้งห้อง

2. **กิจกรรมการให้การศึกษา** ไม่ควรแสดงปฏิกิริยารังเกียจ ประณามให้เด็กอาย ครูควรไต่ถามหาสาเหตุที่แท้จริง และอาจช่วยเด็กปรับแนวคิดในการอยากมีอยากได้ ปรับปรุงทักษะในการเข้าสังคม และพูดคุยปัญหาความคับข้องใจ เช่น รู้สึกว่าไม่เป็นที่รักต้องใช้การขโมยของ แจกเพื่อนเพื่อให้ตนเป็นที่ยอมรับ คุยในเรื่องผลที่จะตามมาหากไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้โอกาสและทำสัญญา

3. **กิจกรรมเสริมหลักสูตร** จัดกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มรายได้ เช่น ช่วยงานสหกรณ์/ห้องสมุด เน้นกิจกรรมที่เสริมค่านิยมที่เหมาะสม เช่น โฮมรูม โดยจำลองสถานการณ์ หรือให้นักเรียนตัดข่าวคนดีชื่อเสียง แล้วถามความรู้สึกนักเรียนว่า ถ้านักเรียนได้ของชิ้นที่สำคัญของตัวเองคืนจะรู้สึกอย่างไร หรือจัดกิจกรรมให้เพื่อนคนที่ขอยืมได้พูดความในใจ

4. **กิจกรรมสื่อสารกับครอบครัว/เยี่ยมบ้าน** แจ้งให้ผู้ปกครองทราบ รมัดระว่างทำที่ไม่ให้เป็นการกล่าวโทษผู้ปกครอง แนะนำการพูดคุยกับเด็กในทิศทางเดียวกับครู ไม่ให้นำสิ่งของมีค่ามาโรงเรียน ให้เด็กรู้ความสามารถของผู้ปกครองในการใช้จ่าย ฝึกให้เด็กทำบันทึกรายจ่ายประจำวัน แนะนำการช่วยเหลือในแนวทางเดียวกับโรงเรียน

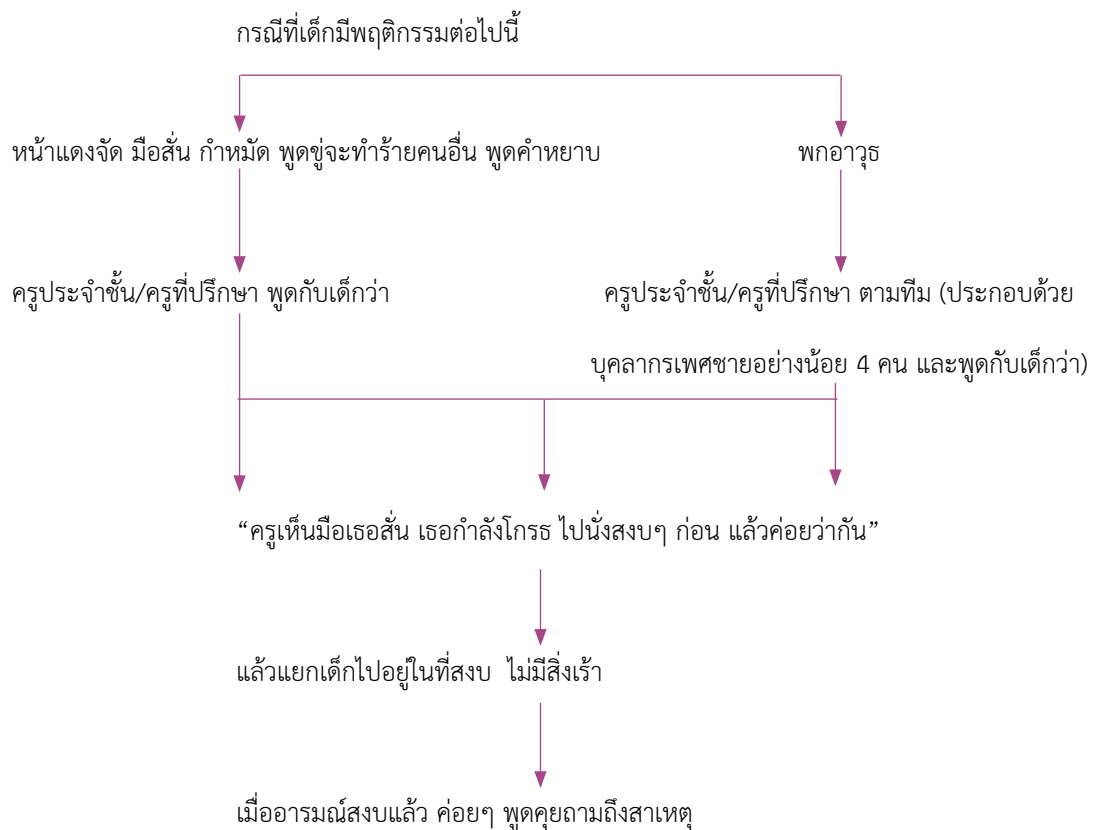
5. **กิจกรรมซ่อมเสริมและกิจกรรมเพื่อนคู่หู** กรณีเด็กมีปัญหาการเรียนร่วมด้วย ให้ครูจับคู่กับเพื่อนที่เรียนดี โดยเตรียมความพร้อมความเข้าใจเพื่อนคู่หูก่อน รวมทั้งครูที่ปรึกษาประสานขอความร่วมมือกับครูประจำรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว
พฤติกรรมก้าวร้าว	อาจแสดงออกได้ตั้งแต่พูดจาก้าวร้าว ส่งเสียงดัง ไปจนถึงพฤติกรรมรุนแรง เช่น ชกตอย ขว้างปาข้าวของ	1. พื้นอารมณ์เดิมของเด็ก มีความรุนแรง ขาดความยับยั้งชั่งใจอยู่แล้ว 2. มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ระหว่างพ่อกับแม่ หรือระหว่างพ่อแม่กับลูก เด็กจะซึมซับความรุนแรง หรือรับทัศนคติว่าการใช้ความรุนแรงเป็นวิธีแก้ปัญหาที่ยอมรับได้ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กไม่ดี หรือความเครียด ความไม่สบายใจต่างๆ ทำให้เด็กเก็บกดอารมณ์ แล้วแสดงออกเป็นความก้าวร้าว เพื่อชดเชย ปิดบัง หรือระบายคับแค้นใจแทน 4. การเลี้ยงดูที่ขาดระเบียบวินัย ตามใจลูกมากเกินไป ทำให้เด็กควบคุมตนเองได้น้อย

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว
		5. เด็กเคยถูกระทำทารุณจากคนในครอบครัวหรือนอกครอบครัวมาก่อน 6. สิ่งแวดล้อม/สื่อที่กระตุ้นความรุนแรง เช่น ละคร การ์ตูน เกม ที่มีเนื้อหารุนแรง ถูกเพื่อนรังแกด้วยวิธีรุนแรงที่โรงเรียน 7. โรคทางสมองบางอย่าง เช่น ภาวะปัญญาอ่อน โรควิต โรคสมาธิสั้น ออทิสติก โรคหรือภาวะดังกล่าวมักมีอาการก้าวร้าวร่วมด้วย แต่ต้องมีอาการอื่นๆ ที่สอดคล้องกับภาวะนั้นๆ ด้วย

วิธีการในการช่วยเหลือเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

● **กิจกรรมในชั้นเรียน** ครูทำตัวเป็นแบบอย่างโดยไม่ใช้อารมณ์หรือความรุนแรง มีกฎเกณฑ์ในชั้นเรียนที่เหมาะสมชัดเจน

● **กิจกรรมการให้การปรึกษา** ครูยอมรับอารมณ์ความรู้สึกของเด็กแต่ไม่ยอมรับพฤติกรรมรุนแรง ครูควรพูดกับเด็กโดยถือหลักว่า ทุกคนมีสิทธิที่จะโกรธ ไม่พอใจ หรือเครียด แต่ไม่มีสิทธิทำร้ายคนอื่นหรือทำลายข้าวของ รับฟังเด็กเล่าเหตุการณ์โดยไม่ด่วนสรุปว่าเด็กผิด มีท่าทีพร้อมจะรับฟังปัญหาในมุมมองของเด็ก เมื่อเด็กสงบควรชี้แจงให้เด็กเข้าใจถึงสาเหตุที่ไม่ควรทำ และคำอธิบายควรกะทัดรัด ชัดเจน ไม่ยกเรื่องที่ไกลตัวเกินไปมาอบรม หาทางช่วยให้เด็กระบายความโกรธด้วยวิธีที่เหมาะสม เช่น พุดคุย นับ 1 - 10 หายใจยาวๆ หาทางออกที่เป็นไปได้ ฝึกแก้ปัญหาเล่นกีฬา เขียนไดอารี่ ขึ้นชมเมื่อเด็กรู้จักควบคุมตัวเอง และแสดงพฤติกรรมเหมาะสม

● **กิจกรรมเสริมหลักสูตร** ให้เด็กเลือกและทำให้สิ่งที่ชอบและถนัด เช่น ดนตรี กีฬา ร้องเพลง เต้น ศิลปะ หรือใช้กิจกรรมโฮมรูมฝึกระบายอารมณ์โกรธที่เหมาะสม

● **กิจกรรมสื่อสารกับครอบครัว/เยี่ยมบ้าน** หากปัญหามีเหตุหลักที่ครอบครัว ครูอาจเชิญผู้ปกครองมาพบหรือเยี่ยมบ้านเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยระวังอย่าให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าการกำลังถูกตำหนิ อาจนำไปสู่การต่อต้าน และทำให้ปัญหาซับซ้อนยิ่งขึ้น หากครูพยายามแก้ไข แต่พฤติกรรมเด็กไม่ดีขึ้น หรือสงสัยว่าอาจมีสาเหตุจากความผิดปกติทางสมอง ควรให้ผู้ปกครองนำเด็กไปรับการปรึกษาจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นต่อไป

● **กิจกรรมซ่อมเสริมและกิจกรรมเพื่อนคู่หู** กรณีเด็กมีปัญหาการเรียนร่วมด้วย ให้ครูจับคู่กับเพื่อนที่เรียนดี โดยเตรียมความพร้อมความเข้าใจเพื่อนคู่หูก่อน รวมทั้งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาประสานขอความร่วมมือกับครูประจำรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีสมาธิบกพร่อง
เด็กสมาธิบกพร่อง	1. ใจร้อน หุนหันพลันแล่น หงุดหงิดง่าย ซี้โมโห อดทนรอคอย ได้ยาก พุดโพล่งหรือพูดแทรก ทำอะไรไม่วางแผนล่วงหน้า ไม่คิดให้รอบคอบก่อนตัดสินใจทำอะไร มักมีปัญหากับคนรอบข้าง ชอบทำสิ่งที่ตื่นเต้น ทำหาย เลือกทำแต่สิ่งที่ชอบ สนุกสนาน หรือไม่ต้องใช้สมาธิ เช่น ดูโทรทัศน์ เล่นเกมคอมพิวเตอร์	1. ถ้าเป็นโรคสมาธิสั้น จะมีสาเหตุจากการทำงานของสมอง ทำให้ระบบควบคุมความตั้งใจ การเคลื่อนไหว น้อยกว่าปกติ บางส่วน มีสาเหตุจากพันธุกรรม

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีสมาธิบกพร่อง
	2. ซี้ลึม ทำของหายบ่อย เบื่อง่าย ขาดความอดทนพากเพียรที่จะทำงานที่ต้องใช้สมาธิให้สำเร็จ หลีกเลี้ยงที่จะเขียนหนังสือหรือทบทวนบทเรียน เปลี่ยนความสนใจบ่อย มักทำงานที่เริ่มต้นไว้ไม่เสร็จ และแม้เสร็จแล้วก็ไม่ตรวจทานให้รอบคอบ บางคนอาจเหม่อลอยหรือฝันกลางวันบ่อยๆ ผลงานมักออกมาไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งที่มีสติปัญญาที่จะทำได้ดีกว่านั้น 3. ยุกยิก อยู่ไม่นิ่ง ชอบทำกิจกรรมที่ได้เคลื่อนไหว ลูกเดินตลอดเวลา อึดอัดเวลาไม่มีอะไรทำ พุดมาก	2. ขาดการฝึกระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ มักมีวุฒิภาวะต่ำกว่าอายุ

วิธีการในการช่วยเหลือเด็กที่มีสมาธิบกพร่อง

เป้าหมายการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีสมาธิบกพร่องในชั้นเรียน มีแนวทางดังนี้

1. เพิ่มความสามารถด้านการเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสมาธิบกพร่องประสบผลสำเร็จด้านการเรียน และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
2. เพิ่มทักษะทางสังคม ที่จำเป็นต่อการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นของผู้เรียนสมาธิบกพร่อง
3. ลดพฤติกรรมปัญหาที่รบกวนการเรียนรู้ อันเป็นผลจากอาการของโรคสมาธิบกพร่อง
 - กิจกรรมในชั้นเรียน ระหว่างการทำงานอาจจะต้องกระตุ้นความสนใจเด็กให้มาอยู่กับงานเป็นระยะๆ บอกวิธีการทำงานที่ชัดเจน ลดสิ่งรบกวนในห้องเรียน เลื่อนให้เด็กมานั่งติดกับครู แบ่งงานให้เด็กทำถ้าเด็กติดตามงานไม่ได้ หลีกเลี้ยงการลงโทษที่รุนแรงหรือประณามเด็ก จัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้น่าสนใจ เด็กจะได้รับคำตำหนิ ต่อว่า ทั้งที่บ้านและโรงเรียน จนเกิดเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อตนเอง มีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก ดังนั้น ควรให้คำชื่นชม ให้กำลังใจเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ดี มอบหมายงานให้เด็กได้เคลื่อนไหวบ้าง เช่น ช่วยครูแจกสมุด/หนังสือ

- **กิจกรรมการให้การศึกษา** พูดคุยฝึกระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ค่อยๆ เพิ่มความรับผิดชอบ ติดตาม ให้กำลังใจ ชื่นชมเมื่อเริ่มทำได้ดี ฝึกเด็กให้มีสมาธิมากขึ้น ผ่านงานที่ต้องใช้สมาธิจากงานง่ายๆ ไปสู่งานที่ต้องใช้สมาธิมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มระยะเวลาทำงานให้นานขึ้น อย่าลืมนเสริมกำลังใจให้เด็ก ปฏิบัติต่อเด็กด้วยท่าทีสงบ เอาจริง พูดสั้นๆ ด้วยน้ำเสียงปกติ ช่วยซ่อมเสริมวิชาที่เด็กทำไม่ทันในชั้นเรียน

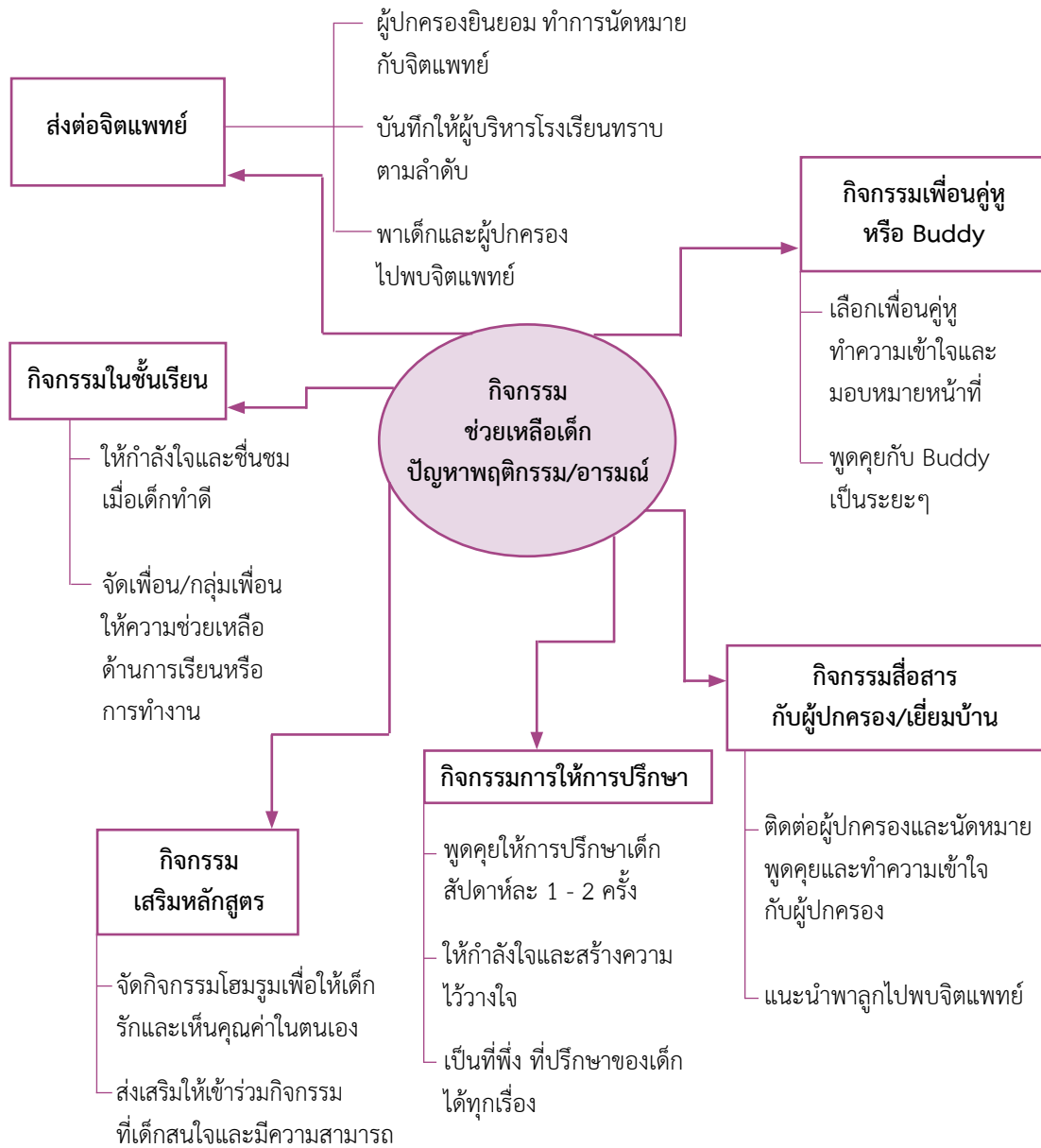
- **กิจกรรมเสริมหลักสูตร** ส่งเสริมให้ทำกิจกรรมที่เด็กสนใจ ซึ่งจะช่วยให้เรื่องสมาธิ และให้เด็กรู้สึกดีต่อตนเองในทางที่เหมาะสม จัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กระบายพลังที่มีอยู่ เช่น กีฬา ดนตรี

- **กิจกรรมเพื่อนคู่หู** ไม่ควรให้นั่งใกล้กับเพื่อนที่วอกแวกง่าย ใจร้อนเหมือนกัน ครูจัด Buddy ที่สมาธิดี มีความเข้าใจและยอมรับเด็ก ช่วยเหลือเรื่องการเรียน ติดตามหรือให้เด็ก จดการบ้านให้ครบ

- **กิจกรรมสื่อสารกับครอบครัว/เยี่ยมบ้าน** เป็นโอกาสที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา จะได้สัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ปกครองถึงการเลี้ยงดูลูกตั้งแต่เกิดจนถึงประวัติการศึกษาในระดับ ชั้นอนุบาลและประถมศึกษา และขอความร่วมมือให้ช่วยซ่อมเสริมบทเรียนที่เด็กทำไม่ทัน ถ้าสงสัย เป็นโรคสมาธิสั้น ควรแนะนำให้พามาปรึกษาแพทย์และปฏิบัติตามที่แพทย์แนะนำ ถ้าฝึกเด็กไม่สำเร็จอาจต้องใช้ยาช่วย ครูและครอบครัวร่วมมือดูแลการใช้ยาของเด็ก เด็กบางราย อาจจำเป็นต้องรับประทานยามื้อเที่ยงด้วย ซึ่งให้เห็นผลดีจากการรับประทานยา แนะนำไม่ให้เล่นเกม ให้ทำกิจกรรมอื่นทดแทน เช่น ดนตรี กีฬา ฯลฯ ฝึกความรับผิดชอบและมอบหมายภาระงาน ทางบ้านให้เด็กทำ จัดสภาพแวดล้อมที่สงบ ปราศจากสิ่งรบกวนให้เสียสมาธิ และความเป็นระเบียบ ในห้องส่วนตัวหรือมุมที่เด็กทำการบ้านพร้อมการดูแล กำกับ

- **กิจกรรมซ่อมเสริม** กรณีเด็กมีปัญหาการเรียนร่วมด้วย ครูช่วยซ่อมเสริมวิชา ที่เด็กไม่เข้าใจ ทำไม่ทันในชั้นเรียน ให้ทำการบ้าน ทำภาระงานต่างๆ ให้ครูจับคู่กับเพื่อนที่เรียนดี โดยเตรียมความพร้อมความเข้าใจเพื่อนคู่หูก่อน รวมทั้งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาประสานขอความร่วมมือกับครูประจำรายวิชาที่เกี่ยวข้องจัดสอนเสริมตอนเย็น โดยช่วยให้เด็กทำการบ้านให้เสร็จ ก่อนกลับบ้านทุกครั้ง โดยการสอนเสริมอาจมีรูปแบบของการสอนเสริม ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจได้ตลอดเวลา มีอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับครูและผู้เรียน
2. มีกฎกติกาที่ผู้เรียนช่วยกันคิดและสร้างขึ้นเพื่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้
 - 2.1 การตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนและเลิกเรียน ไม่เล่นกันในเวลาเรียน
 - 2.2 ถ้าผู้เรียนมีภารกิจจำเป็นไม่สามารถเข้าเรียนได้ต้องแจ้งให้ครูทราบ
3. เป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องสอดคล้องกับการเรียนในชั้นเรียน ซึ่งครูผู้สอนจะสังเกตว่าผู้เรียนยังขาดความเข้าใจในเรื่องใดก็จะมีแบบฝึกหัด และการอธิบายเพิ่มเติม เช่น การท่องคำศัพท์ การฝึกการเขียน การอ่าน ครูจะบันทึกพัฒนาการทางการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ด้วย
4. ประสานกับผู้ปกครองในการแจ้งการมาเรียนและพฤติกรรมมาเรียนของลูก
5. ประชุมครูผู้สอนเสริมเพื่อให้ครูผู้สอนเสริมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องพฤติกรรม การเรียนของผู้เรียนที่มีสมาธิสั้น การใช้สื่อ เทคนิคการสอนที่ใช้ได้ผลดี และส่งเสริมให้ครูผู้สอนรวบรวมสิ่งที่ได้เรียนรู้ในการดูแลสอนเสริมผู้เรียนที่มีสมาธิสั้น เขียนรายงานเป็นวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาตนเองด้านวิชาการต่อไป

การช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านพิการเรียนร่วม

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางการเห็น
นักเรียนที่บกพร่องทางการเห็น	1. เดินงุ่มง่าม ชน และสะดุดพลาตโดยไม่มีสาเหตุ 2. ก้มศีรษะ เอนศีรษะเมื่อมองสิ่งของที่วางอยู่ตรงหน้า 3. เมื่อมองภาพหรือสิ่งของต้องเดินเข้าไปมองใกล้ๆ 4. เบ่งตา หรีตา กอดตา หรือปิดตาข้างหนึ่งเมื่อใช้สายตา 5. ขยี้ตาหรือกะพริบตาถี่จนผิดปกติ หรือกลอกกลิ้งลูกตาไปมาบ่อยๆ 6. ขอบหรีตาและป้องแสงไม่ให้เข้าตา 7. ขอบตาแดง น้ำตาคลอ มีน้ำตาไหลเสมอ มีตุ่มหรือผื่นบนหนังตาและขอบตา 8. เคลื่อนศีรษะไปมาเพื่อหาจุดที่มองเห็นชัดที่สุด 9. มักใช้ประสาทสัมผัสที่เหลืออยู่ส่วนอื่นเพื่อสำรวจสิ่งของมากกว่าใช้สายตาไม่สามารถบอกรายละเอียดของภาพหรือสิ่งของได้	1. กรรมพันธุ์ (Heredity) เป็นโรคที่สืบทอดจากบิดามารดาป่วยา ตายาย มักจะเป็นโรคที่ป้องกันไม่ได้ เช่น โรคต่อกระจกชนิดเป็นมาแต่กำเนิด โรคตาเสื่อม (Retinal Pigmentosa) ประสาทตาเสื่อม (Opticatrophy) 2. บิดามารดาเป็นโรคบางอย่าง ซึ่งสามารถถ่ายทอดไปยังเด็กทำให้เด็กเกิดมามีตาไม่สมประกอบ อันอาจเกิดมาจากความผิดปกติของโครโมโซม 3. สาเหตุก่อนคลอด เกิดขึ้นขณะที่มารดาตั้งครรภ์ โดยเฉพาะ 3 เดือนแรก ขณะตั้งครรภ์มารดา มีอาการดังนี้ - เป็นหัดเยอรมัน มีผลต่อลูกตาของเด็ก เช่น ตาเล็กกว่าปกติ ตาฝ่อ ไม่มีลูกตา - เป็นโรคเกี่ยวกับเชื้อราในเลือด ทำให้เส้นประสาทตาของเด็กเกิดอาการอักเสบ มีผลทำให้เด็กมองไม่เห็นเมื่อคลอดออกมา - การคลอดก่อนกำหนด มักมีน้ำหนักรน้อย ตัวเหลืองต้องเข้าตู้อบ เมื่อต้องอยู่ในตู้อบนาน มีผลทำให้เด็กตาบอดได้ 4. สาเหตุขณะคลอด - การอักเสบทางช่องคลอดของมารดาที่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น หนองใน เชื้อรา เชื้อเริม - ได้รับความเจ็บจากการใช้เครื่องมือขณะแพทย์ทำการคลอด 5. สาเหตุหลังคลอด - ได้รับอุบัติเหตุจากวัตถุหรือสิ่งของ เช่น ลูกดอก มีด ดินสอ วัตถุระเบิด - ขาดสารอาหารหรือวิตามินเอ

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางการเห็น
	10. มีอาการปวดศีรษะ ปวดตา คลื่นไส้ ตาตาย คันทา 11. มองเห็นสิ่งของไม่ชัดเจน 12. ไม่สามารถบอกความแตกต่างของสีที่ใกล้เคียงกัน เช่น สีขาวกับสีเทา สีเขียวกับสีฟ้า	

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางการได้ยิน
นักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยิน	1. ไม่มีปฏิกิริยาต่อเสียงดัง เสียงพูด หรือเสียงดนตรี 2. ไม่ตอบสนองต่อเสียงเรียก 3. ไม่พูด แต่ใช้กิริยา ท่าทาง แทน 4. พูดไม่ชัด พูดเสียงปกติ พูดเสียงในระดับเดียวกันตลอด 5. ในการสนทนาจะมองปาก หรือจ้องหน้าผู้พูดตลอดเวลา 6. ตอบไม่ตรงคำถามหรือไม่ตอบคำถาม 7. พูดตามหรือเลียนเสียงพูดไม่ได้ 8. มีประวัติเป็นโรคหูน้ำหนวกเรื้อรัง	1. หูหนวกก่อนคลอด (Congenital Deafness) 1.1 หูหนวกที่เป็นกรรมพันธุ์ 1.2 หูหนวกที่ไม่เป็นกรรมพันธุ์ ได้แก่ - ขณะแม่ตั้งครรภ์อาจได้รับเชื้อไวรัส หัดเยอรมัน เยื่อหุ้มสมองอักเสบ และซิฟิลิส - อาจได้รับสารหรือยาที่เป็นอันตราย - เด็กขาดออกซิเจนเป็นเวลานานในขณะทำคลอด เด็กที่ต้องคลอดก่อนกำหนด - หูหนวกจากการคลอดคือศีรษะถูกบีบขณะคลอด เนื่องจากกระดูกเชิงกรานเล็ก หรือคีมจับศีรษะทารกไม่ถูกที่เป็นต้น - หูหนวกจากการเติบโตของอวัยวะหูผิดปกติ ทารกที่เกิดมาอาจไม่มีใบหู ไม่มีรูหูข้างเดียวหรือ 2 ข้าง เมื่อมีความพิการเกิดขึ้นกับอวัยวะหูส่วนใดส่วนหนึ่ง ทำให้หูหนวกได้เหมือนกัน 2. หูหนวกหลังคลอด (Acquired Deafness) หมายถึง ทารกที่เกิดมีอวัยวะและประสาทหูปกติ แต่ต่อมาภายหลังปรากฏว่าหูหนวกขึ้น เราเรียกหูหนวกหลังคลอด โอกาสที่จะทำให้หูหนวกจึงมีมากมาย ดังนี้

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางการได้ยิน
		2.1 หูหนวกจากโรคระบบประสาท เช่น ป่วยเป็นโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ 2.2 หูหนวกจากโรคติดต่อ เช่น ภายหลังจากการป่วยด้วยโรคหัวใจ ไข้หวัดใหญ่ คางทูม หัดเยอรมัน อาจมีอาการหูหนวก 2.3 หูหนวกร่วมกับโรคต่อมไร้ท่อ เช่น โรคต่อมพิทูอิทารี มีอาการหูหนวกร่วมด้วย 2.4 หูหนวกจากพิษยาและสารเคมี เมื่อผู้ป่วยได้รับยาที่เป็นพิษต่ออวัยวะหูส่วนในและประสาทหู เช่น ควินิน ยาสเตร็ปโตมัยซิน และยาคานามัยซิน 2.5 หูหนวกจากโรคหู คอ จมูก อวัยวะของหู คอ จมูก ติดต่อกันและอยู่ใกล้เคียงกันมาก เมื่ออวัยวะดังกล่าวเกิดโรคมักกระทบกระเทือนถึงกันและกัน จะทำให้หูหนวกได้ 2.6 หูหนวกจากภยันตรายต่ออวัยวะหูและประสาทหู เช่น การตกเปต ตกบันได ตกจากที่สูง นอกจากศีรษะได้รับความกระทบกระเทือนแล้ว กระดูกขมับแตกร้าว หรือถูกตบที่หูอย่างแรงทำให้หูหนวกได้ 2.7 เสียงดังต่างๆ เช่น เสียงฟ้าผ่า เสียงระเบิด เสียงปืน เสียงเครื่องบิน ฯลฯ ถ้าหากได้รับการรบกวนอยู่เสมอและเป็นเวลานานจะทำให้หูพิการได้

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางสติปัญญา
นักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา	1. ไม่พูดหรือพูดได้แต่ไม่ชัด 2. ใช้ภาษาไม่สมวัย 3. มักทำตามคำสั่งไม่ได้ ทำตามคำสั่งต่อเนื่อง 2 คำสั่งขึ้นไปได้ยาก สับสนง่าย 4. ลืมง่าย จำในสิ่งที่เรียนแล้วไม่ได้ 5. เรียนรู้บทเรียนได้ช้า ต้องเรียนซ้ำแล้วซ้ำอีก 6. ชอบทำอะไรซ้ำๆ ในลักษณะเดิม 7. ชอบลอกเลียนแบบผู้อื่นโดยไม่ใช้ความคิดของตนเอง 8. ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ต่ำกว่าวัย 9. ชอบเล่นกับเด็กที่อายุน้อยกว่า 10. นำทักษะที่เคยเรียนรู้แล้วไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้น้อย 11. ตอบสนองสิ่งต่างๆ ช้า และไม่เหมาะสมกับวัย 12. มีปัญหาในการอ่าน การเขียน การสรุปความ การคิดคำนวณ 13. สับสน วอกแวกง่าย ไม่สนใจสิ่งที่อยู่รอบตัว 14. ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล 15. ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน	ส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุสาเหตุที่ชัดเจนได้ (ร้อยละ 30 - 50) มักเกิดจากหลายสาเหตุ เป็นปัจจัยร่วมกัน ทั้งปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยทางจิตสังคม 1. ปัจจัยทางชีวภาพ เป็นสาเหตุได้ตั้งแต่ขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด และหลังคลอดมักพบมีความผิดปกติอื่นร่วมด้วย สาเหตุ ได้แก่ โรคทางพันธุกรรม การติดเชื้อ การได้รับสารพิษ การขาดออกซิเจน การขาดสารอาหาร การเกิดอุบัติเหตุต่างๆ 2. ปัจจัยทางจิตสังคม เช่น ขาดการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ถูกทอดทิ้ง ครอบครัวแตกแยก ฐานะยากจนอยู่ในภาวะแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย ต่อการเรียนรู้ ขาดความกระตือรือร้น ขาดแรงจูงใจที่ดี

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางร่างกาย
นักเรียนที่บกพร่องทางร่างกาย	1. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ นักเรียนที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมประกอบมาแต่กำเนิด อุบัติเหตุ และโรคติดต่อ 2. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ นักเรียนที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัว ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องและเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ	สาเหตุของความบกพร่องทางร่างกายแต่กำเนิด มักมีสาเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1. สาเหตุระหว่างมารดาตั้งครรภ์ เป็นช่วงที่ทารกในครรภ์กำลังมีการพัฒนาโครงสร้างของร่างกายและอวัยวะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ช่วง 3 เดือนแรก ถ้ามีความผิดปกติของการตั้งครรภ์ระยะนี้อาจทำให้ทารกที่คลอดออกมามีความพิการได้ ตัวอย่างได้แก่ มารดาเป็นหัดเยอรมัน หรือมีประวัติไข้ยาหรือรักษาด้วยยา สูบบุหรี่ยาหรือติดเหล้า มารดาเป็นโรคเบาหวาน มารดาได้รับบาดเจ็บหรือการกระทบกระแทกที่หน้าท้อง มารดาได้รับแสงกัมมันตรังสีหรือสารพิษที่เป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของเด็ก หรือภาวะทุโภชนาการทำให้ขาดสารอาหาร 2. สาเหตุจากโรคทางพันธุกรรม มีการถ่ายทอดความผิดปกติมาทางสายเลือด เด็กในครรภ์อาจดิ้นไม่แรงหรือไม่ดิ้น เนื่องจากมีความผิดปกติของร่างกาย เช่น มีภาวะไขสันหลังฝ่อ หรือเป็นโรคข้อยึดติด หรือเป็นอัมพาตของขา เนื่องจากมีความผิดปกติของการสร้างกระดูกสันหลังที่มาห่อหุ้มไขสันหลังในระดับสูง เด็กอาจเป็นโรคกระดูกอ่อนหักง่ายหรือโรคกล้ามเนื้อพิการ 3. ความผิดปกติระหว่างคลอดหรือหลังคลอด ภาวะแทรกซ้อนระหว่างการคลอด เช่น คลอดยาก คลอดโดยการใช้นิ้วหรือมือหรือผ่าตัดคลอด คลอดท่าก้น คลอดก่อนกำหนดหรือหลังกำหนด เด็กมีปัญหาเรื่องการหายใจหลังคลอดหรืออาจมีเลือดออกในสมอง ทำให้มีความผิดปกติของสมอง เด็กอาจแสดงอาการหายใจลำบาก ตัวอ่อนปวกเปียก ไม่กลืนนม มีอาการชักหรือซีม เด็กที่คลอดก่อนกำหนดหรือมีน้ำหนักตัวน้อย เป็นสาเหตุของสมองพิการชนิดเกร็งได้ ส่วนเด็กที่มีน้ำหนักตัวมากอาจได้รับอันตรายระหว่างคลอด ทำให้เกิดการบาดเจ็บต่อสมองและไขสันหลังหรือกลุ่มเส้นประสาทเบรเคียล เด็กที่มีอาการตัวเหลืองหลังคลอดอาจทำให้พิการชนิดเคลื่อนไหวผิดปกติ

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางร่างกาย
		สาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการทางกายและการเคลื่อนไหวภายหลัง สาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ภายหลัง ได้แก่ อุบัติเหตุที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสมอง ไขสันหลัง และแขนขา เช่น อุบัติเหตุจากการจราจร การตกจากที่สูง การถูกทำร้าย ภาวะถูกไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก ภาวะการอักเสบ หรือติดเชื้อของสมองเยื่อหุ้มสมอง ไขสันหลัง เนื้องอกของสมอง และไขสันหลังหรือกระดูก โรคข้ออักเสบ รูมาตอยด์ โรคเลือด ทำให้มีเลือดออกในข้อใหญ่ๆ ก่อให้เกิดความพิการ

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางการเรียนรู้
นักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้	1. มีความบกพร่องทางการพูดและการสื่อสาร มีปัญหาในการเรียนวิชาทักษะ การสร้างแนวความคิดรวบยอด การทดสอบผลการเรียนให้ผลไม่แน่นอนอยากแก่การพยากรณ์ มีความบกพร่องทางการรับรู้ ทางการเคลื่อนไหว มีอารมณ์ไม่คงที่ โยกตัวหรือผงกศีรษะบ่อยๆ มีพัฒนาการทางร่างกายไม่คงที่ มีพฤติกรรมไม่คงเส้นคงวา เสียสมาธิง่าย แสดงพฤติกรรมแปลกๆ มีปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน การบกพร่องทางการอ่าน จำตัวอักษรไม่ได้ จำตัวอักษรได้แต่อ่านเป็นคำไม่ได้ ความสามารถในการอ่านต่ำกว่านักเรียนอื่นในชั้นเดียวกัน ระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยหรือสูงกว่าเกณฑ์ เข้าใจภาษาได้ดีหากได้ฟังหรือมีคนอ่านให้ฟัง อ่านคำโดยสลับตัวอักษร ไม่เข้าใจว่าตัวอักษรใดมาก่อน - หลัง เด็กบางคนมีความไวในการฟัง เด็กบางคนอาจมีความไวในการใช้สายตา มีความยากลำบากในการจำรูปพยัญชนะ และการอ่านพยัญชนะในการแยกแยะเสียง เช่น การแยกแยะเสียง บ ป พ ในการจำรูปสระและการอ่านสระ การออกเสียงคำไม่ชัดหรือไม่ออกเสียงบางเสียง บางครั้งออกเสียงรวบคำ	1. ความผิดปกติของสมองซีกซ้าย ซึ่งโดยปกติสมองซีกซ้ายจะควบคุมการแสดงออกทางด้านภาษา และสมองซีกซ้ายจะมีขนาดโตกว่าซีกขวา แต่เด็ก LD จะมีขนาดของสมองซีกซ้ายและซีกขวาเท่ากัน 2. มีการศึกษา พบว่าเด็กที่คลอดก่อนกำหนด เด็กแรกเกิดที่มีน้ำหนักตัวน้อยกว่ามาตรฐานมาก และเด็กที่มีไข้สูงหรือขาดออกซิเจน ทำให้มีผลต่อสมอง และมีความเสี่ยงในการเป็น LD

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางการเรียนรู้
	“ไม่สามารถอ่านคำได้ถูกต้อง เช่น การอ่านคำที่มีวรรณยุกต์ การอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา อ่านคำโดยสลับตัวอักษร เช่น “นก” เป็น “กน” “งาน” เป็น “นาง” ไม่สามารถอ่านข้อความหรือประโยคได้ถูกต้อง เช่น อ่านข้ามคำ อ่านตกหล่น อ่านเพิ่มคำ อ่านสลับคำ ไม่สามารถเรียงลำดับจากเรื่องที่อ่านได้ จับข้อเท็จจริงจากเรื่องที่อ่านไม่ได้ จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านไม่ได้ 2. การบกพร่องทางการเขียน ไม่สามารถลอกคำที่ครูเขียนบนกระดานลงบนสมุดได้ เขียนประโยคตามครูไม่ได้ ไม่สามารถแยกรูปทรงทางเรขาคณิตได้ เรียงคำไม่ถูกต้อง มีความยากลำบากในการเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเลขไทย เช่น เด็กจะลากเส้นวนๆ ไม่รู้ว่าจะม้วนหัวเข้าในหรือออกนอก ขีดวนๆ ซ้ำๆ เขียนพยัญชนะ สระ และเลขไทยกลับด้านคล้ายมองจากกระจกเงา มีความสับสนในการเขียนพยัญชนะ และเลขไทยมีลักษณะคล้ายกันเช่น ค - ด, น - ม, พ - ผ, ๓ - ๗, ๔ - ๕ เขียนด้วยลายมือที่อ่านไม่ออก เขียนเรียงลำดับพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ในคำผิดตำแหน่ง เช่น “ปลา” เป็น “ปาล” “หมู” เป็น “หุม” “กล้วย” เป็น “กัลวย” เขียนไม่ได้ใจความ เขียนหนังสือ ลอกใจทย์จากกระดานช้าเพราะกลัวสะกดผิด เขียนไม่ตรงบรรทัด เขียนต่ำหรือเหนือเส้นขนาดตัวอักษรไม่เท่ากัน ไม่เว้นขอบกระดาษ ไม่เว้นช่องไฟ จับดินสอหรือจับปากกาแน่นมาก ลบบ่อยๆ เขียนทับคำเดิมหลายครั้ง เขียนตัวหนังสือตัวโต 3. การบกพร่องทางด้านคณิตศาสตร์ มีปัญหาในการบอกความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง ไม่เข้าใจความหมายของจำนวน ไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ได้ยินกับสิ่งที่มองเห็น ไม่เข้าใจปริมาณเมื่อขนาดเปลี่ยนไป ทำเลขไม่ได้ ไม่ว่าจะ เป็นบวก ลบ คูณ หาร เพียงอย่างเดียวหรือ ทั้ง 4 อย่าง ไม่เข้าใจความหมายของตัวเลขที่นำมาเรียงกัน	3. พันธุกรรม พบว่าเด็กที่มีปัญหาการอ่านบางราย มีความผิดปกติของโครโมโซมคู่ที่ 15 และมีสมาชิกในครอบครัวเคยเป็น LD โดยที่พ่อแม่บางคนเล่าว่า เมื่อตอนเด็กๆ ตนเคยมีลักษณะคล้ายๆ กัน แต่ใช้ความพยายามจึงผ่านมาได้ 4. ผลจากสิ่งแวดล้อม เช่น แม่ได้รับสารพิษขณะตั้งครรภ์ ที่พบมากได้แก่ สารตะกั่ว หรือเมื่อเด็กคลอดมา ได้รับประทานอาหาร น้ำดื่ม ที่มีสารตะกั่วเจือปน ซึ่งสารตะกั่วเหล่านี้อาจได้รับการปนเปื้อนมาจากสีทาบ้าน ไอเสียรถยนต์ หรือท่อน้ำประปาเก่าๆ ที่มีสนิม สารตะกั่วนี้จะเข้าไปทำลายเซลล์สมองบางส่วน นอกจากสารพิษที่ได้รับในชีวิตประจำวันแล้ว การได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พัฒนาการทางสมองของเด็กไม่สมบูรณ์ และเสี่ยงต่อการเป็น LD ได้

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางการเรียนรู้
	ทางคณิตศาสตร์ ไม่สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนในการคำนวณได้ ไม่เข้าใจในการอ่านแผนและกราฟ มีปัญหาในการทำเลขโจทย์ ไม่เข้าใจเกี่ยวกับค่าประจำตำแหน่ง เช่น จะไม่รู้ว่าเลข “3” ในจำนวนต่อไปนี่ 23, 38, 317 มีค่าแตกต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลทำให้มีความยุ่งยากในการบวก ลบ คูณ หาร จำนวน และไม่สามารถหาคำตอบที่ถูกต้องได้ไม่สามารถจำ และเขียนสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้ เช่น “+ แทน การบวก” “- แทนการลบ” “× แทน การคูณ” และ “÷ แทน การหาร”	

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางพฤติกรรม/อารมณ์
นักเรียนที่บกพร่องทางพฤติกรรม/อารมณ์	1. บ่นหรืออ้างว่าไม่สบาย หรือแสดงอาการเจ็บป่วยโดยไม่พบสาเหตุ 2. ลักษณะของที่บ้าน ที่โรงเรียน หรือที่อื่น 3. ไม่พบพูดคุยกับเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิด ปฏิเสธทุกคนที่เกี่ยวข้อง 4. ไม่เคารพยำเกรงผู้อื่น ฝ่าฝืนกฎระบบของโรงเรียนหรือสังคม ช่มชู้คุกคามผู้อื่น 5. ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นเสมอ ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ก่อแค้น เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น 6. ขาดความมั่นใจในตนเอง หลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ต้องเผชิญจนขาดทักษะการเข้าสังคม 7. อาการขาดสมาธิ (Inattention) ประกอบด้วย 9 อาการ - มีความเลินเล่อในการทำกิจกรรมหรือการทำงานอื่นๆ และมักจะละเลยในรายละเอียด - ไม่มีสมาธิในการทำงานหรือการเล่น - ดูเหมือนไม่ตั้งใจ/ไม่สนใจเมื่อมีคนพูดด้วย	1. การทำงานที่ไม่ปกติของระบบประสาทชีววิทยาภายในร่างกาย อันได้แก่ สมองส่วนหน้า (Frontal Lobe of Cerebral Hemisphere) ทำงานน้อยกว่าปกติ ซึ่งสมองส่วนนี้เป็นสมองส่วนที่ควบคุมความคิด การเกิดสมาธิ การจัดระเบียบและการทำกิจกรรมแบบมีจุดมุ่งหมาย ส่วนความผิดปกติอีกประการหนึ่งก็คือ การเกิดปัญหาของการหลั่งสารเคมีในสมอง ที่เรียกว่า Dopamine และ Norepinephrine ซึ่งเป็นสารเคมีในสมองที่ช่วยกระตุ้นทำให้มีการเคลื่อนไหว ไม่สามารถทำงานได้อย่างเป็นปกติ

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางพฤติกรรม/อารมณ์
	- ทำกิจกรรมไม่เสร็จ ทำตามคำสั่งไม่จบ - มีความลำบากในการจัดระเบียบงานหรือกิจกรรมที่ทำ - หลีกเลียงงานที่ต้องใช้สมาธิ - ทำของหายบ่อยๆ - วอกแวกง่าย - ซ้ำลิ้มเป็นประจำ 8. อาการซนไม่อยู่นิ่ง (Hyperactivity) ประกอบด้วย 6 อาการ - นั่งไม่นิ่งขยับไปมา บิดตัวไปมา - ลุกจากที่นั่งในห้องเรียนหรือในที่อื่นที่ต้องนั่ง - วิ่งปีนปายในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม (มีอาการกระวนกระวาย กระสับกระส่าย) - ไม่สามารถเล่นเงียบๆ คนเดียวได้ - เคลื่อนไหวตลอดเวลา - พูดมากเกินไป 9. อาการหุนหันพลันแล่น (Impulsiveness) ประกอบด้วย 3 อาการ - ไม่อดทนรอคอย - พูดโพล่งออกมาในขณะที่ยังถามไม่จบ - พูดแทรกขัดจังหวะการสนทนาหรือการเล่น	เนื่องจากการขาดหรือมีสารเคมีดังกล่าวในปริมาณที่ไม่สมดุล และจะส่งผลให้แสดงพฤติกรรมผิดปกติจนไม่สามารถหยุดการกระทำได้ 2. การเป็นโรครูมิแพ้ การที่สมองของเด็กได้รับความกระทบกระเทือนระหว่างการคลอด หรือได้รับการติดเชื้อหลังคลอด 3. การที่เด็กได้รับสารเคมีที่เป็นอันตรายต่างๆ เช่น สารตะกั่ว 4. การอบรมเลี้ยงดู

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กมีความบกพร่องทางการพูด/ภาษา
นักเรียนที่บกพร่องทางการพูด/ภาษา	1. ความผิดปกติของการออกเสียง (Articulation) คิดเป็นประมาณร้อยละ 70 - 80 มีตั้งแต่พูดไม่ชัดจนถึงความบกพร่องในการแปร่งภาษาพูดอย่างรุนแรง โดยมีสาเหตุมาจากพยาธิทางสมองหรืออวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการพูด เป็นผลที่ทำให้ไม่สามารถพูดให้คนอื่นเข้าใจได้เลย เช่น พูดคำว่าเหม็น เป็น เห็น สับปะรด เป็น สับ - รด กิน เป็น กิ่ง แต่เนื่องจากความสามารถในการออกเสียงบางเสียง เช่น เหม็น เป็น เหม้ง อาจจะซ้ำสำหรับเด็กบางคน ควรพิจารณาถึงวุฒิภาวะของเด็กก่อนที่จัดให้เด็กได้รับการบำบัดอย่างเป็นทางการ 2. ความคล่องในการพูด ปัญหาเกี่ยวกับความคล่องในการพูดของเด็กคือการพูดติดอ่าง ปัญหาการสื่อสารนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ประมาณร้อยละ 10 ของเด็กวัย 5 - 10 ขวบมักจะพูดติดอ่าง และส่วนใหญ่จะพบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง ไม่มีใครทราบสาเหตุของการพูดติดอ่างที่แน่ชัด แต่มีเหตุผลหลายประการที่เชื่อถือได้คือ การที่พ่อแม่พยายามให้ลูกพูดถูกต้องตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มแรก เมื่อลูกพูดไม่ถูกต้องก็พยายามแก้ไขให้ลูกพูดให้ถูกเสมอและบ่อยๆ จนในที่สุดเด็กก็เริ่มที่จะลังเลและกลัวพูดผิดเมื่อจะพูด เป็นผลให้เด็กเริ่มติดอ่างหรือในครอบครัวที่ใช้ภาษาพูด 2 ภาษาปนกัน ทำให้เกิดความลำบากที่จะพูด และเอา 2 อย่างมาปนกันจนไม่รู้ที่จะพูดภาษาไหน ผลสุดท้ายทำให้เกิดการติดอ่างในเวลาพูดได้อีกสาเหตุหนึ่งคือ การที่พ่อแม่พยายามเปลี่ยนลูกจากการถนัดซ้ายเป็นการถนัดขวา กล่าวคือ สมอที่ควบคุมการใช้มือจะควบคุมการพูดด้วย จึงเป็นการลำบากที่เด็กเล็กๆ จะปรับตัวได้ ดังนั้น อาจทำให้ติดอ่างได้ 3. เสียงผิดปกติ (Voice Disorders) ความผิดปกติของเสียงอาจจะมีมาจากกล่องเสียงหรือหลอดเสียง ซึ่งต้องได้รับการตรวจรักษาจากแพทย์เฉพาะทาง การตรวจวินิจฉัยความผิดปกติของเสียงเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยาก ดังนั้น การวินิจฉัยต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญและต้องใช้เครื่องมือเฉพาะ	1. สาเหตุจากการบกพร่องทางการได้ยิน เช่น ประสาทหูพิการ ทั้ง 2 ข้าง 2. สติปัญญาต่ำ 3. สภาวะอารมณ์และจิตใจผิดปกติ เช่น การถูกทอดทิ้ง ถูกทำร้าย 4. ระบบประสาทส่วนกลาง การบาดเจ็บทางสมอง สมองผิดปกติ 5. ขาดการกระตุ้นทางภาษา และการพูดที่เหมาะสม 6. สาเหตุจากการบกพร่องทางร่างกาย เช่น ปากแหว่ง เพดาน โหน

ลักษณะของปัญหา	ลักษณะที่ครูสังเกตเห็น	สาเหตุที่เด็กเป็นบุคคลออทิสติก
นักเรียนที่เป็นบุคคลออทิสติก	1) ความบกพร่องในการมีปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ 1. ไม่มองสบตา 2. ไม่ชอบการโอบกอด 3. ไม่เลียนแบบการเล่นของเด็กอื่น 4. มองผ่านหรือมองคนอื่นเหมือนไม่รับรู้ว่ามีคนอยู่ตรงนั้น 5. แยกตัวออกจากกลุ่ม 6. ยึดมั่นเรื่องที่สนใจเรื่องเดียว 7. รู้สึกวิตกกังวลเมื่อเปลี่ยนกิจกรรมที่ทำอยู่เป็นประจำ 8. เรียงลำดับวัตถุในแบบเดิมๆ หากมีการเคลื่อนย้ายจะไม่พอใจ 9. หัวเราะหรือร้องไห้โดยไม่มีเหตุผล 10. ชนผิดปกติ หรือนั่งนิ่งผิดปกติ 11. ชอบเล่นหมุนวัตถุ ปั่นวัตถุ 2) ความบกพร่องในการสื่อความหมาย ได้แก่ 1. ไม่สามารถพูดออกเสียงเป็นคำที่มีความหมาย 2. ใช้ท่าทางแทนที่จะใช้คำพูดเมื่อต้องการสิ่งใด 3. พูดเลียนเสียงผู้พูด ทวนคำหรือวลี 4. พูดคำซ้ำต่างๆ จากหนังสือหรือสิ่งที่เคยได้ยินมา เช่น พูดตามโฆษณาทีวี 5. ไม่สามารถเริ่มต้นบทสนทนากับเพื่อนหรือผู้ใหญ่ได้ 6. ไม่ตอบสนองเสียงเรียก ทำคล้ายไม่ได้ยิน 3) การแสดงออกทางพฤติกรรมที่ผิดปกติ ได้แก่ 1. มีพฤติกรรมซ้ำๆ 2. สะบัดนิ้วมือหรือเล่นมือประจำ 3. จ้องมองมือหรือวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบตัวครั้งละ 5 วินาทีหรือนานกว่านั้น 4. หมุนตัว นั่ง หรือโยกตัวไปมาเป็นวงกลม 5. นั่งหรือยืนโยกหน้า โยกหลัง 6. เดินเขย่งปลายเท้า 7. วิ่งถลาหรือพุ่งตัวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็วจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง	1. ปัจจัยทางชีววิทยา เช่น พบความผิดปกติของยีนบางตำแหน่ง 2. ความไม่สมดุลของสารเคมีในสมอง 3. ปัจจัยด้านระบบประสาท ได้แก่ ความผิดปกติของคลื่นไฟฟ้าสมอง 4. ปัจจัยการตั้งครรรภ์หรือคลอด 5. การทำงานที่บกพร่องของสมองส่วนหน้า (Frontal lobe) ซึ่งทำหน้าที่จัดการระบบและขั้นตอนการคิด การตัดสินใจ และสมองเล็กส่วนซีรีเบลลัม (Cerebellum) ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและการทรงตัว

1. การดำเนินการโดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

สามารถดำเนินการดังนี้

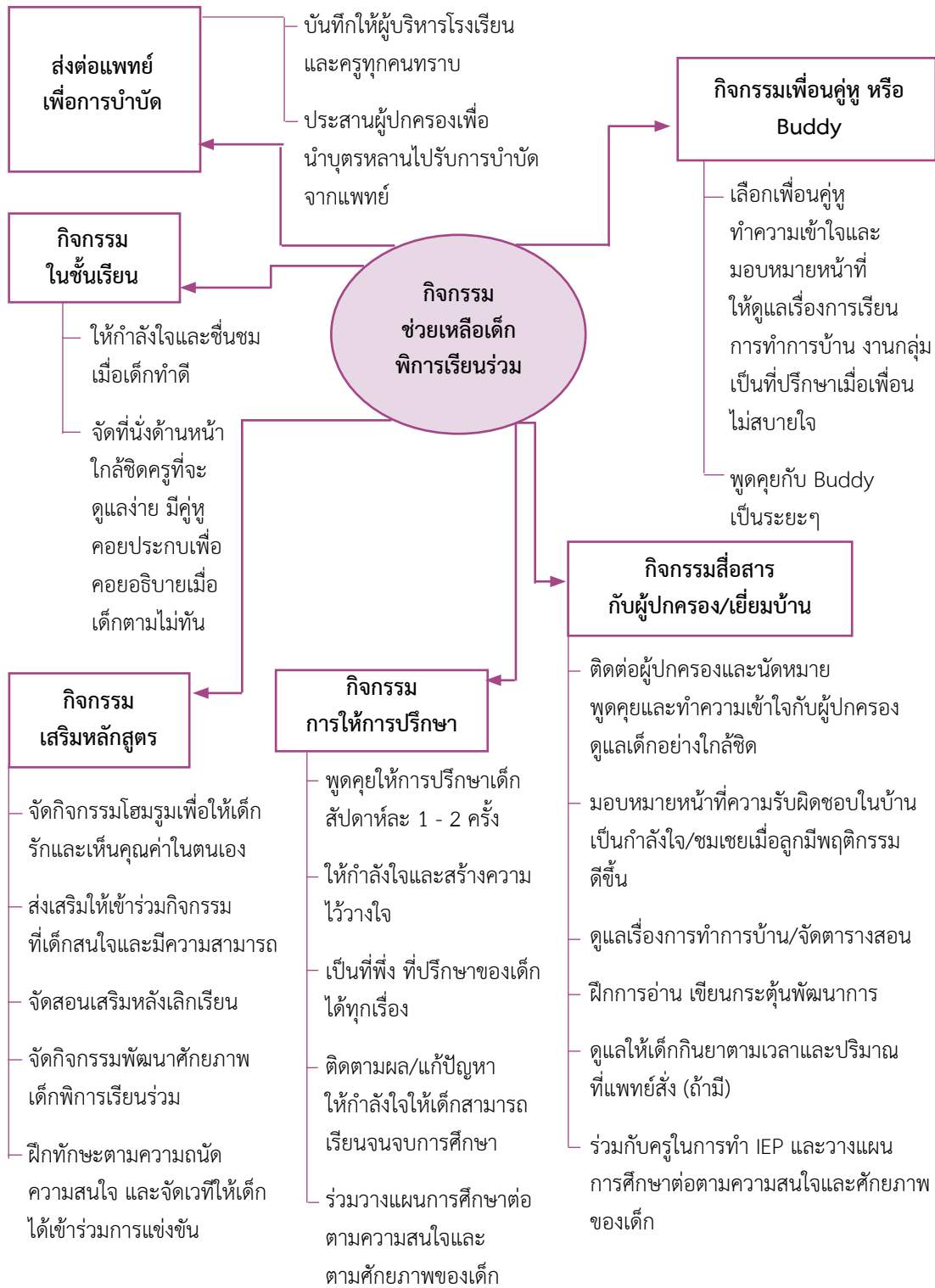
- 1) **กิจกรรมเพื่อนคู่หู** จัดเพื่อนคู่หูหรือ Buddy พุดคุยให้กำลังใจ และทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยรายงานให้ครูทราบเป็นระยะ
- 2) **กิจกรรมเยี่ยมบ้าน** ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรเยี่ยมบ้าน พุดคุยทำความเข้าใจกับพ่อแม่ ไม่ตำหนิ ว่ากล่าวลูก ควรให้กำลังใจ รับฟัง และให้คำปรึกษาลูกอย่างไม่มีเงื่อนไข ควรพาลูกไปปรึกษาจิตแพทย์เพื่อบำบัดรักษา และไปตามแพทย์นัดอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
- 3) **กิจกรรม Case Conference** ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรแจ้งให้ครูในระดับ/ครูที่สอนรับทราบเพื่อการให้ความช่วยเหลือเด็ก
- 4) **กิจกรรมการให้การปรึกษา** ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างใกล้ชิด เข้าใจและรับรู้ความคิดความรู้สึกของเด็ก ไม่ตำหนิหรือแสดงความกังวล ให้เด็กได้ระบายความคิดความรู้สึก เป็นผู้ที่ได้ใจไว้วางใจและรักษาความลับของเด็ก ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาตระหนักถึงข้อจำกัดของเด็กในการทำกิจกรรม มีการพุดคุยกับเด็กถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยท่าทีที่สงบ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาให้การช่วยเหลือด้วยความจริงใจ ไม่รู้เร้า ไม่ตำหนิ หรือตัดสินว่าถูกหรือผิด ให้เด็กได้มีโอกาสระบายถึงความรู้สึก เพื่อให้เด็กได้ไว้วางใจ เอาใจใส่อย่างจริงจิงในสิ่งที่เด็กพุดและความรู้สึกของเด็ก
- 5) **กิจกรรมในชั้นเรียน** พุดชื่นชมเมื่อเด็กทำได้ เช่น “มีอะไรบอกครูได้ ครูเป็นห่วงหนูนะ งานที่ครูบอกไปทำได้ไหม รู้เรื่องที่ครูสอนไหม” เป็นต้น ไม่ควรตำหนิ ทำโทษ หรือมองว่าเป็นนิสัยไม่ดี
- 6) **กิจกรรมเสริมหลักสูตร** ใช้โฮมรูมจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนยังมีคุณค่า เป็นการเพิ่มการสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นแทนที่จะโดดเดี่ยวเหงาหงอยตามลำพัง เริ่มจากกิจกรรมที่เด็กมีศักยภาพที่จะทำได้ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาอาจทำหนังสือแจ้งครูในระดับ พอสั่งเขป และระบุความต้องการของเด็กที่อยากให้ครูช่วยเหลือ
- 7) **กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง** การส่งเสริมศักยภาพครอบครัว ครอบครัวเข้มแข็งคือพลังแห่งความสำเร็จ ครอบครัวควรมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการดูแล เห็นความสำคัญของการฝึกฝนทักษะต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ให้คำปรึกษาสำหรับครอบครัว เพื่อลดความเครียดของครอบครัว ให้ข้อมูลและทางเลือกต่างๆ ในการตัดสินใจและให้กำลังใจ

2. การดำเนินการโดยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเรียนร่วม

สามารถดำเนินการ

ดังนี้

- 1) การคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ประสานกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ในการคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
- 2) จัดการเรียนการสอน โดยใช้ IEP

บทที่ 5

การประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในส่วนของการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไว้ ดังนี้

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2556) ได้มีการกำหนดมาตรฐานการแนะแนวที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาคุณภาพการแนะแนวและการประเมินงานแนะแนวไว้จำนวน 3 ด้าน 6 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ได้ระบุไว้ในมาตรฐานที่ 4 สถานศึกษาจัดบริการแนะแนวและส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยมีคำอธิบาย เกณฑ์การพิจารณา เกณฑ์การให้คะแนน และข้อมูลที่ใช้ในการประกอบการพิจารณาไว้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) ได้มีการกำหนดแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาไว้จำนวน 5 ด้าน 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ได้ระบุไว้ในมาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ในตัวบ่งชี้ที่ 10.6 จัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคน โดยมีคำอธิบายประเด็นการพิจารณา ระดับคุณภาพ วิธีการเก็บข้อมูล/แหล่งข้อมูลไว้อย่างชัดเจน

สำหรับรายละเอียดแนวทางดำเนินการประเมินคุณภาพมาตรฐานการแนะแนว และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีดังนี้

การประเมินคุณภาพมาตรฐานการแนะแนว ของสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย	การประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษาจัดบริการแนะแนว และส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อย่างรอบด้าน ตัวบ่งชี้ที่ 10.6 จัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคน
คำอธิบาย ส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึงสถานศึกษามีครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนวประสานและช่วยเหลือการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน/ผู้เรียนของสถานศึกษา	คำอธิบาย สถานศึกษาจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ทุกคนด้วยความเสมอภาคอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง นำข้อมูลผลการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล มาวางแผนปรับปรุงส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ความถนัด ความสนใจ ความพร้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกัน สามารถเรียนรู้ พัฒนาดตนเองได้และ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
เกณฑ์การพิจารณา สถานศึกษามีครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่ประสาน และช่วยเหลือการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน/ผู้เรียนของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1. ประสานช่วยเหลือการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2. ประสานช่วยเหลือการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน 3. ประสานช่วยเหลือการพัฒนาผู้เรียน 4. ประสานช่วยเหลือการแก้ไขผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา 5. ประสานช่วยเหลือการส่งต่อ	ประเด็นการพิจารณา 1. แผนงาน โครงการ กิจกรรมเกี่ยวกับระบบ การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 2. การมอบหมายความรับผิดชอบผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3. การสำรวจข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย 4. การคัดกรองและจำแนกผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม ตามสภาพ 5. การจัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข และพัฒนาผู้เรียน ตามสภาพอย่างเหมาะสม 6. การประเมินผลการจัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข และพัฒนาผู้เรียน 7. การประสานและส่งต่อการแก้ไขและพัฒนาผู้เรียน แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 8. ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพมาตรฐานการแนะแนว ของสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย	การประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
เกณฑ์การให้คะแนน 1 คะแนน หมายถึง มีการดำเนินงาน 2 ข้อ ใน 5 ข้อ 2 คะแนน หมายถึง มีการดำเนินงาน 3 ข้อ ใน 5 ข้อ 3 คะแนน หมายถึง มีการดำเนินงาน 4 ข้อขึ้นไป	ระดับคุณภาพ ระดับ คำอธิบายระดับคุณภาพ 5 - สถานศึกษามีการดำเนินการครบทุกรายการ ผู้เรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ได้อย่างเหมาะสม - สามารถแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนได้บรรลุ เป้าหมายในระดับที่พึงพอใจ มากกว่า ร้อยละ 80 ขึ้นไป 4 - สถานศึกษามีการดำเนินการครบทุกรายการ ผู้เรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือได้ อย่างเหมาะสม - สามารถแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนได้บรรลุ เป้าหมายในระดับที่พึงพอใจ ร้อยละ 70 - 79 3 - สถานศึกษามีการดำเนินการครบทุกรายการ ผู้เรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ได้อย่างเหมาะสม - สามารถแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนได้บรรลุ เป้าหมายในระดับที่พึงพอใจ ร้อยละ 60 - 69 2 - สถานศึกษามีการดำเนินการครบทุกรายการ หรือผู้เรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ได้ไม่เหมาะสม - สามารถแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนได้บรรลุ เป้าหมายในระดับที่พึงพอใจ ร้อยละ 50 - 59 1 - สถานศึกษามีการดำเนินการไม่ครบทุกรายการ หรือผู้เรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือได้ไม่เหมาะสม - สามารถแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนได้บรรลุ เป้าหมายในระดับที่พึงพอใจ น้อยกว่าร้อยละ 50

การประเมินคุณภาพมาตรฐานการแนะแนว ของสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย	การประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา				
ข้อมูลประกอบการพิจารณา หลักฐานที่แสดงถึงสถานศึกษามีครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่ประสานและช่วยเหลือการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียนของสถานศึกษาประกอบด้วย 1. ประสานช่วยเหลือการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2. ประสานช่วยเหลือการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน 3. ประสานช่วยเหลือการพัฒนาผู้เรียน 4. ประสานช่วยเหลือการแก้ไขผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา 5. ประสานช่วยเหลือการส่งต่อ หลักฐานดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ - เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประสาน และช่วยเหลือการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษา เช่น - เอกสารรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียน - รายงานผลการประชุมภาคีเครือข่าย - เอกสารข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล - เอกสารการคัดกรอง - บันทึกการให้การปรึกษา - บันทึกการติดตามผล - บันทึกการส่งต่อ - บันทึกการประชุมผู้ปกครอง - บันทึกการประชุมครู - บันทึกการประชุมปรึกษารายกรณี - บันทึกการจัดกิจกรรมโฮมรูม - ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และชุมชน	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/แหล่งข้อมูล <table border="0"> <thead> <tr> <th data-bbox="756 414 1028 455">วิธีการเก็บรวบรวม</th> <th data-bbox="1028 414 1291 455">ข้อมูลแหล่งข้อมูล</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="756 466 1028 787"> 1. การสอบถาม สัมภาษณ์ 2. การตรวจเอกสารหลักฐาน ร่องรอยการปฏิบัติงาน หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ </td> <td data-bbox="1028 466 1291 1450"> - ผู้บริหารสถานศึกษา - ครูผู้เรียน และบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - แผนงาน โครงการ กิจกรรม - คำสั่ง เอกสารข้อมูลสารสนเทศผู้เรียนเป็นรายบุคคล - การคัดกรองและจำแนกนักเรียนเป็นรายกลุ่มตามสภาพ - บันทึกผลการจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไข และพัฒนาผู้เรียนตามสภาพอย่างเหมาะสม - บันทึกผลการประสานและส่งต่อการแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ - ฯลฯ </td> </tr> </tbody> </table>	วิธีการเก็บรวบรวม	ข้อมูลแหล่งข้อมูล	1. การสอบถาม สัมภาษณ์ 2. การตรวจเอกสารหลักฐาน ร่องรอยการปฏิบัติงาน หรือข้อมูลเชิงประจักษ์	- ผู้บริหารสถานศึกษา - ครูผู้เรียน และบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - แผนงาน โครงการ กิจกรรม - คำสั่ง เอกสารข้อมูลสารสนเทศผู้เรียนเป็นรายบุคคล - การคัดกรองและจำแนกนักเรียนเป็นรายกลุ่มตามสภาพ - บันทึกผลการจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไข และพัฒนาผู้เรียนตามสภาพอย่างเหมาะสม - บันทึกผลการประสานและส่งต่อการแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ - ฯลฯ
วิธีการเก็บรวบรวม	ข้อมูลแหล่งข้อมูล				
1. การสอบถาม สัมภาษณ์ 2. การตรวจเอกสารหลักฐาน ร่องรอยการปฏิบัติงาน หรือข้อมูลเชิงประจักษ์	- ผู้บริหารสถานศึกษา - ครูผู้เรียน และบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - แผนงาน โครงการ กิจกรรม - คำสั่ง เอกสารข้อมูลสารสนเทศผู้เรียนเป็นรายบุคคล - การคัดกรองและจำแนกนักเรียนเป็นรายกลุ่มตามสภาพ - บันทึกผลการจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไข และพัฒนาผู้เรียนตามสภาพอย่างเหมาะสม - บันทึกผลการประสานและส่งต่อการแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ - ฯลฯ				

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาสามารถดำเนินการประเมินมาตรฐานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาได้ตามแนวทางดังกล่าว โดยสามารถหลอมรวมบูรณาการ ให้เหมาะสมตามสภาพความพร้อมและบริบทของแต่ละสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการได้นั้นเอง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2556). **มาตรฐานการแนะแนว**. ปทุมธานี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ภาคผนวก

การศึกษาเป็นรายกรณี (CASE STUDY)

ทำไมต้องทำการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี (CASE STUDY) เนื่องจากปัญหาของผู้เรียนมีความหลากหลาย แต่ละปัญหามีหลายสาเหตุ และซับซ้อน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง ครูจำเป็นต้องศึกษาผู้เรียนให้ถ่องแท้ เพื่อแก้ปัญหาได้ถูกต้อง และส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญงอกงาม หากไม่ดูแล ไม่ช่วยเหลือผู้เรียน อาจทำให้เกิดปัญหาลุกลาม ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในอนาคต

การศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี คือ วิธีการช่วยเหลือผู้เรียนด้วยกระบวนการศึกษาผู้เรียนอย่างรอบด้าน เพื่อให้รู้จักผู้เรียนอย่างแท้จริง และสามารถช่วยเหลือได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้ทันเวลา

นักเรียนที่ควรศึกษาเป็นรายกรณี การทำการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี สามารถทำได้กับผู้เรียนทุกคน ทุกระดับ เป็นกระบวนการศึกษาเชิงลึก ใช้เวลานาน เราจึงควรศึกษาผู้เรียนที่มีปัญหาเร่งด่วน ได้แก่

1. ซึมเศร้า สุขภาพจิต
2. ถูกล่วงละเมิดทางเพศ
3. ครอบครัว
4. สารเสพติด
5. พฤติกรรมทางเพศ
6. ก้าวร้าว
7. เกมและเทคโนโลยี
8. ลักขโมย

นอกจากนี้ เรายังสามารถศึกษาเด็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี เช่น ด้านการเรียน ด้านคุณธรรม ด้านความประพฤติ ด้านความสามารถพิเศษ ฯลฯ

การศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี ทำอย่างไร?

การศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี จัดทำเพื่อต้องการหาข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือเด็ก ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน โดยกระบวนการดังต่อไปนี้

1. กำหนดปัญหา และตั้งสมมุติฐาน เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการช่วยเหลือผู้เรียน
2. การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย
 - 2.1 กระบวนการรู้จักผู้เรียน ด้วยแบบทดสอบทางจิตวิทยา, SDQ (เหมาะสำหรับ ผู้ที่มีความรู้ทางจิตวิทยา เช่น ครูแนะแนว)
 - 2.2 การสังเกต
 - 2.3 การเยี่ยมบ้าน
 - 2.4 อัจฉิวัตประวัติ บันทึกประจำวัน
 - 2.5 สังคมมิติ
 - 2.6 แบบสอบถาม
 - 2.7 แบบทดสอบ
 - 2.8 ระเบียบสะสม
3. การสังเคราะห์ และวินิจฉัยปัญหาที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล
4. การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม ด้วยกระบวนการที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา หากปัญหามีความรุนแรง ซับซ้อน เกินความสามารถให้ดำเนินการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อดำเนินการต่อไป
 5. การติดตามผล
 6. การสรุปผลและให้ข้อเสนอแนะ
 7. การยุติการศึกษานักเรียนรายกรณี
 - 7.1 หมดเวลาที่ศึกษา
 - 7.2 ช่วยเหลือได้สำเร็จ/แก้ปัญหาได้สำเร็จ

ข้อควรระวังในการจัดทำการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี

1. ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองให้ศึกษาเป็นรายกรณี
2. ไม่ควรใช้ตัวเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ
3. อย่าเชื่อข้อมูลใดข้อมูลหนึ่ง เพียงอย่างเดียว
4. อย่าด่วนสรุปปัญหา/หรือตัดสินเด็ก

แนวทางการเขียนรายงานการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี

การเขียนรายงานการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี ในขั้นตอนนี้จะมีการสรุปผลการศึกษาและเขียนรายงานการศึกษาตามขั้นตอนต่างๆ โดยมีรูปแบบการเขียนรายงาน 2 แบบ คือ

1. แบบย่อ คือ แบบรายงานที่มีรายการต่างๆ เท่าที่จำเป็นในลักษณะการสรุปเฉพาะที่สำคัญของรายงาน

2. แบบสมบูรณ์ การเขียนรายงานประเภทนี้แบบรายงานมีลักษณะทุกอย่างเหมือนแบบย่อ นำเสนอข้อมูลทุกประเด็นอย่างละเอียด

รายงานการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี เป็นเอกสารที่สรุปและรายงานผลการศึกษาช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนานักเรียนต่อผู้เกี่ยวข้องเป็นระบบ

1. สารระที่ควรมีในรายงานการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี ประกอบด้วย
 - 1.1 ชื่อนักเรียน ระดับชั้นที่กำลังศึกษา
 - 1.2 ผู้ศึกษา (ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว)
 - 1.3 ระยะเวลาในการศึกษา
 - 1.4 สาเหตุของการศึกษา
 - 1.5 เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
 - 1.6 ข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูล
 - ข้อมูลส่วนตัว
 - ข้อมูลครอบครัว
 - ข้อมูลสุขภาพ (สุขภาพ สุขภาพจิต)
 - ข้อมูลด้านการเรียน
 - ข้อมูลด้านสังคม
 - ความสนใจ งานอดิเรก และประสบการณ์ในด้านต่างๆ
 - เป้าหมายและความคาดหวังในอนาคต
 - ความภาคภูมิใจ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินชีวิต

- 1.7 การวิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหา
- 1.8 การช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนา
- 1.9 การติดตามผล
- 1.10 ข้อเสนอแนะ
2. รายงานการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี ควรมีลักษณะอย่างไร
 - 2.1 กำหนดปัญหาหรือสิ่งที่ศึกษาให้ชัดเจน
 - 2.2 สังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหาได้อย่างตรงประเด็น
 - 2.3 อธิบายหรือบรรยายลักษณะเด่นและด้อยของนักเรียน รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง
 - 2.4 ข้อเสนอแนะต้องเฉพาะเจาะจงและสามารถปฏิบัติได้

ตัวอย่าง

รายงานการศึกษาผู้เรียนเป็นรายกรณี

1. **ชื่อนักเรียน ระดับชั้นที่กำลังศึกษา**
เด็กหญิงเอ (นามสมมุติ) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. **ผู้ศึกษา (ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว)**
นางสาวมนทกานต์ วันมาหา
3. **ระยะเวลาในการศึกษา**
1 ภาคเรียน (16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2557)
4. **สาเหตุของการศึกษา**
นักเรียนพูดภาษาไทยไม่ชัดเพราะเป็นชาวไทยภูเขา ทำให้แยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อน
5. **เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล**
 - 5.1 สังคมมิติ
 - 5.2 ระเบียบสะสม
 - 5.3 การสังเกต
 - 5.4 การสัมภาษณ์
 - 5.5 การให้คำปรึกษา
 - 5.6 แบบสอบถามใครเอ่ย
 - 5.7 แบบสำรวจเจตคติที่มีต่อตนเอง
 - 5.8 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์
 - 5.9 การเยี่ยมบ้าน
6. **ข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูล**
 - 6.1 **ข้อมูลส่วนตัว**

เกิดวันที่ 30 ตุลาคม 2544 ปัจจุบันอายุ 14 ปี เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ศาสนาคริสต์ มีผิวขาว รูปร่างสูง 150 เซนติเมตร น้ำหนัก 45 กิโลกรัม ปัจจุบันพักที่หอพักใกล้โรงเรียน บิดามารดา ให้ค่าใช้จ่ายอาทิตย์ละ 300 บาท ไม่มีเพื่อนสนิทในห้อง ไม่เที่ยวเตร่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

6.2 ข้อมูลครอบครัว

บิดาชื่อ นายอาซ่า อายุ 40 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพทำไร่ข้าวโพด รายได้เฉลี่ย 15,000/เดือน มารดาชื่อ นางแก้ว อายุ 40 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอาชีพทำไร่ข้าวโพด มีลูก 3 คน เด็กหญิงเอ เป็นลูกคนแรก มีน้องชาย 1 คน น้องสาว 1 คน สมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 5 คน สภาพครอบครัวอบอุ่น สภาพบ้านเป็นไม้ติดพื้น

6.3 ข้อมูลสุขภาพ (สุขภาพ สุขภาพจิต)

สุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว บุคลิกภาพเรียบร้อย จากผลการประเมินแบบทดสอบ EQ พบว่าอยู่ในระดับต่ำ ด้านการขาดความสุข ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน

6.4 ข้อมูลด้านการเรียน

ผลการเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการเรียนระดับ 3.75 มีความขยันใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความมานะ พยายาม

6.5 ข้อมูลด้านสังคม

ทางบ้านมีความสนิทสนมกับแม่และน้องสาว ขยันช่วยเหลืองานทางบ้านเป็นประจำ เมื่อกลับถึงบ้านไม่เที่ยวเตร่ ไม่มีเพื่อนสนิท ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน เนื่องจากพูดไม่ชัด จึงทำให้รู้สึกเป็นปมด้อย

6.6 ความสนใจ งานอดิเรก และประสบการณ์ในด้านต่างๆ

มีความสนใจในการวาดรูป คัดลายมือ เย็บปักถักร้อย งานใช้ฝีมือ งานอดิเรกคือ การอ่านหนังสือในห้องสมุดตามลำพัง เคยชนะเลิศการแข่งขันคัดลายมือ

6.7 เป้าหมายและความคาดหวังในอนาคต

อยากเป็นครูภาษาไทย

6.8 ความภาคภูมิใจ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินชีวิต

ภาคภูมิใจที่เคยชนะเลิศการแข่งขันคัดลายมือ ปัญหาพูดไม่ชัด ทำให้ถูกล้อเลียน ชอบอยู่ลำพังคนเดียว เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

7. การวิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหา

มีปัญหาการปรับตัวในสังคม เนื่องจากพูดไม่ชัด ทำให้ถูกล้อเลียน มักชอบทำกิจกรรมคนเดียว และชอบเลือกกิจกรรมอะไรโดยลำพัง

8. การช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนา

8.1 ให้คำปรึกษาแก่เด็ก เพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อให้มีความมั่นใจในการพูด

8.2 ขอความร่วมมือกับครูผู้สอนให้ฝึกพูด

8.3 ขอความร่วมมือกับเพื่อนในห้องเรียนให้เข้าใจและยอมรับ ให้กำลังใจการพูดไม่ชัด
ของเพื่อน

9. การติดตามผล

9.1 จากการสัมภาษณ์เด็กหญิงเอรู่สึกสบายใจ พูดชัดขึ้น มีเพื่อนเพิ่มขึ้น และ
กล้าที่จะพูดคุยกับเพื่อนมากขึ้น เด็กหญิงเอ กล้าที่จะคุยกับเพื่อนและกล้าที่จะพูดในที่ชุมชนมากขึ้น
มีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน

9.2 จากการสัมภาษณ์ครูประจำวิชาภาษาไทย/ครูที่ปรึกษา

ครูประจำวิชาภาษาไทย เด็กหญิงเอ ตั้งใจในการฝึกพูดและมีพัฒนาการด้านการ
พูดดีขึ้นเป็นสำคัญ และกล้าที่จะเสนองานหน้าชั้นเรียน

ครูที่ปรึกษา เด็กหญิงเอ เริ่มมีเพื่อนในห้องเรียนมากขึ้น และเพื่อนไม่ล้อเลียนอีก
ทำให้เด็กหญิงเอ มีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อน

9.3 จากการสัมภาษณ์เพื่อน เพื่อนยอมรับและมีความเข้าใจ ไม่ล้อเลียน เป็นมิตรมากขึ้น
เด็กหญิงเอ มีความสุขในการพูดอยู่กับเพื่อนในห้องเรียน

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 เสนอแนะให้เด็กหญิงเอ ได้นำจุดเด่นของตนเอง เช่น การคัดลายมือ งานประดิษฐ์
มาใช้ในการร่วมกิจกรรมกับเพื่อนนักเรียน

10.2 ครูที่ปรึกษา ให้เพื่อนในห้องยอมรับความแตกต่างของเพื่อน ยอมรับในสิ่งดี ๆ
ของเพื่อน ชื่นชมในผลงานและให้กำลังใจ

10.3 ครูประจำวิชา ควรต้องให้เด็กหญิงเอ นำเสนองานหน้าชั้นเรียน ฝึกการเป็น
ผู้นำกลุ่มในการอภิปราย เพื่อให้เพื่อนเกิดการยอมรับ

10.4 สำหรับครูแนะแนว ควรหาโอกาสพูดคุย ให้กำลังใจและเสริมแรง ชี้ให้เห็นถึง
ความสำคัญของการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ตัวอย่าง

การเขียนตัวอย่างการประชุมปรึกษานักเรียนรายกรณี

ชื่อ - สกุล นักเรียน เด็กหญิงเอ อายุ 14 ปี เพศหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

- ปัญหาสำคัญ
1. พูดไม่ชัด
 2. ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ จึงแยกตัวทำกิจกรรมโดยลำพัง

ประวัติอาการ/ลักษณะปัญหา

นักเรียนพูดไม่ชัด ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน แยกตัวทำกิจกรรมโดยลำพัง

ประวัติส่วนตัว/โรคประจำตัว/การปรับตัว

นักเรียนมีความสนิทสนมกับแม่และน้องสาว ไม่มีปัญหาสุขภาพกายและโรคประจำตัว ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี พูดภาษาไทยไม่ชัดเจน ทำให้รู้สึกเป็นปมด้อย ปรับตัวกับเพื่อนไม่ได้

ประวัติครอบครัว/การเลี้ยงดู

บิดาชื่อ นายอาฮา อายุ 40 ปี มารดาชื่อ นางแม่ อายุ 40 ปี มีลูก 3 คน เป็นลูกคนแรก มีน้องชาย 1 คน น้องสาว 1 คน มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 5 คน สภาพครอบครัวอบอุ่น

ลักษณะเด็ก ใบหน้า/การแต่งกาย/ท่าทาง/การพูด/อารมณ์/การสื่อสาร

สูง 150 ซม. ผิวขาว ใบหน้ากลม ตัดผมสั้น แต่งกายเรียบร้อย ท่าทางสุภาพ อ่อนโยน การพูดพูดน้อย พูดไม่ชัด อารมณ์สงบเยือกเย็น การสื่อสารไม่ค่อยพูด เพราะพูดไม่ชัด

แนวทางการช่วยเหลือ

1. ปัญหาเร่งด่วน คือ พูดไม่ชัด
การช่วยเหลือ
 - 1.1 การฝึกพูดให้ชัด
 - 1.2 การฝึกให้กล้าแสดงออก
2. ปัญหาอื่นๆ คือ -

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. เสนอแนะให้นักเรียนได้นำจุดเด่นมานำเสนอตนเอง การคัดลายมือ งานประดิษฐ์ เนื่องจากนักเรียนมีประวัติชนะเลิศการประกวดคัดลายมือ เพราะมีฝีมือในงานประกวดคัดลายมือ และมีฝีมือในงานประดิษฐ์ดอกไม้และวัสดุเหลือใช้
2. การประชุมนักเรียนรายกรณีจัดทำเพื่อแก้ไขช่วยเหลือนักเรียน
3. ครูประจำวิชา ควรให้นักเรียนนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การเป็นผู้นำกลุ่มในการอภิปราย เพื่อให้เพื่อนเกิดการยอมรับ และเป็นการพัฒนาทักษะทางการพูด
4. สำหรับครูแนะแนว ควรหาโอกาสพูดคุย ให้กำลังใจและเสริมแรง ชี้ให้เห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

บรรณานุกรม

- กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, สำนักงาน. **คู่มือการดำเนินงานเครือข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ : 2554.
- กาญจนวนิชย์ ภิญโญศุกสิทธิ. (2555). **เอกสารประกอบการสอนวิชาบริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล**. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- งานคุ้มครองและช่วยเหลือ, สำนัก. **สำนักคุ้มครองและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการสูงสุด**. ม.ป.ป.
- เจษฎา บุญมาโฮม. (2558). **หลักการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม : สไมล์ พรินต์ติ้ง 8 กราฟิคดีไซน์.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้, มูลนิธิ. **หลักสูตรพัฒนาครูจิตวิทยาแนะแนวโมดูล 3 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ หจก. เจเอ็นที, 2551.
- สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น, สถาบัน. **แนวทางในการดูแลรักษาปัญหาพฤติกรรมในเด็ก**. กรุงเทพฯ : 2547.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2556). **หลักสูตรฝึกอบรมครูแนะแนว**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ธีร์ ทิพกฤต. **ครูแนะแนวภาคปฏิบัติประสบการณ์จริงที่มากกว่าทฤษฎี**. ระยอง : บริษัทคิดดี มีดี จำกัด, 2553.
- นันทิกา แยมสรวล. (2529). **การศึกษาเฉพาะกรณี**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2547.

วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือวิทยากรเครือข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2547.

วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา.**
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2547.

ลักขณา สรีวัฒน์. (2548). **การศึกษารายกรณี.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กระทรวงสาธารณสุข. **คู่มือการสร้างครูเครือข่ายการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
สำหรับบุคลากรสถานศึกษา และบุคลากรสาธารณสุข.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2547.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายกมล รอดคล้าย	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นายภาสกร พงษ์สิทธาการ	หัวหน้าศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน
รองศาสตราจารย์นงลักษณ์ ประเสริฐ	ประธานพัฒนาหลักสูตรกลุ่มแนว โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ ตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและศูนย์เครือข่าย ทั่วประเทศ พ.ศ. 2553-2555

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย

ดร.กมล รอดคล้าย	นายกสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย
รองศาสตราจารย์นงลักษณ์ ประเสริฐ	ที่ปรึกษาสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.เรียม ศรีทอง	ที่ปรึกษาสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา	อุปนายกฝ่ายวิชาการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรกฏา นึกคิม	อุปนายกฝ่ายกิจกรรม
ดร.สมศักดิ์ สีตาทฤถิ	ประธานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
อาจารย์วิไลวรรณ ใจแก้ว	กรรมการกลาง
อาจารย์กาญจนา ภู่วรรณ	กรรมการกลาง
อาจารย์ธัญสมร คเชนทร์เดชา	ผู้ช่วยนายทะเบียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจษฎา บุญมาโฮม	กรรมการ
อาจารย์ปิยพรรณ พุณทรัพย์	เลขาธิการ
อาจารย์พัชนีพร สมานมิตร	สารานุกร

คณะผู้เขียน/ผู้เรียบเรียง

นายสันติสุข สันติศาสนสุข

อาจารย์กาญจนา ภู่วรรณ

อาจารย์วราภรณ์ หงส์ดีลกุล

อาจารย์วิไลวรรณ ใจแก้ว

อาจารย์นฤมล เนื่องช้าง

อาจารย์เอษณีย์ ฉัตรวิทยานนท์

ศูนย์เฉพาะกิจช่วยเหลือและคุ้มครอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้าราชการบำนาญ

ข้าราชการบำนาญ

ข้าราชการบำนาญ

ศึกษานิเทศก์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

โรงเรียนศรีพัฒนา

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์นงลักษณ์ ประเสริฐ

อาจารย์วิไลวรรณ ใจแก้ว

อาจารย์ธัญสมร คเชนทร์เดชา

อาจารย์พัชนีพร สมานมิตร

